994

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

СИЙЛЕ ХИЙЛА ЛЕНИНСКИ КОМСОМОЛА!

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

ШИНАРДИ, 29 октябрь, 1968 шу. № 130 (4610). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЛЕНИНСКИ КОМСОМОЛА—50 ШУ

Селхан Грозни, Ленина цІерагІча культура Двореце, ВЛКСМ Нохч - ГІалгІай обкоман Грозненски горкоман вІашагІкхийтта торжественни пленум хилар.

Республика комсомольски организацега моршал хоттаж къамаьл дир КПСС Нохч - ГІалгІай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина. Цул тІаьхьагІа КПСС обкома бюро решенех областной комсомольски организацена къовжаль КПСС обкома юбилейни памятни байракх, гулбеннарш чІаагІа тІоврац а токеш, дІалу нов. Апряткина.

«Ленински комсомола — 50 шу» аха доклад бир ВЛКСМ обкома секретара С. А. Кириллова.

Доклад чьчул тІаьхьагІа ВЛКСМ ЦК къожаль юбилейни памятни байрах Грозненски комсомольски организацена дІаелир ВЛКСМ обкома секретара нов. Кириллова.

Комсомола болхлошта, ветеранашта Нохч - ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ елар республика Лаккхехьарча Совета Президиума председателе нов. М. А. Алиева.

Пленуме къамельаш дир комсомола ветеранаша С. Казалиева, А. М. Рябова, Ш. С. Абрамова, Грозненски тІема гарнизона ениала В. Ф. Журавлева.

Цул тІаьхьагІа ВЛКСМ ЦК ениала нов. Фурина дІалу Нохч-ГІалгІай комсомольски организацена ВЛКСМ ЦК Сийлен грамота.

Пленуме бахкача хьаший — 30-ча шерий комсомольций цІерагІа къамель дир Москвера веначо Л. Б. Эйдлина.

Черсий - Балкарой делегаце цІерагІа къамель дир Э. К. Азаматова.

Цул тІаьхьагІа ВЛКСМ обкома секретара О. А. Махова дийшир КПСС Нохч - ГІалгІай обкомага областной комсомольски организацеш ру рапорт.

Гулбеннараша интернационал а локхаш дІакъайлир торжественни пленум.

Пленуме дакъе лоьцарошта доккха концерт оттаено.

Торжественни пленумах йолу материалаш кепатохаргья тІейоггІача номер тІа.

ВЛКСМ ЦК ТОРЖЕСТВЕННИ ПЛЕНУМЕ НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Деза новкъостий комсомольцаш!
Деза партеи комсомолан ветеранаш!
Деза довзал деьхьара хьаший!
Деза доттагІий!

Шовзткъе итт шу дизад Ленински комсомола. Из советски халкъа доккха цІей да. Вайна массанена а, тайп-тайпарча новкъалех долча наха, вовш къона хет тахан, хІана аьлча комсомольски мутІарашка дІайолаенний вай къона. Ах бІаь шу — кІезига за яц. Цхьабакъда, вай комсомол къалац.

Мукъаба сона вай парте Центральни Комитета, Советски Союза коммунистий цІерагІа из доккхеи гІолеи цІей Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза, берригача советски кагирхой дахкъала дувца.

Революционни дуІо дьаь, классови къовсаний клуврчашка чІоагІьенна комсомол — из а большевистски парте тІехье, Советий Мехка ненален къонал. Из дохлар сийлахь-боккха Ленин ва. Парте массаза а йоккхо еш кхевьй, дуехам тайинаб, денилех чІоагІьрий комсомол, дехал дола шиі тешаме резерв.

1924 шера дена, В. И. Ленина цІи лелаю комсомоло. Из еза цІи шоаш дІаваш, комсомольцашй дув биер Ленин санна дехи, боли бе, къовсам лоаттабе, сийлахь-воккхача хьехархочуни баьччан васкеташ тешаме кхоачашде. Тахан вай аьа бокъо я, цу къаьра хургбоначо дуйина комсомол тешаме я, аьана. Комсомола, вай кагирхой дерригаа сийлахьа гІулакхаш, комсомола карагІ мел дахьна хІамаш ленински уйлано вІашгІехьдахкъа да.

Вай парте, дерригача советски халкъо лаккха мах баьб комсомола карагІдаьхначунна башха-диначе тІемен къахьегамен гІулакхий. Пхи орден йоала цуй байракха тІа. ЧІоагІа дика а хетаці ловм бе безаи би цу шуга, советски кагирхошта карагІдаьхна тІехдаьна доккхий хІамаш цІахкха а белгалдаьха хилар: парте Центральни Комитето дІачулларах Ленински комсомола Октябрьски революце орден енний СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо цуй шовзткъе итт шу дизарца дувзаденна. Из соагІат — Ленина васкеташта тешаме болча, шоай дерриге къилуш дола къинар, шоай къахьегал, талант революце сийлахь-доккхача гІулакхна, Дай-мохк ларабара, коммунизм хьалъяра дІателаш болча вай кагирхошта шоай ца ма кхолеш чиндаккха гІулакхаш дерригача халкъо баьльда хьалъецар. Вовй общественни гІулакхаш комсомола мутІарашка дІадолладаьча вай массаие а дог тоаделе тІаэш из событи. Из сийлахьа а доагІаш денна а соагІат чІоагІа а дегтІара а дахкъала душі из комсомольций.

Комсомола юбилеяща дувзаденна соагІаташ леннар ишттаа кун къастъкхьтача организацешта а. Уж массана а вай дег тІара дахкъала вувц. Дахьен дукха къахьегаме нарна керда хІамаш карагІдувлар а творчески толлимаш цар дахаво а лов вайна.

ХІинзарча дукхача миллионех латтача комсомольций отрядаца цхьана сийлахьа ях бІаь шера юбилей белгалйоакха Кагирхой Ленински Союза дерригача нохалаша.

ХІаьта укх дезачо саццата вай маггара хьалхара доіц да шоай къонал дунен тІа эттара хьалхара пролетарски революци котъякххар дукха доаттабьча къовсамах хоттаенна бе рех, шиі нанъ Советий къонача Республика мостагІашта дукьала дири тІемаш лаьттача шерашка Российски Кагирхой Союза мутІаре дІаболаьбарех. Комсомольски билетанех революционни мандатанех цхьана къонача бІулошка дІателар топ. Иштта Колчакан Деникинаи, Юденича и Врангеле а дукьаларча, 14 пачхалкхаво интервентаита дукьаларча лирача тІам тІа ухар кагий нахи мехкарий.

МостагІашна лаьттача къовсаме, Коммунистически парте тІема байракхашта кІал къонахий а хулаш дІауттар Ленински комсомола къонгаш. Денелех чІоагІбенна, дог тийша бола халкъий ирза тІехьара, социализмана тІехьара къовсамхой а хулаш оццабуалар уж.

Укх дезача дийнахьа юбилей даь къала юнаш дош оал вай тхьаьттагІча шерий комсомольцашка а, социализм хьалъеча хьалхарча мутІаре хиннарашка, мехка индустриальни дог хьде новкъостал дарацака.

Къонача пролетарси ехарбачух, рабфаковни революционни мандат ар цу шерашка керда гІирсаш хьаьдеча хьежавеш йола комсомольски путевка. Фронт, къахьегама фронта а хиине дІаэттар хьалхара пятилеткаш. ТІема пароль санна ховар Днепрогэс, Турксиб, Магнитка, Комсомольск-на-Амуре. Комсомоло шефство делайора эттара бехктохангІа йолча гІишлошта, из хулар эттара халагІа йолча моттиге.

Вайна дицденнадац, цІаккха диц а хургдац бирсача шолалагІа кирхаш ден белашцен кагийче накен мехкарашен котловенаш яьха, когашца бетон хьийна деноц.

(Чаккхенаш 2-ча агІо тІа).

ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ КАГИРХОЙ СОЮЗА ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН ЯЛАРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Советски Іаьдал доакхаьаш из чІоагІлеш комсомольцашта, советски кагирхошта Іаьдьмато доккхий гІулакхаш карагІдувлдарахь, доккха дакъа лацарахь, вай Даьхен моастагІашца лоаттадаьча тІемашка доккха денали майрали гойтарах, социализмни коммунизмни хьалъеча хьинаре дакъа лацарах, кхуш йоагІача тІехьенна В. И. Ленина васкеташта тешшаме кургйолаш кхетам балараболкха болх барах, ВЛКСМ 50 шу дизарца дувзаденна ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ КАГИРХОЙ СОЮЗА ОКТЯБРЬСКИ РЕВОЛЮЦЕ ОРДЕН лойла.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 25 октябрь, 1968 ш.

ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ КАГИРХОЙ СОЮЗАГА

КПСС Центральни Комитето чІоагІа дахкъала дувц комсомольций, берригача советски кагирхой деза цІей — Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза 50 шу дизар.

Вай сийлахь - воккхача баьччан хьехархочуно Владимир Ильич Ленина инициативагІа хьаь кагирхой коммунистически союз Коммунистически парте хьинаре гІоннан денале резерви хила а хиний, йолаш а я. Комсомола берригa турпал никъ айхха бувзабенна ба вай сийлахь - йоккхача социалистически Даьхен историца, социализми коммунизми котъяккхар дукха Коммунистически парто кулгалда болхлой классо, советски халкъо лоаттабьача къовсамца. Ленински комсомоло дукха советски кагирхой кхотабу партена гонахьа, къахьегача халкъа ирза тІехьара денален дог тийшаш къовсамхой идейно хьалкхебара новкъостал ду. Шовзткъе итт шера ВЛКСМ мутІарашка идейни кхетам чІоагІбаьб, организаторски общественни балха юкхьалцара опыт Іоавьй бІаь миллиов гарта болча советски наха.

Ленински комсомола цІеча байракха тІара Советски Союза орденаш — вай Даьхенна карагІдаьннача сийлахь - доккхача хІамашта юкъе советски кагирхоша тІемацен къахьегамцен дахьача дакъа — парте, правительства, халкъо мел лакха мах бу хьаьоккхаш дола къьыта тешал.

Парте кулгалца ел ца кходеши къонахчад долаши къовсам лоаттабьй комсомоло Советски Іаьдал оттадари чІоагІдари дукхьа, мехка индустриализаци, юрта боахама коллективизаци толаме чаккхьякхкар а культура цегІкхуаарра декхараш кхоачшдар а дукхьа.

Сийрда оагІув а хиина Ленински комсомола летовиса юкьедахад хьалхарча пятилеткай планаш кхоачашъеча, социалистически индустре гиганташ — Днепрогэс, Магнитка, Уралмаш хьалъеча, Сибарегіех, Къилбиседен, Дальни Востока, мехкa кхьча районий йоккхий промышленни центраш, хьоалла город Комсомольск - на - Амуре хьалъеча советски кагирхоша лаьца хьинаре дакъа.

Даьхенна йиплургьяц Сийлахь - боккхача Даймехка тІема шерашка фронташкен тылен кагирхоша массане я хьахьекха турпалал. ТІем тІа карагІдийнна деналера гІулакхаш бахьан долаш комсомоло кхеваьча ворхІ эзар соагІча сагах Советски Союза Турпалаш баьб, кхоьн ахи миллион сага СССР-в орденаши медалаши енний.

Ленински васкеташта тешаме болча 60-ча шерий комсомольцашен кагирхоиен еза я лелаю, еба а ю советски халкъа тІемен къахьегамен традицеш, ел ца кходеш къахьег КПСС Программо парте XXIII съезда решенешен хьалхашка оттаяь доккхий декхараш кхоачашдара. Советски халкъо тахан а баркал оалаш белгалдоакх хІинзарча промышленностен энергетиках гиганташ хьалъеча, болата ницкъови дехкача, юрта боахам айбеча, керда лаьттарш карилерздеча, торговли, бахача наха ду коммунальни бытовой гІулакхаш тоадеча, дай-мехка Іилмен техникен дегІакхулачa кагирхоша хьинаре лоаца дакъа.

Комсомольцаш, кагий нахи мехкарий коммунистагна цьаьна социалистически яхьан коммунистически къахьегама тІехьарча боламан юхь йолаерьаш, пхо шера план хана хьалха кхоачашъяр дукхьа, социалистически производства эффективность дахкъар дукхьа къовсам лоаттаберьаш ба.

Кагирхоша вехара йоккха школа йоаих, патриотически денал чІоагІду Советски Эскарен ТІемо - Форда Флотен мутІарашка. Цига цар тІема чІоагІа знанеш оц, хІинзарча чоалхане техника Іомаю, тІема опыт Іоаю. Къонача тІемахоша герзага гІоллаьча шоай бокхагІа болча новкъостацa цхьана фе зув империалисташа лелалу тийшача балха гІулакхаш. Сийлахь-боккхача Октябра карагІдаьннарш хьашт долча хана лорадо дІаотта кийча ба уж.

Вай мехкарча дерригача къамех бола кагий нахи мехкарийн шиі мутІарашта юкъе а лоаоаш, комсомоло уж хьалкхебу социалистически Даьхе дукхаезаргйолчен цунна мутІахьа хургболчен уйланца, коммунистически идейноста, халкъий доттагІала, пролетарски интернационализма уйланца. КарагІдаьнача социалистически хІамаех доккхал дар, буржуазни стройцен пун идеологецен машар ца хилар, социальни къамаш кортамукъалеиш тІехьарча, машаран демократанен тІехьарча къовсамхоша солидарность хилар, доазол дехьара классага тІоллара нежарий, даим хьалиилар — ниттa да советски къонача сага белгалдоалаш дола гІулакхаш.

Къахьегам дукхабезаш, знанешта тІаккхуаш, хьалха латта культура карлерделга, шоай кхетам шербелга чІоагІа лоаш, классови дог тийша, империализмо леладеча тийшача балха гІулакхашта дукхьал хьинаре къовсам лоаттабеш хилар —Ильича васкетан советски кагирхоша тешаме кхоачашдеш. Сийлахь - воккхача Ленина хьийхача тайнара болх бе а бахо а уж гІертаі хилар хьахьоккхаш дола къьыта тешал. Массаза сийна, тахан а революционни энтузиазмах йиза, коммунистически идеалаш котъяргхиларах бокъоца дог тийша я Советий Мехка къона тІехье.

Коммунизмни идеяшта, парте гІулакха ше мутІахьа хилара, социализми коммунизми хьалъеча инициативен хьинари долаш хилара партена, дерригача советски халкъа гарга чІоагІа шиі сий а дахкхад, цар шийх безам а болийтаб Ленински комсомоло.

Доккхий да дІахо вай кхоачашде дезаш дола, коммунизма материально - технически база хьалъя, общественни отношенеш эргайоахаш тоаяра, керда, массе оагІорахьара дегІаенна саг хьалкхевара декхараш. Цудукхьа цхьакха хІама дац халкъа тешаме гІулакх дарал, коммунизм гІулакх бахьан долаш лоаттабеча къовсаме са ца кходеш, шоай Даьхен сийрдача кхбаненна хьалхара бехктоххам хеташ хилараа сийлахьен миссагІен а долаш.

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета дІахкайкаду Ленински комсомол, советски кагирхой дІахо а коммунистически общество хьалъеча хІамаш кхоллаш бола хьинаре низ хургхиларах ше чІоагІа дог тийша хилар.

Комсомола декхар — комсомольцаша, берригача кагийча нахех мехкарашен марксистско-ленински теори творчески Іомаелга, шоай классови сакхетам лакхбелга, къахьегамцен социалистически доалахьенцен коммунистически гІулакхаш леладердолча уйланца шоаш хьалкхебелга, хьайица знанеш практике кхетаица чакхйоахилга тІагІертта вІаштІехьдахар. Наьацара кагирхой бувзамаш денна шердаезен чІоагІдаезен дарсаш, мехка политически, боахама, культурни вахарера, кхуаш йоагІача тІехьенка коммунистически кхетам лучара комсомольски организацей денна, цар лоархІам лакхбалза барғбан. Коммунистически дог тийша бола, болхлой класса моастагІашца машар боаца, къонахчьан денали долаш бола нах мари сийлена доархІабулургбаш исторе социалистически общества хьалхашка уттадеча декхарех.

КПСС Центральни Комитето комсомольцаши кагирхойн тІахьех пятилетка заданеш хана хьалха кхоачашъяр дукхьа, Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизара даха доагІача тайнара пакъаллахар дукхьа дерригача халкъо лелаеча патриотически яхьа юкъе яхь а хьинарегІа дакъа лацара.

Даькъала хийла Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союз — КПСС денале гІоньчен тешаме резерви.

Даькъала хилба сий дола советски кагирхой— вай Даьхен хог гІортолген кхоанен!

Коммунистически парте кулгалца—дІаьахкашкахьа доале, коммунизм котъяккхаргахьа!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

ТАСС-а ХОАМ

ОРБИТА ТІА—ЛЕХКАШ ДОЛА «СОЮЗ-3» ЯХА СОВЕТСКИ КЕМА

1968 шера 26 октябре московски ханах 11 сахьата 34 минуте хьача низ болча ракетаца-носителаца Лаьттан искусственни спутника орбита тІа дахийхад «Союз-3» яха космически кема.

Космически кема лехкаш ва Советски Союза гражданин летчик-космонавт, Советски Союза Турпал, СССР заслуженни летчик-испытатель полковник БЕРЕГОВОЙ Георгий Тимофеевич.

«Союз-3» кхача космически летицаца шин оагІорахьара тешаме радиобувзам оттабаьб. Кема тІера хетамаш Іечутех 15.000: 20.000 честавташца гІолла.

Летчика-космонавта новкъоста Береговой Георгий Тимофеевича бьча хеамагІа цуи дегІага дика хьал да.

«Союз-3» яха космически кема лаьрхІача гаргга йолча орбита тІа дахийхад, укх тайпара параметраш а йолаш:

Лаьттана гонахьа гобенакха за 88,6 минут;

Лаьттан тІехенна эггара дукхагІа гена даьлача хана (апогейра) — 225 километр;

Лаьттан тІехенна эггара дукхагІа гергадалача хана (перигейра) — 205 километр;

орбита оагІора лаьттар 51 градусе 40 минути.

«Союз-3» кхача кема тІера системаш бераракагІа Іалх беш я. Даьлен температуреи лаьрІа хинача боарена я. Бихьача наьмьа программа кхоачашъя белгалденнарг летчик-космонавт новкъост Береговой Георгий Тимофеевич.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1968 ш. 29 октябрь. г. МОСКВА.

Новкъостий салтийи матросаши, сержанташ а старшинаш а!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Новкъостий Ленински комсомола ветеранаш!

Новкъостий комсомольцаш, къона тІемахой!

Тахан советски халкъо белгалдоакх деза ди—Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза 50 шу дизар.

Ленина инициативагІа хьаьча Коммунистически парте хьалкхеьча комсомоло шиі дерригача сийлахьча историечохь хьинаре дакъа лоац вай халкъа кхоллама къахьегаме. Парте кулгалца коммунизма гІулакха тІехьара дог тийша бола къовсамхой хьалкхебу боккхийй йола школа а хиина дІаэттай из. 50 турпала шера ВЛКСМ мутІарашка идейни кхетам лакхбаьб миллионаш болча советски наха. Боарам боашаш чІоагІа В. И. Ленина васкеташта мутІахьа хиларца, социализми коммунизми хьалъеча хьинаре дакъа лацарца комсомоло советски халкъагара доккха сий а баркал а дахкхад шийна.

Ленински комсомоло, шиі патриотически декхар кхоачаш а деш, Советски пачхалкхне лораяри цун оборонни низ чІоагІбари массаза а лаьрхІад шиі деза декхар санна. Интервентаишен кІайгвардейцашцен лаьттача къовсаме къоначе турпалий боарам боашаш доккха къонахчал. ТІема Форда Флотан Фегарча ТІема Низаштен шефство лелаяр, Осоавиахимен ДОСААФ-ен организацешта кІаьд ца луш баь болх—комсомола турпалча летописа сийрда оагІонаш.

БІаьшеренашка яхаргья къоначе патриотий — фашистски лоала кхерамах социалистически Дай-мохк лорабе аьний дІаэттача Сийлахь-боккхача Дай-мехка турпалий сийле. Цара карагІдаьннача гІулакхаша кагирхой дог урауттаду, массаза а ура а уттадергда керда хІамаш карагІдувлара.

Даьхено бе боагІача тайпара мах баьб Ленински комсомола берригача советски кагирхой сийлахьча гІулакхий. Советски Іаьдал оттадечен чІоагІдечен тІехдаьнна доккхий хІамаш карагІдувларах а чІоагІа дакъа лацарах а, вай Даьхен моастагІашца лаьттача тІемашка къонахчала турпалали гойтарах, социализми коммунизми хьалъеча хьинаре дакъа лацарах, кхуш йоагІача тІехьенашта кхетам балара бериате болх барах, 50 шу дизарца дувзаденна Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза енний ялхагІа орден — Октябрьски революце орден.

СССР Герзашцарча Низий лични составе дукхагІа болча комсомольцашен кагирхошен тахан а тІема вахта йкаэ дІахьу Сийлахь-боккхача Октябра карагІдаьннараш лорадеш. Коммунистически партенси халкъан боарам боашаш чІоагІа мутІахьа болча вай тІемахоша фе зув империалисташа леладу тийшача балха гІулакхаш, кІаьд ца луш лаккхъо моллагІа а агрессор хІалакверговаш йола шоай кийчо.

Шоай бокхагІа болча герзага гІоллаьча новкъостацца оагІув оагІох а теха къонача тІемахоша гІулакхаца хьахьокх шоаш пролетарски интернационализма принципашта тешаме хилар, социализма сийлахь-доккхача гІулакха боарам боашаш чІоагІа мутІахьа хилар.

Новкъостий тІемахой!

Аз шуга моршал а лу, цун цІей — Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза 50 шу дизар даькъала а дуаь.

ТІемен политически кийчо еза вай сийлахьча кагирхой герзашцарча низий ерригача лични состава керда хІамаш карагІдувлар а лов сона.

Ленински комсомола, советски кагирхошта Коммунистически партенех халкъан хьалхашка карагІдийнна тІема гІулакхаш белгалдоахаш а Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза 50 шу дизарца дувзаденна а аз приказ лу:

Тахан, 29 октябре, моттигерча ханах 20 сахьат даьлча вай Даьхен столице — городе-турпале Москве, союзни республикай столицашка, хІаьта иштта городашка турпалашка Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе, крепосте-турпале, Бресте шовзткъе иттаза артиллерийски залп тухаш салют яла.

Даькъала хилда сийлахь-доккха советски халкъ—коммунизм хьалъер!

Хоастам хилба ленински комсомола — Советски Союза Коммунистически парте тешаме гІоньчий денален резервнен!

Хоастам хилба хьамсарча Коммунистически партена — вай ерригa котаяраш яхара дегаш урауттадечоаи уж йоаххилта вІаштІехьйоахаяоаш!

СССР Оборона Министр
Советски Союза Маршал
А. ГРЕЧКО.

ВЛКСМ ЦК ТОРЖЕСТВЕННИ ПЛЕНУМЕ НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Чолхьехьар. Долалур 1-ча агIо тIе.)

Хьалхагарчу оцу, доттагIий мехкашкарчу комсомольцаша юрташкахь къьнара гIайгаш меттел, цу хана долаш ма дацара, къьнара оьмаршна а, [illegible] хьаббоцийн [illegible] юрта [illegible] беррий цхьа [illegible] тIа [illegible] тIа хьнаш дукхачор. [illegible] юрта къонахой комсомолцаш [illegible] а, классови мостагIчуьнан [illegible] бешмайрра [illegible] хар. Кулакийн [illegible] юрташкара кагирхой коллективизацин бахьаш долаш лоаттабеча къовсама гIеттабора цар.

Ха цхьаьна яьй, балаш ма дара, садукъаш. Ше а Iомалуш ир комсомол, хIьата ший нихашкеи эпаненкеш тьежжа кхьйбарш а Iомабора. Комсомольцаша вIашагIьехкар ликбеза кружокаш, знане рузкъашна йолу цхьа хьабеллар йоазув-дешар ховш боацача миллионашта, кердача вахара сердал телир. Доьхна да вай мехка чакхьаьлахха, бокъонца йолча культурни революцина [illegible] комсомольцаша лаьца дакъа.

ТхьавитталагIча шерий кагирхой комсомола летошка [illegible] стратосфера тоххаш. [illegible] шальни бригадай мугIаратка а этта латт, сага лер ца кхьча тайта леллийтаьш. БоккхагIа болча новкъостешца цхьана социализмань лард йоллаш бар цу шерашка комсомольцаш. Из лард чIоагIьяьй бIарга ца ийнача тайпара йолча къахьегама турпалелоца революционни энтузиазмоца.

ВЛКСМ 50 шу дизар дезьаьла дукх вай тахан комсомолций — Сийлахь-боккхача Даймехкан тIема турпалий, хана-дика ма кхайкинге а, парте тIахьехамагIа къонахий санна социализм лорае дIаэттарий. Граждански тIема шерашка шоай кайн лоаплойн а сапин, кагий нахи вейхкарийн бIаьрчаха комсомольски организацешна фронте укар. Дамн вай дегашка дусаргаш, тIайпогIача тIехьений уйлашка летгаргда фронташка, мостагIчук тыле, станокашта ьяьлахашка, колхозий кхашка къонача турпалашта карагIдийнна гIулакхаш.

Советски Iалдал лаьлачча тIехьагIа хьалкхийнача къонача тIехьено хьалхехьанд революционни традицеш цIи шерехи ктташ шореза чакх а боахкий боча́лле лорени хьалдухьаш дилар.

Островский Николая ханашка а санна, комсомольски балат чIоагIлора тIемий цIера юкъе, тIагIертта, са ца кходеш къахьегача. Селханара школьникаш цу халилаш е мопал а, а доацар фуд а ца хайна нагий нахи мехкарийн бирса халонаш тIаттача хана деиза долаш, чIоагIа, шоещ боацаш котлонаш тешаш хилар.

Космодемьянская Зоя, Кошевой Олег, Чайкина Лиза, Матросов Александр, Гастелло Николай, Мельникайте Маритэ... Уж цIераш яьхача кховчам ба, цулухьа цу хана вейна дьалхашка хьотт массане турпалаш, майрала, дега цIеналеи дикален, дIахьача замалашкахьа довзаза хинна, дог тохадолийташ дола къонча сийрда сурт.

Ишта бар парте лениказма идейнча, социалистически Дай-мехка бозаш боецаш чIоагIа мутIахьа хургболаш хьалкхебаь новатъкъагIча шерий комсомольцаш.

Бакьда, новкъостий! [illegible] къаннегa [illegible] хинна кердача новкъа къаьда дIахь новхалий тIема традицеш леланза ебевеш бола моха.

Поакхий топаш яхочаш [illegible] дIалехьа, парте бола тIахьехамагIа комсомол сацаргIьаьйлар тIемо боахабаь -хальча бовзам пхьаметтогаябе. Къона, денал дола кIантий бакбар «Запорожсталь», Донбассе, Сталинграде боккагIа болча вежарашен хьашен хьалвь а моастагIчо кхом ца цетаьш хIаьакдаь а мел дола хIама юха дийнде.

ТамашийнагIа доаьача хаоашна ерзадор вай тIемо яь кIоарта чоенкем. МоастагIчо довгадаь аьлтта мIлачо моттигаьна бацанара ижаш дийнаш, увагIьяьар заводий корпусаш, чухее-йалаьча гIерсий гуваьита, мачера хьалъетттар городашта шоахаш. Из дар къахьегам карагIдаьнна сийдаьь-доккха хIама.

Вай денощкара комсомол — уж ба коммунизмашна тIахьара тахьа хьоа миллион къона къовсамхой, бIьь совгIча къамахи кередностахи боля кагий нахи мехкарийн. Из ва Даймехка тIом хинначул тIехьагIа хьалхийна новхал.

Из ковхаа этара къонагIа деле а, цунна хIанзле а карагIдаьора сийлахьа гIулакхаш кIезиге дац. Цунна дола тешал — ударни комсомольски гIишлош, къонача болхлоштея колхозштен карагIдаьнна къахьегама гIулакхаш.

Комсомола биографи йоазаргьаш йайна Братска, Рудне, Норильска, Сумгаита, Руставе эпанен йолаш. Комсомольски путевкаех 350 эзар кагий нах бахар целина хаьарзос. Эзараш добровольцаша новкъостал ду Iалаьмате йоккха Красноярски ГЭС хьалье, са ца кходеш къахьегаш пятилетка лоархIамегIарча гIишлошта. ХIанзарча комсомольций, шоай боккагIа болча вежарий а санна, мехка къонало хьехиж йиаш йоли нимятан йехаш а шоай я, цIераш а шоай я. Ииззача бокъонагIа хIа йиш йолаш да вай, комсомольски сиене дахьа доаттIача тайпара дIахо ду коммунизм хьалъеча къоначар бахлахача новхалий гIулакх, аьнна.

Новкъостий! Тахан, Ленински Кагирхой Союза 50 шу дузача дийнахьа, вай уйлаина дагалуц вай юкъара гIулакх бахьан долаш шоай рехар дIадели болча турпалий, дукхача миллионех латтача комсомолашкара бIухой сийрла гIулакхаш.

Тоарска тужурка юхкаш йола, кIайгавийлески кхоло йожаьь йоI, салтий гимнастерка юхкаш вола, кий легаш фашистски дота амбразура дIакъайла чIемига сиг — уж тахан вайца ба. Вай уж дага а лаьц, буьца а буьц байкараш санна а ца буьцаш, дийна бараш санна. Къона бар уж Iожалло тIема мутIараш-та юкъера боахача хана. Цхьабакъда даим къона а болаш тахан вайца ба уж. Илст ца хулаш цхьа минут яккхарца сий деш дагалацар дех аз деригIайна ленински идеалаш йотабзар дукъа шоай доллахьа хинна эгтара дезагIа доля хIама — шоай вахар — дIадели, къона къовсамхойи кер[illegible] общество хьалъ[illegible]ши.

[illegible]ьостий! Соци[illegible] хь[illegible] к[illegible] тIехьенна [illegible]унис[illegible]ски [illegible] баларен да[illegible] ком[illegible]ола [illegible]ар Ленина [illegible]ьд [illegible] 20 [illegible]сомола [illegible] [illegible]учач [illegible]хаб Каги[illegible] [illegible]оза [illegible] [illegible]нам, [illegible]етодаш, [illegible] [illegible] парте гIонча [illegible] комсомола [illegible] дезар, белгалдаьа общественни вахарера, коммунистически общество хьалъечара кагирхой дакъея моттийг.

ТIех хьалхьалца хургдар кошш ленински дакъа долаш хила везар халонаш тIаттача денощка. Советий къона мохк интервенце, мацала, мятежий, хIалах хилара бож-моврзагIо тоIабаь бахлалча хана, уйлаш хургдолчунга а кхаьча, кагирхошка коммунистически кхоненга бола [illegible] дIахьехамара.

[illegible] [illegible] гарта [illegible] Ленина [illegible] [illegible]. Цхьабакъда, хIара керда ковхал даим цу тIа хьал [illegible] долча гIулакхий [illegible] хьалъашка уттатайх долча [illegible] цу тIаьх жоп лехаш.

Вай парте лоархIамегIара, кагирхоштй хкетам [illegible] дакъе цун лехара [illegible] белгалдеш [illegible] метте хила а хиннад, долаш а да, Ленина исторически къамаьл. Ленина васкеташ кхоачаш а дейi, вай парте, цун Центральни Комитето револющионни къовсамеи коммунизм хьалъярен ерригача этапашки дас санна йолхо хьй кагирхой.

Парте комсомола мел ду хьехамаш, къонача тIехьенга дахь деррига цун тIахьехамаш кагирхой коммунизм хьалъеча хьинаре дакъа доалаш хилийтара, халкъа юкъарча деррига гIулакхашна шоай инициативен дика гIулакхаш гойта цунна йиш хилийтара еча ленински йоахконих двала да.

Парти комсомола массаза а кайнай боккхагIа бола доттагIа, дика хьехам телав а пикъ хьедар а, массаза ший дега гарта тIайлаьл цо къоначча тIехьено лерхIараш, цун уйлаш, эшараш.

Хургдолчунга кхача гIертамга накаркоех довлаш да, хIана аьлча хургдар цIерех шоаза а доаьл. Уж коммунистий партена тIехьабол, парте къахьегамхой кховнегa, хьалха латта кагирхой массаза а тIаувзащи цар дегаш урауттaлеши долча сийлахь-доккхача лерхIачуга — коммунизмага бугаш.

Мехка шорача фронтагIа коммунистически общество хьалье, коммунизма материально - технически общество хьалье, коммунизма материально - технически база хьее деладенача башха-дикача хала дах вай. Из де вIашгIехьдаьннаь социализм хьа а ца, советски халкъо парте кулгалца керда общественни относенеш, дакхий производительни нишаш, хьалха латта Iилмени культурош хьаьньаь.

ДIахьажал шо, малагIча рубежашка дьнний тахан вай Даьхе: лоаладеш йола болат 107 миллион тоннага кхьччад, доахкаш йола мехкадаьтта чих шера 300 миллион тоннага гIехадогла, боакхаш бола кIор 600 миллион т[illegible] [illegible] хил[illegible] хьаб[illegible] [illegible] электроэнерги — [illegible] миллиард киловатт-сахьат!

Цхьабакъда, парти массаза а дIахьалхацхаьнa кьоа. Масштабаш [illegible] чухоле [illegible] керда [illegible] оттадаьл [illegible] XXIII-ча съезд, вай парте Программо. Вай общественни пхачахьаллкхени организаци гIонгIьаи дегIахкувлен езаш, социалистически демократи оргайохаш тоаз езаш, социалистически строях йоакха созлеенаши творчески торонаш тIа-тIа вухкагIа хьажийнга, хIакья вахара хьалаш дIахо тоаделга вIаштIехьдакхха дезаш да вай.

ДIахо тIа-тIа дукхагIа хьаьддезa вай гIерсаш — заводаш фабрикаш, шахташ а электростанцеш а, керда городаш поселкаш, хий дехка системаш а электропередачай линеш а, миллионаш керда квартираш, эзараш школаш. Берий бешаш. Вайна хий фаьлгашка дукхача тайпара вай Даьхкерa лаьттан чеаш дIаьхий йолга. Цхьабакъда, хетаргахьа, хIана, кердача гIишлон сийлол а хинна дIаэттараш кирки бели а йоаш, экскаваторы бульдозери йолча хана, алмазаш юкъе доаккха бурош 5—6 километр кIоарга лаьттен чуухача хана шера йиш ца наш найга воай Iалама ресурсех бизза найца эпа.

Вай гIулакхаш мел шера дахьжал, вай инаьш мел йIубенна я, вай деш долеи вайна карагIдувла деза долек хIамаш мел доккхий да ховргда кхьметтел укх тайпарча масалех а. Татарера Брестага кхачалца малхбузехьа а, Иркутске кхачалча малхбоалехьа а 9 эзар километр хIаиа бин дахьа бIаьха дIаблжаб мехкара керда межидьттa пхьа. ХIанз йоагIача аргIанна йилла езаш я газа Iалаьмате дIаьхий зеласаш кIензалца саг тIакхочалуш на хинача СибарегIара межка Европейски дазьеа тIа йолд газойпровод. ТIайсе, хии тIа, лоамашка гIолла чакх а кьнна горолашкеи поселкашкеи, прадприятешка а вах чуIеча IIIекошка а кхоачаргьа газ. Е, хьамца оаш, укх шера хьалье йоалеюва Санко-Шушенски ГЭС, Из кгт Днепрогаса ийсса хургьа. Хьайла инштай масштабаш вай деношка!

Цу деррига доккхийча гIулакхашка коммунизм хьалъара эттара хьалхарча мугIаре латтараш ба хьалхагIа а санна, вай сийлахьа болх бу кагирхой—комсомола сан дога. Цар сийленга дIахо хьу СССР турпал болхлой класса доккхагIа долча новхалий революционни традицеш, кхетамна Iомию производства ветеранаш-мастерий йоахка говзал. Болх беча кагийча нахьен мехкарийн дошоча кулгешка дебаьу Даьхен рузкаш, дара йолд халкъо вахар тоадара, вай Iилмахойн конструкторийн бIубенна идеш майрра кхочашьо.

Заводийн фабрикийн комсомольцашка ше кхайкаш, парте оал: кердачун, хьалха латтачун юхь йоладерши хила, технологен производствашен кердa уйла, сакхер, изобретательство юкъекхуьхаш хила, лодаделча санна латтача хIамашца наьвар боалан хила.

[illegible] мел [illegible] [illegible]чачун дукха[illegible] [illegible]ла[illegible] вай [illegible]тираш. Укх [illegible]летагIа [illegible] ма мотт[illegible] [illegible]алаш тоале[illegible] [illegible]ача пIеноши[illegible] [illegible]ха [illegible]уховш[illegible] [illegible]ба 60 милл[illegible] сан[illegible]оргIа [illegible] [illegible]. [illegible] процесс а дIайоаленна йолар. Уйла тIаяккйтал оаш, деза новкъостий, цу процесса социальни маIана. Шоай за аьнкха доалаш латт паччахьий заманашкахьара дехк [illegible] дола тишденна цIаIагаши дIадахача шерий баракаш. Миллионаш хезал баха чуухаш сийрдача хIанзарча пIенношка, къьаст-къьаста квартираш дIаийш [illegible] чухьа [illegible] газ, дIайдо [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] да, наьна [illegible]агIара [illegible] [illegible]тара деза хувалуш, салаIара, культурно [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], бераштa [illegible] [illegible] тоалуш латташ хилар.

Бакъдар аьлча, новкъостий, чуIе цIенош хьалдарен дIагIара вахар тоадарен дакъе хIана а халонаш ийслу вайнига. Берригаш бахах хIаьз а хеттача тайпара. ХIанз а йолаш а боллой общежитеш. Цхьан юкъа дукха сатоха дезарга вай. Уж халоиаш, шоана ма дарра, хIара шера кIезигагIа хулаш йоагIа гIирсаш дукхагIа хьалларга хьежжа. Дукха хIамаш да уклаза гIишлошерех тийша.

Шоана ма гарра, дIахо йодача хана а чIоагIа сийлехьа хургьа гIишлошъечун цIи. Цулухьа парти оеш, кагирхой кейда отрядаш гIишлошъерий мугIараштa юкъейоагIарехиларьи. Сона лов комсомольски гIишлош этара сакагIеа темпашца лаккхалга а Iилма-технически прогрессо хIаиз дIадевари боараже хулга а, комсомольцаш - гIишлошъераш массанеча а шоашнара хьокхам телаш хулга. ГIирсаш сиаха хьалдар, дика хьалдар, техникахи материальни ресурсашки эффект йоакхагIа йолаш найда эцар — из да хIанз эцар, из да гIирс хьалбечь мет те цундухьа комсомоло къовсам лоаттабе безар!

ДIахо а тIаувзабе вай кагирхой кIензалца карта тIа яханза йолча городий юкхьааштарча гIишлоштерий, монтажникий, цига этара уьалза баха ховшаргбарий йоакхача сийлено. Вай нлакаша, вай мерхIараша лоте на ле йиш ма биреача къахьетама романтика, изь йолаира гIолале селлара гарга йолаш доле къона дегаш.

Цхьабакъда, новкъостий, вагалье санна романтика юцаш хилча, на хьоахеш мишта ютаргьа дукхIадала лоча къонича хьакъаьла хьалхашка Iилман техникан хIана чIоагIа делгIадларо, физикана, химена карагIдаьнираша, биологе давъе гучадоакарона хьалаьаш йола горшоштaш.

Iалаьмате йоккхий, кхыметтел вай атомни заманахьа а бIаргайовза йола энерге ресурсаш кхочаргьа нахага атомни ядра синтеза процессана довл де Iомадаьларга. Космос токача дIахо доаьча тоаламаш йиш хулийта[illegible] Ву[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] пла[illegible]нетаьш [illegible] [illegible]ож[illegible] [illegible] [illegible] йовза меттел, дуней хьийола къуйленаш хьелларгIьолаш дола дIоагIаш лаха я. ХIьата уж [illegible] лоззаро Iалаьмат[illegible] [illegible] техникан ерригача [illegible]. Генетика законаш ловзаро йиш хулийтарга йийна организмаш тIехьенгара тIехьенга юхаш хилара довл де, уж вIаштIехьъяьяьара вlиянен е, лазараша латтабеча къовсама дукха проблемаш къестае, адамлен кхачай ресурсаш дика шерье.

Шо доккхал де йиш йолаш дий, комсомола школа чакхъьаьккха комсомольцаш е болхлой вай Iилмане юкъе кIезига ца хилараш. Къоначча Iилмах боахлоша боккхийча Iилмахоша цIаьна хьайнара лакъа ловц Iилма-технически революце лоархIамегIанa проблемаш къестача, Iилмани творчествана юкъекхуьь новаторства, кердадараш майрра лакара дух.

Вай кхетаде деза вай экономически планаш юлаже кхочашъеагa керда гучадаьхача Iилма-технически хIамаех вай халкъа бохаме пайда эцаш на хуле вIаштIехьдаргдоаилaгa.

Цулухьа тIахьех парте комсомолхьа а шерагIа боаржабе хIанзара Iилман техникан караерзаярa тIехьара кагирхой болам, хьинаргIа теркалле къахьегаш Iилман ларде тIа вIаштIехьбаккхара, производствана дола дара дешаш!

ХIьата мел шера никъ хьабеллалу ютарча кагирхошта хьалхашка инициатива, къахьегама кердача гIулакхашта!

1935 шера къонахта кхайкаш, А. М. Горький яхад:

«Сона беша санка обработи е еза вай дерригача лаьттанна, уьлаьдаш йокъае хий доацача яренашка хий кхоачаде, дин каналаш дехкеи хин хьарсамаш кIоаргден, миллионаш километраш наькъаш дахка, воьй Iалаьмате йоккхий хьупаш цIенъе еза вай. Вай мехка моттиг хилийта йиш ма хлат дуача цIеза, нахха хорош ухийтача комарашта... Кхетадеш ма дий, из а деррига ца хилар, кхь а дукхха ба эттара хьалхара, боакъонца культурни йола, социалистически пачахьалкхе хьалъера тайп-тайпара, сакъердамe болх, их боля шуга хьекаш ба, хIьата шерра Iилман зиланен йолаш хулга цо дIа а дех».

Бакъдар аьлча, уж дешаш аьнначе хана деза дукха хIамаш дахь. Доккхий балкаш дахь лысача аренашка хий дилдара, каналаш, наькъаш дахкара, уьлаьаш йокъаьра. Советски Iилмахоша, агрономаша, граждански авиацe летчикаша хIалакбаь дIабаькхаб уйэаре бала — цIоз. ХIадакнаьь хорш дьсю комар сaнна воля моастагIа а. ХIьата ма безаме ба хIанзачул тIехьагIа бе безa болх!

Бакъда, новкъостий, юртa боахаме, промышленносте а санна, кердача рубежашка лаьннад вай. ХIанз юртa боахама хукха капиталовложенеш, машинаш, удобренеш, электроэнерги тела йиш йолаш да вай. Юрте боахам айбе безаш да вай къахьегама овсарлен эффективноста лакъаьяда, вай промышленноста бараьгa кхоачабеш технически кийтбарга дилача.

Белгтала сийла-доккха хIама да парте хьалхашка оттадаьр — юрта боахам Iалама бочалех баккхар. Массаза а Iалама хьалх тийша болчарa из кIалхарбаккхар. Вай мехка чакхйоаккхаш я йIаьхаьна хинна оттаь мелиораце план. Хий дехка йоккий системаш хьалъеш латта легендарни Каховкаа юкъе Къылбаседа Каквазе, Узбекистане а Запорожье а; хьалъеш латт Каракумски канала кхоалагIа арга.

Вай массане а дикха мел бу школа йистеяьккхачул тIехьагIа мовш юрташка беча балха хетаде, агрономa, мелиоратора, зоотехника, инженера, механизатора профессеш Iомаькхашка а фермашка а болх бе, юрташкарча школашка, больницашка, клубашка [illegible] кагирхошка тIахьехан бахьй комсомола инициатива.

ПайдаегIа хургйолча тайпара лелае лаьттан хIара гертар, цхьа кIи ка баьгIача микъ кхебе, лаьтта леладарен хьайбаш леладарен ерригa культура айелга вIаштIехьдаккха — из да юрташкарча кагирхой низ болa декхар. Бокхьа ба юртара вахар тоалара, школекна йоакъестая дара дакъьера, клубии балха тIара, спортивни кагийча наха дукхадезача хьча сакъердамена, найдаенча гIулакхашкарен комсомола лоархIам а.

МоллагIа а болх общественни лоархIам болаш ба вайнига. МоллагIа а къахьегам коммунистически общество хьалъеш доалача халкъа хьинара юкъарча тоотолах дIакхет. Дикача дешона бедгалбаде безам ба са шоаш хIагIа эша гIулакхаш дарен бытен дакъерча балха детабаь бола комсомольцаш. Цхьарча ихьната атта, массазарбар санна хеталу нар болх. Цхьабакъда, хетаргахьа, хIанза алланн цхьанна а кхьча къьгамо мa къьна хIара декварча вахара, хIьата нагахьа санна шуа бе зам бале, нар дог-уйлaнна а пархгарча хьала а, кхьметтел нар балха хьинара а. Парте массаза а чIоагIа уйла тIайохийт городе а юрта а торгови, общественни кхачан гIулакх дегIаккхувлара. ХIьата комсомоло ду доакхача гIулакха тIехь хьинаре новкъостал де а деза.

Кагирхошта хьалхашка аькъа ше къмаьл деш, Михаил Иванович Калинина яхад, моллагIча балха тIа, адамаша леладеча гIулакхий моллагIча дакъе нийсбаля тарлу ремесленникаш оалеш бола нах а, шоай гIулакхьь говзанчаш, художникаш оалеш бола мах а. Доллa хIама а цу гIулакхага сар хьажарах, цо ший са балха дIадаларах тийша да, дукха хала бале а хетаеш, чаи сийрaнта лахьа могаре-мъ аьнча цовшIантагIа болх ца а беш.

Вай юкъара йоакхо сенна латт аьлча, из латт, Советски мехка кагий нахи мехкарийн хIама бе-башца ца хеташ бола ремесленникаш санна а ца кхуваш, шоай гIулакха говзанчаш, художникаш санна, гIулакхa тIабийза нах санна, къахьегам шоашта хилалза дарггдоацари сакъердамн лоархIаш бола йих гапша хьалкхеберах.

Советски строя шерра торонаш Iалашъю кагирхоша общественни пачачахьалкхени гIулакхашка дайъе лацара. Комсомольцашa хьинаре дакъа ма лоацаш мишта хила йиш а хац вай Советий, профсоюзий, пачачахьалкхен учрежденей болх. Кхо бIаьш шовзтъе латт эзар гарга кагирхой хержаб моттигерча Советий, республикий Лаккхехьарча Советий депутаталле. Мехка законодательни Iаккала лаккхерча органе — СССР Лаккхехьарча Советe — 182 вижал ва къонача тIехьен.

Геттара боккха болх бу студенчески комсомольски организацешa. Комсомоло новкъостал ду студенташ марксистско-ленински мировоззренех кхебара, общественни къахьегамек общественни гIулакхьшнеи студенташа дакъа лацара юкъ йолаер из я.

Кхы цул кIезигагIа болх латтац комсомола фоартаи тIа школе а, къастта а пионерски организацешa кулгалдара гIулакха. Вайна дика хов из мел хала гIулакх да. Цо, дIадех дег тIара, къахьегам дукхабезаш из леладелга, хIьата, берашa бештh боля моллагIа къьбола болх а санна, сабарцен тIахьашка ца доалаш кулга, дикаьз гIулакхашта бераш тIехьадаьхa ховлга. Шоай вожатеш вIаккха а биала бераштa. Комсомоло де доагIача тайпара кхоачашду парте шийна тIадилла из лоархIамен сийлахьа гIулакх.

Новкъостий! Шоана массанена а дика хов культурни гIулакхаш дегIакхувларан творчествана вай мехка мел башха-дика торонаш вIаштIехьаьяй. Вайцигара дараш миссел театраши культура дворецаши, хинотеатраш, клубаш, библиотекаш, музеяш — пьаннахьа а ма. ХIьата цу дахье советски халкъо хьа мел дахь хIама кагирхошка дIаккхоачаш да. Вайцига мишта кагирхой театрааш бераштa лахьрIа театраш, пионерий дворецаши цIеноши, къонаэрна лахьрIа художественни студеш, кагирхоштен бераштен лахьрIа издательстваш, кхьдараш хилар-м из дукха а дувцаш. Парте, Советски пачачахьалкхено къона тIехьо культурно дегIаккхувлара эча, цу йоакхонах доккха беркат доал. ДIахьажал шо, масала, вайцига художественни самодеятельност мишта дегIаух, цига дакъа лоацарий говзала боарам мишта лакхлу! ХIьата вай халкъа театраш, заводскойи юртийн клубашкара творчески объединенеш, художественни студеш, сакъердалуаш сакхуш бари клубаш! Цар творчества мехкарча миллионаш болча наха эстетически саIоIам бахь ца Iеш, мишта хьегуйолх, кхеко, айо вай искусство кIаьхий е ховргдолаш йола къона талантшan. Бакъдар аьлча, цкъаза нийслу, цхьаннахьа вай къонача авторий исполнителий чам хувцаш а. Из ший ханнахьа бIаргагор дукха кагирхошта эстетически кхетам лулга лакхача идейни художественни боараме хилийтар дукха, цунга чкалшIена цамаш дегIаккхуваийтар, дог гIоздоаккхаш вахара хьашт долаш из хилийтар дукха кагирхой къахьегам вахари цунга хетадайтар дукха яхаь сейй творчески союзаш а, цу гIулакха оций хомсомол а.

Вай кагирхой массе оагIорахьара образованн духовно шерш болаш бIаргагор ларал совгIа, уж вахкIена, денал долаш, физически чIоагIа болаш бIаргагор а лов вайна. Укх деношка вай массане а зуа Мексикера Олимпиада, дог-уйла шоай спортсменашта дагахьа да вай. Доллa хIама а вай спортсменашта хеттача тайпара вIаштIехьдаьннадац цига. Къовсач белгтала низкъала бар, цудухьа вай ховршал лу олимпийски медалаш а яхаш цIабоагIача котбаьнарашка. ДIахо а лакхье еза вай спорта дуней халкъашта юкъера класс. Цхьабакъда, керттердар — из да спортивни боламе дукххачар дакъа лацар берригa кагирхой чулоацаш йола физически культура дегIаккхувлар, цар денале гIулакхаш чIоагIдар, хьалъеган оборони чIоагIъен кагий нахи мехкарийн физически кийчбар.

Новкъостий! Вай мехка коммунизм хьалъяр вай Даьхен социализма, дерригача машарен паргIатон тешамеча чIоагIалон низн оборанен чIоагIьяр шоай интернациональни декхара лоархIамегIара дакъа санна лоархI Коммунистически партен Советски Союза дерригача халкъо.

Вай декхараш гIулакхаш вай цIаккха а хьалъестадаьдаш дерригача мехкий къахьегамхой кортамукъа бахара юкъарча гIулакхаш, дерригача дуней тIерча социализман машарен гIулакхах интернационализм вай массане а цIийца а, алайш йолаш да. Из кхеш хьаенай советски нахьа массехи ноахало, хIьата хIара замо керда тоххаш баьб цуннa, керда декхараш уттадаьд цунна хьалдаьккха.

Доккха да вай денощка Вьетнама патриоташта яар империалистически агрессена дукъала лоаттабеча турпал къовсаме советски халкъо массе оагIорахьара деш дола новкъостал. Iарбий мехкаша кортамукъаьле бахьан долаш нийсача наькъаца лоаттабу къовсам хьинаре хьалоацар, колоньяльни Iазап тIерахкестачеи антиимпериалистически къовсача нахьхьа тIа, прогрессивни дегIахахара нахьа тIа эттачен къонача пачачахьалкхений халкъашта новкъостал дара форманаш дукхайча тайпара хилар, советски халкъо, цу дахье комсомоло а, шерра массе оагIорахьара духьен халкъашта юкъера бувзамаш леладар — из долла хIама хIанзарча хьалашка советски наьха интернационализм хьахьохар. Цудухьа, бакъдар аьлча, цу гIулакха лоархIамегIара моттиг дIалоац социализма вежарийча долча мехкий халкъашиарча советски [illegible] дот-тагIален солж[illegible] [illegible] [illegible] царча контакт[illegible] [illegible] [illegible] цхьана лела[illegible] гIулакх[illegible] [illegible] формаш дай[illegible]хувлар[illegible] гьараи, вай [illegible] сийлах[illegible] ча гIулакха — [illegible] низман гIулакх[illegible] [illegible] бекхтоахама хи[illegible] [illegible] хет[illegible] даро.

Вай мехка кагирхошта Ленина парте интернационалистски традиций уйлаина кхетам балара боацаш бола бу комсомоло! Вай комсомоло ихалионаш долча хьалдаеча гIулакхашна бакъъю классега гIалаIача вежарицара, дерригача мехкий къахьегамхошкара шоай солидарность. Сийлен доастаны хилаб классови солидарноста байракх, пролетарски, социалистически интернационализма байракх лакха айъ хьеча советски кагирхошта!

Новкъостий! Вахаро вIашаш а вам цIаккха а хьалъока, кхьалаш а революционе мел хинде а мах бац, цагаьа санна лоралле кови из хуле шерa вехa довзаш дола ленински дешан кIоаргга бакъ хилар. Вайна карагIдаьнна социалистически дIаланнаш лорадеш, советски наха мааьрна къахьегам Iалашбелга вай парте массаза а лахьрIад советски халкъа хьалкъара ерригa мекхьаргдар хьалкъаргамхошта хьалхашкара хьий доза декхар санна. Цунна а хищной комсомол, хIана а а парте тешаме, хьинаре гIонча.

Кагирхошта тIема-патриотически кхетам лулга массаза а хинний комсомола гIулакхий эггара сийрдагIа йолча оагIонех цаI. Шо хьекиеча хьалхарча шерашке а деха комсомоло шефство леланый Тlема-Форта Флота, хIьатa 1931 шера дезa — Фгарча Тlема Флота а. Цулухьа дог тийша ела мегаргда, Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом Iаьттача шерашка фашистски гIеаракошца лаьча лошашка вай Даьхен сий лаьккхача ваьраш а зиьраш а болча турпалашта юкъера кIезига кораблоагIаргбаш комсомоло новкъостал а деш вIашагIьхьнача кружокашка, клубашка, школашке пулеметa ветталаш, инкере, парашют, самолета шоурча дукхьашка яхaраш.

Вай деношка а къона тIехье вIаштIехьъяккхара лоархIамегIарча декхарех ца долаш дус тIема-патриотически кхетам лулга. ДIайдахача итташ шерашкара хьайна дукха кхиъ дола гIулакхаш а санна, из лоахаж тахан а да шин тайпара лоархIам болаш. Вай деношкара тIема техника — из тIагIолла нарусиин хьоарчаш 20-ча шерашкара «Фарманаш» а кхьметтел Даймехка тIема вахара «истребкаш» а «утонкий» а. из. Тахан Советски Даьхе лоравераш континенташта юкъера ракеташ яхуса говзал йолаш, татал массагIа йола самолеташ, хи кIелхара атомни лодкаш мехка ховш, герза дукхха кхьбола чоалхайе тайпаш доваш хила беза.

Тахан эшараш аллха майра, тренировка йола, низ бола малкенаш йола, сийрда бIаргІ бола кIантий хинне ца Iеш, электроникан кибернетикан къийлевюш йовзаш бола инженераш, математика а ш. Декхараш, цу тайппара, цу дахьъе а чоалхане гIа, бехктокхаметIа хиниад, кердача боарамга доалаш дIаенниад. Цхьабакъда, комсомольски кадайа, энтузиазм, къонала денал, къонача. майраI тахан а ша граждански тIемен хьалхарча пятилеткайи канацка санна. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема даш шерашка санна. Цу дахьъе а, новкъостий, комсомола хьалханка — ерригача пачахьалкхен юкъарча, дерригача халкъа юкъарча лоархIамера гIулакхаш чакхдахара шерра никъ.

Комсомола низ, кагирхошта цо еш воздействие низ дукхбувлача кертерча хьостех цаI ссвах латт аьлча, из латт, марксистско-ленински идеий сийлахь-доккха бакъдар вай мехка къонача гражданашта юкъекхахьара партено комсомоло новкъостал деш хиларах. Комсомоло партена новкъостал ду вай кагий наьи мехкарийн Iилман наькъаца истори кхетаде. дIалахача коньахий опытана, тахановча вай къахьегамен классовни моастагIашнарча вай къовсамен маIан а лоархIам а кхетабе кийчбара; цо къоначча наха новкъостал ду дIахо вай коммунизмага дахара хьалдIай къьхетам перспективаш бIаргаго.

ЦIаьнка а кхи кIезаха а белгалдаккха дог доагIа, парте кагирхой идеологически дешарах яьца, марксистско-ленински теори Iомаярах лаьца дувцача хана дагардар моллагIа йола положенеш, моллагIа дола тIагIаллара шаьрделга а доацча марксистско-ленински мировоззренеш чулоацаш ше Iомабелга хилар [illegible] маIан да, вай къона [illegible] марксистско - ленински т[illegible] [illegible] тера положенех алхха д[illegible] хинна ца Iеш, цу теорен[illegible] марксизма-ленинизма класси[illegible] [illegible]хашта юкъера. парте доку[illegible] юкъера вай тахановча ва[illegible] повестка тIа уттадеш дол[illegible] къестадара лард, дIоагIа, [illegible] нийсагIа йола метод лаха Iомабелга безаш хилар. Дола, деш дола къамаьл бокъонца бола кIоаргга марксистски дега-тохам кхеберах, общественни вахара ерригача явленеша нийса классови къиъ леллaберах, марксизма-ленинизма сийлахь-доккхача рузкъах творчески пайда эца Iомадаларах да.

Дуьне арене мера классови къовсам латтача заманахьа дах вай. Социалистически литера чухьа тийша боля чIоагIбе, къьаст-къьастача социалистически мехкашта юкъе загалмаш тоаа, дуней халкъашта юкъерча коммунистически болама царгIа мелле дагахьа социализма вежарий дукхале мера идеологически тIов болийбе империалистически пачачахьалкхешта.

Социалистически мехкашнарча кагирхой хьарыхьалашта а влияни е гIертам кIоаига къахьегаш вай классови моастагIаша из классови къовсам латтача хана. «Кагирхой доттагIийн» маска еллай цар шоаштa тIа, политически чIоагIа бола, опыт йолаш бола къона нах шоай кхаралашка чуваза, буржуазно-либерални къахьамашца цар классови, революционни фийле йоае гIерта, националистически уйлаш хьалъе гIерт уж, аттача вахара тIаккхуеш йола йовсараш лех цар.

Вай парте Центральни Комитето [illegible] [illegible] советски [illegible] [illegible] [illegible] империа[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ата ду[illegible] къалал[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] тийша[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Цу [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] дIахьехамаш [illegible] [illegible] [illegible] идеологически [illegible] формаш [illegible] [illegible] [illegible] хила дезаш хилар. КПСС Центральни Комитето тIахьийхар советски наьха коммунистически дог тешар, патриотизм, интернационализм, цар идейни денали буржуазни влияне моллагIча формашта дукьоллатта вовлаеш чIоагIдера.

Уж тIахьарча деношка дуней чу хиннача событей лелаио тоъал чIоагIа дог тешадеш хьалъехар уж декхараш мел нийсси шоай хиннахьи оттадаь.

Деза къона доттагIий! Вай парте чIоагIа дог тийша я, шин дуненна юкъе бахьжача идеологически къовсаме а, — дерригача гIулакхашка а санна, — комсомольцаш массаза а коммунистий тешаме гIончий хургхилараш. Вай нах идейн кхетам лакха бахеш шоаш дог тийша хилара чIоагIан цкьа бола, ду къовсаме, Эшабергбоала кна болаш дола вай идейн гере, хIана аьлча из — бакъдарий гере долаидаь, массаза а чIоагIа кдаь хила деза, массаза а нийча хила деза.

Империалистийи идеологи а моаргардаш вай морально-политически хьоагIа цIелье. Буржуазе идеологий вIаштIехьдаргдаш деррига цуьйай керттера йустем — частни доалахье йолаш, бобзе законаш, духовни моральни тишдена гIулакхаш лелаш йолча шоай обществен мораль вай нахах хьоарчае. Империализма хIама дац къахьегамен къовсамен денлара гIулакхаш карагIдуьлара советски наьха, вай кагирхой дегаш урауттадеш йолча дикача идейн лерхIача доацийнча хIамайн сийлахьобоккхача ниши дукхалмоттаде.

Вай чIоагIа да, кхаме социализмаген коммунизмаген йохандаь. Вай чIоагIа да, вай чакхдоахараш сийлахь-доккхий бакъдарa хIамаш доландаь. Деррига вай болх лаьккъа дача гIулакха, цуи кхаза духьи латтабеча къовсам котбаь болантаь. Вай чIоагIа да, адамаш эггара сийрдагIа йола идеалаш кхоачашъяр духье вай къовсам лоаттабесдаь. ХIьата комсомоле дах ший мехка къона тIехье боккхийча бола коммунистим, сийлахь-доккхача Ленина гIулакхa хIазо кхуьъараш а бь хьалкхебарал лоархIамегIа, цуй сийлахье а долаш декхар.

Мукъьоба сона, уж болатохкаме денараш вай Ленински комсомоло ше мел лаьккхача хана — граждански тIема хIара сердалохашкара коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккхача шаре сердалоно сийрдальхача вай денохка кхачалаш йолча хала ше из дахь тайпара, кхетама, наттаха боаьхаче вашарен кIанно а идеаьнгадаргIанаран ше дог тийша лахьаг дIахьа.

Деза доттагIий!

Коммунизм хьалъяр вай мехка вай сийлахь-доккхача дакье. Цу зланe чу дIачубола кхараш, аламлен эггара хьалхалелагIа болча наха эзараш шерашка да аьтта, уж бахьан долаш революционерий дукхача новханша вахар дIадени дола керда гIулакхаш дада юкъе чIоагIде дезаращ — йо да, Советски мехка тахановра комсомольцаш. Цхьабакъда, из исторически миссия йоагIача тайпара кхоачашъяра цунна дика кийчлда деза. Коммунизма даха Iомайна деза.

Фу яхира да из хIанзарча лаьрнена?

Коммунизмa даха Iомалалар — из да хьа къахьегам — хьона хьайча вахара кхоачаям дега гIоален духьовла хьаст юкъарча ираза духьа новкъостана хьегача къьа дIаккхетарбаьлаш коммунизм хьалъечо массаза хьинаре доакхаьшо кхила гIертар. Из да массаза а хьайна хьалхашка оттадаь декхар лоаттадар кьу а квалифицированнигIа йола белхо хила, керд-керда Iилмани технически званеш каркорзе. Из де производстве массаза а керда, кхы а эффективнигIа дола наькъаш лехар.

Коммунизмага даха Iомадалар — из да марксизма-ленинизма теори, вай партен вай халкъон къовсим лоаттабеш дола сийлахь-доккха гIулакх шаьра кхетадеш йола уйла, из къовсам ийса хилараш чIоагIтIе идейн дог тийша йилар хьайна дег чу [illegible] досадеш, кIаьд ма луш Iомадалар, [illegible] да даим классови самосознани [illegible]айна чухь дегIаххувлар, Коммунистически партен беллой классен революционни традицеша, классови моастагIашцех цар идеологен мешар хургболча уйлaнне ше хьалъянел, [illegible] да моллагIа тайпа батах [illegible] елла вале а, классови моастагIа вовза Iомавалар.

Коммунизмага даха Iомадалар — [illegible] [illegible] вахаре хьинаре [illegible] [illegible] [illegible]твенни гIулакхашта дола дакъе Iомадалар, массе дакъа а массалена гIулакха а вай общества, вай халкъа вай пачахьалкхен хьаштий гадaхер.

Коммунизмага даха Iомадалар — из да деначa а гIулакхаш [illegible] [illegible] кара телоа хьехьахка [illegible] [illegible] чехй моралеи пpeстобне [illegible] [illegible] мааш чIоагIдар. Из да [illegible] [illegible] культура боараш [illegible] лар, шоай кхетам шербар, хьамаш [illegible] ра гоабоча керда - хIадаш [illegible] [illegible]ца шоай хьалхьаз дIаьхий [illegible].

Коммунизмага даха Iомадалар — из да шIашка а [illegible] [illegible] советски патри[illegible] уйлаца шоаш хьалкхедар. Из да шоай деррига машаца вай сийлахь - йоккха Даьхе из болаши тоаенен хилийтара новкъостал де гIертар. Из да вай общество моралан - [illegible] [illegible] цхьоагIо бIарга ца вахча лорахар, вай мехка хальчий доттагIлa чIоагIдар, моллагIча тайпара йийния а [illegible] лача национализмаца [illegible] боацаш хилар. Из да шоай соц[illegible] Даьхе лоравора гIулакх [illegible] лаш, шоай халкъи ираз [illegible] лаш, коммун[illegible] гIулакх [illegible] лаш шоай деррига [illegible], хIаьзa нагахьа санна [illegible] [illegible] дIала кийча хилар.

Коммун[illegible]мага даха [illegible] — из да пролетарски, [illegible] [illegible] интернационализма уйлаца социалистически мехкий халкъашцарча вежарий доттагIала, [illegible] машарен паргIатон гIулакхаш тIехьарча беррига къовсамхошкарча данадерча къоагIон уйлaнне, дерригача дуней къахьегамхошкарча классови солидарноста уйлаца шоаш хьалкхедар.

Ишта да советски кагирхой тахана [illegible] [illegible] хьалданна, коммунизма тIехьарча къоначча къовсамхой дукхха миллионаш долча эскара хьалхашка латта декхараш.

Уж деррига декхараш сийленца кхоачашдара, хана дIадехарий боарам тIа латташ хилара — вай кагирхой сакхетаме, образованни, культурни хинна ца Iеш, шоай мугIараш кхотадена хулга, шоай организаци чIоагIъеш а хила беза. Из кхетадеш да. Цхьаьнна а [illegible], мел чIоагIа гервзаца [illegible] ца [illegible], котдаргаш, нагахьа санна лоIам, вIаштIехьдалар, дисци[illegible] цаI хиларца кховзадена на хула. Вай кагирхой цу тайпара лоIам цаI болаш, цу тайпара кхотабенна хулга Iалашду Ленина парте тешаме гIонча—Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союзо.

Комсомола 50 шу дизара сийна берригача [illegible] [illegible] [illegible] оаш Ерригсоюзни комсомольски собрани аьнна [illegible] [illegible] [illegible] яьккхар, Заводашкарча, колхозашкарчеи совхозашкарчеи, дешара заведенешкарча а эскара доакъошкарча а кагийча нахи мехкарашеи юбилейни хьа иттогаш яьй, шоай толамех лаьца рапорташ деннад, сийлахь-доккхача доьна — Владимир Ильич Ленина хьача дийнахьа деза бIаь шу дизара нийъалла комсомол мишта кийчлу, кагирхой йоахха ярах партена бархал доахад.

Из нийса да. Партена баркал аза хIамаш долаш да кагирхой, комсомол. Цхьабакъда, тIехья, шун юбилей йолча дийнахьа, оаха а, доккхагIча новхалах долча нахе, вай мехкарча кхойттех ахк миллион болча коммунистий цIерагIа комсомолаьа эсагIаш хола воаш аьнча нийса хургза Советски Даьха, ленински парте духьаезаш вай кагирхой хилaрах, коммунизм хьалъяра комсомоло юкъекхухьа дукха дакъа бахьан долаш.

Комсомолан — из башха-дика политически школа а я из! Ма дукха бернат лаьнна цунах вайна массанена а! Коммунизма гIулакха тIехьара мел хьинаре къовсамхой, деррига мехка гIоабьенна кхустонаш ийн юртбоахамн къахьегама чел мастераш, вай партен пачахьалкхени цIа лезаш дегIаллаш, тIехбахьна боккхий Iилмахой, конструктораш, полководцаш, литературан яскусствой корифееш баьнаб комсомольски школера ара! ХIьата тахан а, вай комсомола ший ах бIаь шера юбилей аьнча хана, вай массане а тохаденнача дег чура ях нуйта: баркал хилда хьона, вай денналерча къонала сийлахьа байрахь. Вайнар хилда хьона, даим революционни энтузиазма, деналерча новаторствана, боарач боацаш доккхача къонала хьинаренца кхеххаш латта къонача лениний собщ! Укх 50 шера хьа хиннача тайпара хийла хьо дIахо а! Коммунизм духьа, дерригача вайний иразерча кхоанен духьа Ленина парте байракха кIал къахьегаш деналеча гIулакхаш карагIдувлаш хьейна тIехьа ихвIалеш Iа Советий Мехка кагирхой!

Мукъьба сона, новкъостий, Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дайто моаршал Iоалла.

Новкъоста Л. И. Брежнева къамаьл-тага чIоагIа уйла гIаахийта ладийгIар, чIоагIа, дIахьлахь тIоараш геттаьт дукххаза а юкъагIовьхар из.

Новкъоста Л. И. Брежнева Iодеш КПСС ЦК-ас Ерригасоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союзга дайта моаршал.

Торжественни Пленуме дакъа лоацараша чIоагIа, IIахьтача хана ма сапеш тIоараш деттарa тIайийцар комсомолага Коммунистически парте дайта моаршал.

Къамаьл де дош лу КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лаккхехьарча Совета Президиуми Председатель Н. В. Подгорнева.

Контрольный экземпляр

ДЕГАЙ ЙОВХАЛ — ХЬОНА, ПАРТИ!

СИЙДОЛА 50 ШУ

Ленински комсомолан 50 шу дуз тахан. Из вай майра кагирхой хинна ца Iаш, дерригана советски халкъа а цIей ...

«Ленински комсомолан къобенна турпал никъ, — боху «ВЛКСМ 50 шу дизарца кагирхошна коммунистически кхетам баларе декхарийн хьокъехьарчу» КПСС ЦК Социалехь тIе, — айхха бувзабенна ба вай социалистически Даймехка исторе, белхалой классе, советски халкъа Коммунистически парте кулгалла социализмы коммунизмы кхоллаккхар дуьхьа лаьттабеча къовсамца. Боккхачу кагирхой кагирхой массаза а ца а низаб, ша а ух Коммунистически партехна тIаьхье, цуьнан шен бакъчен хьаьтарконц воаркI цар. Парте ненаькъий къонала болама кхиннин организационни принципаш, бIаьрг... аллай Коммунистически Кагирхой Союзе.

1920 шера 2 октябре РКСМ III съезде Владимир Ильич Ленина дальче къамьяло — программи документа — чулацчад комсомоло гIуллакхий кертеера мехаш, хьахьехкад комсомола белхи керттера постамаш.

Парте йоакхо еши никъ кьезаши хьалккавьй комсомол. Къона лениницаш, хьамсарча парте дег санна вуч цу йоакхонна жоп е луш, керда вахар хьалдеча хьалхарча мугIарашка хиннаб массаза а, шоай дерригача дегаца Ленина гIуллакхага лаьттаб.

Мехкара кхо миллион зIамига саги йоIи комсомольски путевкаек кердача гIишлоний меькъегIа, хаакъо але бокъо а йолаш къонахчелла накъаш ьиннача ивькъегIа изаб. Къонача нулгаша советски лаьттан тIа хьалъячча кердача городийн предприятейн — Комсомольска, Днепрогэсе, Братска, Запсибо — цIерашца вай вахара юкъедовла ударни комсомольски гIирс якараш санна доле дешаш. СССР-е ударни гIирсаш хьалдеча дакъа лоацилга белгала кагирхой гIулакх, ВЛКСМ хIанзарча гIулакхий керттерча лостамех цеI а хинна дIазттад.

Ленински комсомола турпал гIуллакхашта юкъе да Нохч-ГIалгIай комсомольски организаце тIегIертта махьегарца лаьца дакъа а.

1920-чен 1921-чен шерий бирсача хана Стари промыслашка, Сунже, Наьсаре, Шаьла ГIойтIа кьахинна юкхьанцара комсомольски ячейкаш таеш Iалаьмате йоакха, 60 эзар совгIа зIамига саги йоIи ший мугIарашта юкъе лоацаш областной комсомольски организаци а хинна дIазттай.

Вай республика комсомоло кIезига дац дац доккхал да йиш йолаш доле гIулакхаш.

Социалистически экономикера мехкдаьтта лоархIам кхета а беш, Грозне комсомольцаша 30-гIа шераш долалуш «Iаьрка дошув» дукхагIа декхара тIехьаре поход йолайир. Цу хана цар ВЛКСМ ЦК-ега яздаьд: «Дерриге низаш, дерриге къона хьинар, Ленински комсомола еррига опыт дIалургья оаха мехкдаьтта промышленноста пятилетне кхочашъяре».

Грозне къонача мехкдаьттахоше шоай дош кхочашдир. «Мехкдаьтта пятилетнаа план кхочашйир. «Iаьрка дошув» декхар дукхьа лоаттабеча къовсаме из пятилетна кхочашъеча дакъа лоацаш вар 259 ударни кагирхой бригадаш юкъе хинна 9 эзар комсомолец.

Юкхьенцарча комсомольций къахьегама эстафета тIехьенгара тIехьенга луш хьаенай. Дукхаъ мехкдаьтта декхара тIехьара поход дIахо йоаш я. ХIанз а из дика традици тешаме яхьаш хьабоагIа къона мехкдаьттахой. 1957 шера Грознерча къонача мехкдаьтта чекхдоакараша инициативо кхайкхайир хIамай кхомбарн хьурмат дари дукхье Ерригсоюзни поход йолае ...

Грозненски химически комбината — Ерригсоюзни ударни гIишлон — шоллагIа, кхоалагIа, йиъалагIа аргIа, Шарипов Асланбека цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода атмосферно-вакуумни трубчатке, Вознесеновски газобензиновой завод — уж а цхьаьйола, республичка территоре тIара кьаьстта лоархIаме объекташ.

ХIаьта Нохч-ГIалгIайчено ... зийта мехлаб Даьлие Васкаш Ураде, Къамбаседаш воарзIомаш ерча гIишлошка къахьегаш Аьла ух тIехьарча шин шера комсомола путевкаех цу моттигашка ... зийтаа 400 гаргга сар.

Кагирхой белха-дийнача ... лакхашта юкъе къаьстта ... дIалоац гIишлошьяна студенчески отрядашта кагирхоша ... къахьегама гIулакххоше. Ух тIехьарча 4 шера Ерригсоюзни республикански комсомольски гIишлошка къахьийлад Нохч-ГIалгIайчехарча 1380 студента... Цу юкъа 2 миллион совгIа сом махьа белкаш дунъа цар. Ух юбилейни шера гIишлошьяьй ... студенчески отрядо бола ... «Целинтрансстроей» ... гIерна объекташка. Дика ударни боле бераш отрядо еннай Iаь ... мотни ЦIе Байрахх, тIехдика хьегарах 250 совгIа студенташ ... мотац меданаш, ... таш деннад.

Советски кагирхой массане а цхьатарра йола патриотизм, коммунистически парте гIудакха дег тIара мутIахье хилар къаьсттача низаца кьагучадаьлар Сийлахь-боккха Дай-махке тIам лаьттача бирсача шерашка. Даим советски наьза дегашка йийшай Даьхен паргIатен кхычерах тийша хIама доацаш хилийтар дукхьа шоай вахар дIаденнача турпалий — Гастелло Николая, Матросов Александра, Космодемьянская Зоай, Кошевой Олега, дукхача кхычар цIераш.

Сийлахь-Боккха Дай-махка тIом лаьттача шерашка турпалел гойтарах 3,5 миллион комсомольца Советски Союза орденашца медалашца еннай, ВЛКСМ 7 эзар членан комсомоло кхебаьраштен Советски Союза Турпала цIи еннай, шоазза Советски Союза турпал волаш 60 саг ва.

Сийлахь-боккхача Дай-махке тIем тIа яьккхача котанона юкъе сийлахь оагIув эзахьай вай республика комсомоло кхебаьраша а.

ХIанз Iалаьмате доккхий декхараш къайлашка лаьтт республике комсомольски организацешта.

Хьалхашкаьа белха керда этап, В. И. Ленин ваьча дийнаьла денз 100 шу дизаре сийна лелаеча хьа керда этап я. Из хьа дIайолаьяй Ерригсоюзни комсомольски собрание. Цу собраниешка комсомольцашеи кагирхошеи партена, Даьхенна рапорташ тел социалистически декхараш кхоачашдарах.

Ленински комсомола 50 шу дизара сийна республика еррига юкхьенцарча комсомольски организацешка, комсомола районни городской комитеташка собранеш, пленумаш хиннай доккхагIа доле декхараш хьадде мероприятеши тIаэцаш.

КПСС XXIII съезда цIерагIча крекинг-заводан «Красный молот» заводан комсомольцашеи кагирхошеи юбилейни хьа поход кхайкхай производства эффективность лакхьяр дукхьа, рационализаци изобретательстван белхьан долаш. Грозненски химически комбината, Гудермесе локомотивни депо комсомольцаше дIахо хьу производства культурена тIехьара поход, Новогрозненски мехкдаьтта чекхдоахача завода, «Электроинструмент» завода къонача болхлоше — хIамай кхомбаран хьурмат дари тIехьара. Вагонашта сихха обработка ярах, дезе мулхаш тIадола повздаш дIахкузалараш къонача машинашьяьхоше 3 эзар совгIа вагон мукъаьякхей. ЗIаьта цу белхан долаш 61 эзар сом кходанад. ВЛКСМ 50 шу дизаре сийна лелаеча социалистически хьа котбьинарашта памятни байракхаш ВЛКСМ обкома вымпелаш еннай. Грозненски городской Гудермесски комсомольски организацешта ВЛКСМ ЦК памятни байракхаш еннай, «Малгобекнефть» НГПУ 1-ча мехкдаьтта промыслан Грозненски района 1-ча Мая цIерагIча колхозан комсомола комитеташта ВЛКСМ ЦК вымпелаш еннай.

ДикагIа йоача организацешта ВЛКСМ обкома 15 байракхи ВЛКСМ обкома 25 вымпели еннай.

Ленински комсомола 50 шу дузача дийнаьра вай дIахайкаду вай республике комсомольски болам боаршабьрий воаш сий даш а царна беркал оалаш а хилар.

Политически образовани — магирхошта коммунистически кхетам балара лоархIамагIа дакъа. Республика кагийча нахен мехкарешен, партен хаакъен сийлахьа традицеш Iомаеш а дегIахувлаш а походаш ю революционни, тIема, къахьегама сийлен моттигашка гIоала, дегабоагIаш боаца турпалаш зьагучабоад, памятникашта шефство лелаю.

Еррига походий материалаш, фотомонтаж революционни, тIема, къахьегама сийлен 280 музее, школашка, дешара заведенешка, промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка хроаза оттаь я.

Пионерашеи школьникашеи тIема-патриотически кхетам балара пайдане форма а хинна дIаэттай тIемаца гардаь «Зарница» яха ловзар. Ух шера цунна юкъе дакъа лоацад 60 эзар совгIа бер. Ловзар дIадоладеннача хана эскархоша советски эскара а партенски комсомола а тIема истори Iомаду, хIанзара тIема техника йовз, ... подразделенешка уж, юкъарлейций специальностешта хьа лелаю, технически кружоккий белка юкъе дакъа лоац.

Республика кагирхоша чIогIагIа ваьзе хинна ВЛКСМ 50 шу дузаре кагирхошта коммунистически кхетам балара декхарийн хьокъехьарчу парте Центральни Комитета Социалехь керда къахьегама ... дегаш урдод ... вай. Из соцам берригама вай комсомольски белха керда бийкаб. ВЛКСМ юбилей къатIахоачаш вай республика комсомольски организацешка гуччаьяьра комсомольски собранеш хиннай. Цига кагийча нахен мехкарешен итогаш яьй комсомола юбилейна накъадоахкаш лелаьча хьа, керда рубежаш белгаяьй В. И. Ленин ваьча дийнаьла денз 100 шу дизара бета боагIача тайпара накъабахара.

Комсомоло шин 50 шу дизар В. И. Ленин ваьча дийнаьла денз 100 шу дузача сийлахь-доккхача денна накъайодача накъа тIа дазду. Цо кхы а сийрдагIен безамеIеи хувийт из цIей.

Ленински къахьегама ваха эттад советски халкъ. Керда рубежаш белгаьяьй комсомоло а. Нохч-ГIалгIайчен кагирхоше дош лу охе шера плани сийлахь-боккха баьчча ваьча дийнаьла денз 100 шу дизара сийна тIаьйца декхарашна хьана хьалха кхочашдар дукхьа лоаттабеча къовсама ьиннаре дакъа лаца.

В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара кийча а ехаш хилара комсомольски организацешнара дIадех баьчча юбилейна хетаьль КПСС ЦК материалаши документаши Iомаеш а дIайоаздиташ а бокхха организаторски массово-политически болх белла.

Шоай союза 50 шу дизар белгалдоаккхаш, комсомольцашеи кагирхошеи дуь буь марксизма-ленинизма ... идеашта тешаме ..., революционерий доккхаза ... нохалий традицешта, ... тешаме ..., ... вежараш ... сселдах ... тIема хила, коммунистически ... тешаме хила.

ВЛКСМ ЦК ... Пленуме ... хьалха мьало, ... комсомола денеча ... Октябрьски революце ... бераш ... ураттадаш ... кагирхой.

Шин ... шера исторе доаззол ... Ленински комсомол ... Ленина парте белгала ... Керда сийлахь-йоккха перспективеш хьалаппалу коммунистически ... хьалъе ... хьалха ...

О. МЯКИЕВ,

ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома ...

ЦАР ЦIЕРАШ ДАИМ ЯХАРГЬЯ

Х. НУРАДИЛОВ

Н. АЛЕКСЕЕВ

И. ЗАБОЛОТНЫЙ

А. МАЛЬСАГОВ

Сийлахь - боккхача Даьхен тIем тIа Ленински комсомоло кхебаьрий турпала гIулакхаш цIаккха дицлургдац вай халкъа. Дерригача цуне цецдоаккхаш комсомольцашеи кагирхошеи хьахьехкар къонахчал, денал, билата чIоагIал. Дукхьа тIом болабеннача хьалхарче шин шера вай республикера фронте вахар барайтта эзар комсомолец. Сийлахь - боккхача Даьхен тIема исторе тIа цар дайир турпал оагIонаш, ехь а лакхдир Нохч - ГIалгIайчен къахьегашхой революционни сий. Дукхаеача Даьхен кортамукъален, паргIатон дукхьа шоай вахар дIаденна турпалхой даим вай дег чу латтаргба.

...Сталинград. Дерригача дуненна тIа сау хийслургвац эрсий сийлахь - доккхача ки тIара город ца йоалаш. Дуцен исторе тIа цIаккха ца хеза турпалал хьахьехкар укхаза советски тIемахоша. Вай республикера эзар гаргга комсомолец вар царна юкъе. Сталинград ... пулеметни взвода командира Советски Союза Турпалхочун Нурадилов Ханпаша цIи дерригача советски дальхьа ейзар. Цхьа шу гаргга мара тIом банзар турпалхочо, бакъда цу лоацача юкъах 920 гитлеровец дIалакхир Нохч - ГIалгIайчен воIо.

Республика комсомольцаша, кагирхоша чIоагIа доккхал ду Николай Алексеева, Иван Заболотне, Мальсагов Ахьмада турпал гIулакхех.

Фронтера ший дьеген наьнагеи дайтача письмо тIа комсомольца Алексеева яздора: «Са дега чу дIайхача шIий цхьа тIадам болча хана латтаргва со. фашисташца...» Ший дош чIоагIа доаллъ дукхаза хьахьехкар майрача летчика. Фашистски 21 самолет чуейтар, ялх зенитни батареи дIалакхийр. 1943 шера цунна еллий Советски Союза Турпал цIи.

Тахан вайна юкъе вац Советски Союза Турпал Заболотный Иван, бакъда цун сийлахьа цIи даим вай дег чу латтаргья. Москвана юке лаьттача тIемашка шийдена, къонахчал гучадаьккхар цо. Вай Даьхен столица лораеш йоалаь чуйтар гIаьрахой итт самолет. Столицана бомбаш тоха йоагIача немецки самолета майра дукхьа ваьлар Заболотный, Таран еш чуейтар фашистски стервятник.

ТIом болабалалехьа комсомолец Мальсагов Ахьмад Наьсарен района Аьли - Юрта комсомольски организаце секретарь вар. ВЛКСМ райкома рекомендацих летни школе деша вахар из. Пувал хилар летчик - бомбардировщик. Цхьа Ахьмада Днепр яхача хи тIара переправа йохе дьина задани елар. Самолета кIалхьовни командирега аьлар цо: «Нагахьа санна эттара хьалхара бомбаш хьожаьлча да лдще, сай кхьн бомбашца яхьна переправа ЧеIахочаргья аз». Из задани тIеэ дика кхочашдир летчига — бомбашца кхийтар бомбаш. Цу бахьан Мальсаговга елар Цхьача Байракха орден. 1943 шера 24 январе детта цIи луш сецар денал долча летчика дог.

Сийлахь-боккхача Даьхен тIема фронташка шийтта турпал хьалхе лоаттабаьб Нохч - ГIалгIайчен эзараш болча комсомольцашеи кагирхошеи. Вай сийлахь - боккхача баьчча В. И. Ленина комсомолта шоаш тешаме лайча хьадехар Даьхе шоашта чIоагIа еллга, хьахьехкар цар тIема калача шерашка. Цар цIераш даим йийргья.

М. АУШЕВ.

КОМСОМОЛАГА

ПЛИЕВ Мохьмад-СаIид.

50 шу дели хьа тахан,
Парте зIамагI — комсомол.
Даьхен гIуллакх хьалхадоккхаш,
Коммунизм Iа хьалххоя.
МассагI вешан хьайдар санна
Кхерийн дукхьа майра кIант,
Цабезайта мехка белхан
Цар сий мальхал лепаш хатт.
Компартена даиха еагIат
Вар хьа кхелвар, комсомол,
ЦаддамийтIаш хьайгар гIолаш
Ду Iа цунна зIаьнгIан.
Гу хьо тхона масса метте
Коммунизма гIишлош еш.
Мехка шертта ахат кхоло
Эрий аре ахам деш.

Пхьарагi оттам чIоагIа суйтам
Дахка хиш Iа оццалу,
Цар мехка хаьхка Iуйна уттаю
Iаьрика бейраш оттаю.
Хьо латт хьа довзон йисте,
БIарг Iа даим сийрда хьажаб.
Iаьрца гIазпар вайгаь ахаде.
Ярхьа революцен тоа...
Сийлахь хиннаб хьа наькъ даим,
Октябрa тоапаш низ.
Эзар тIаьхье вахар тоахье,
Хьачун гIозагI къонал яц.
Пхе ... сердал тоаш
Из хьа накха сийрдабеш.
Даьхе тахан зоттIа алаш
Хьа цIай дальхал хилба йоах!

Дай новкъа

Вай кагийча нахан мехкарашта цIаккха дицлургдац шоай даьйн - доалийн турпал гIуллакхаш, цIаккха бицлургбац къонача тIехьен ярха бахьан шоай вахар дIаденнараш. Даим цар дег чу лаьтт уж — паматешка баргIача хана, гIишлош хьалъеча хана, революционни, тIема, къахьегама сийлен моттигашка гIолла похедаш еча хана. «Искатель» яхача тха клуба члений дешна а: «Цхьаккха вицвеннавац, цхьаккха дицлургдац».

Цхьа бикъан доацаш тIаьхьенна оаха тхой клубах «Искатель» яха цIи. Хьамсарча Даьхен истори Iомадир, турпалхой фаьрк цIераш йовза, цар котанонаш йовза — из да клуба членаша шоашта хьалхашка оттадаь декхар. ХIара турпалхочун ейзача цIаро, цун котаенео совбоаккх Даьхенцара безам, чIоагIлу кагийча нахен мехкарийн патриотизм, уроттаду цар дегаш.

Тхоай клуб вIашагIйоллаш дукха къийсар оаха цун членаш малаш хила беза яхаш. Лаьрхар: училище деша мала вагIар хила веза аьнна. Цхьаккха хила йиш ...

Ший тайпара я тха клуба структура. ХIара дешара группа яьй отряд. Отрядах вIашагIъеллай батальон. Цун командир ва училища директор З. М. Магомедьа. Клуба берригача балха кулгалдеш я штаб. Бетта яхьа заседане ю: оттаю походий маршруташ, белгалъю «Хургволча тIемахочоа» яхача циклах йолча лекцей тематика, революце, граждански Сийлахь - боккхача Даьхени тIемай ветеранашца вIашагIдетталу, хургйолча музейна лаьрхIа материалаш гулъю. Клуба я ший эмблема, устав, ший байракх, кали, ший пенгазета.

Тахан сона дувца лаа клуба членашта карагIдаьнача дикача гIулакхех. Советски Iаьдала 50 шу дузаза деношка училища дешархоша хьалъоттадир сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа байнарий сийна памятник. Памятник хьалеллара хетаьча митинге гулбеннабар Наурски района къахьегамхой, ... тIеме ... ветеранаш.

Ух шера ... бетта клуба членашта ... Ордженикидзе — Нальчик—Минводы яхача маршрутах. Февраль бетта хилар «Искателаъ» члений шоллагIа традиционни слет. Отрядий командирашта клуба почетни членага П. И. Леденега рапорташ делар баьча балхах, хьахашка латтача декхарех... Дукха гIашагIкхетараш, безаме беседаш хилар цига. Оха доттагIал тессар вай республике цIи хоана писателаца Х. Ошаевца. Цун новкъосталца Серженъ - Юрте кордир тхона А. Шерипов вахь цIа. Сентябрь бетта оаха цига мемориальни доска хьадийлар.

«Искатела» членаш хилар турпал - городе Волгограде. ЦIаккха хана дицлургдац тхона волгоградцашца цига хинна вIашагIкхетараш. Ейзар легендарни — Мамаев курган, «Байнача ТIемахой» яха площадь, Павлова цIа.

Волгоградера тха адресах хIана письмош ух. Уж ух музейшкара, предприятешкара, нахагара. Бакъда, цунах тоъам ца хеташ тха дешархоша цIаькха а цIаькха а шоаш ухийтача письмош тIа декар ду турпалий котанолех лаьца сведенеш яхийта яхаш.

Май бетта чакхдаьккхар военизированни ловзар. Еррига батальон ялар Чишки яхача моттаге. Шоай кьинар, низ, къонахчал, шоашта юкъера доттагIал чIоагIа долга хьахьекхар дешархоша цига. Толамца кхоачашдир цар шоашта хьалхашка оттадаь дикка декхараш.

Дукха ха йоацаш училища сводный отряд. Iаьржача форда тIа яха хилар. СадаIарах совгIа, совхозий коллективашта новкъостал дир, дейзар Краснодарски края истори, пограничникашца доттагIал тессар.

«Искатель» яхача тха клуба коллективна карагIдувлача дикача гIулакхех дукха дувца йиш я. ВIаь километраш яьй цун членаша революционни, тIема сийлен моттигашка гIолла, шоай даьй турпала гIулакхаш довзаш, йовзаш йоаца котанонаш гучайоаккхаш.

М. МАГОМАДОВ,

Грознерча № 10 йолча профессиональни - технически училище комсомольски организаце секретарь.

Сий лакха лоаттаде

Оалаш да: «Комсомолаш ... цIи яле, гIулакхашца чIоагIаеш ...». Цу девиза шоаш тешаме болга даим хьагойт тха завода комсомольцаша. Ух ... деношка тха заводерча ... комсомольций йоаккхача ... тайп-тайпара совгIаташ, ... грамоташ еннай. Дезача дейна накъаъоагIаш дика къахьегама ... даьхар цар. ТIаьйна хиншта дерриге социалистически декхараш кхоачашдаьд. Къаьстта ... болх беб тха «комсомольски прожекторо» штаба членаша.

Дукхьал ух тIехьарча хана итт рейд яьй. Гучадаьха кхоачамбоацараш цIендаь дIададьхад, лехай производства керда резерваш. Тахан къаьстта белгайаьха дов сона комсомольски эзоре латтараш слесарь Балокинов Юри, приборист Кравцов Николай, оператор Черкашева Тая.

А. ШТЕФО,

М. Аргиевна цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чекхдоаккхача завода «Комсомольски прожектора» штаба начальник.

БИРСАЧА ШЕРАШКА

1941-ча шера Кубанерча «Красный партизан» яхача колхозе дика хьийкъа ярт чуэца кийчлуш бар колхозхой. Сихен лоацдача хенен чуэца лерхIар ярт. Цхьабакъда, лийрхIар кхолчашхилийтанзар моастагIчо. Кхашкера тракторашь а йита Даьхе бахьан латтача къизача тIом тIа бахар кагирхой. Цаомотта трактораш тIа а хайша колхозера болх дIабоалабир кхувш боагIараша.

1944-гIа шу. Даьха лоре ваха веза ха хьатIаэттар сона а. Связистий школа чакхъьаккхакул тIехьагIа зIамагIвола сержант а волаш Белорусски кхоалагIча фронта 165-ча батальоне хьожаву со.

Майра патача советски бIухоша тIехьашка бохаеш бар моастагIий — фашисташ. Белоруси мукъаькхар моастагIчох, цул тIехьа массехк ди доаллашехьа вай эскар Польша довзон тIа даьлар.

Фашисташцара тIом яьгIбенна сатем эттача хана ВЛКСМ членалла дIа а яйца. сийна комсомольски билет денна ди цIаккха дегардаргдац сона. 18 шу даьнна зIамига сар вар со. В. И. Ленина сурт тIадолча зIамигача цIеча книжка кхы а дукхагIа дIадезар.

Дукха ха яьлехьа цу тайпара йола моттиг нийсъелар сона а са новкъосташта а. Варшава юкъе советски бIухоша гобир дукха фашисташта. КIира совгIа тIа цхьакхаю цига къиза тIом латтац. Цига котало яккхара лоалламе дивизецара бувзам вIаштIехьбаьккха безаш бар. Из задани елар тха отделенена. Цу заданех ваха цу связист юха ца воагIаш вувзо. Цул тIехьагIа сейца ши новкъост а ваьккха цу гIулакха ваха везаш хилар со а. Связь тоайир оаха. Цул тIехьагIа цигара юхь доагIача хана немцашта хоадалар тхо. Дорхбеннача немцаша блиндажа чуоа пулемет еттар. Аз тахача граната соцайир етташ цхьана пулемет. Советски кхаь сапечо тхьалацар блиндаж. Массехк дийнна дальнар, кIаьдденар, моцал наьб Фуд ца хоеш фашисташца оаха тIом беш.

Цига яйтта котало яккхарах сона ЦIеча Седкъа орден елар. Иштта наградаш елар са новкъосташта а. Сона наькха тIа из орден Iоэллаьо вар дивизе командир инарал-майор ... Аношкин, хIаьта сощарча кагийча нахе комсомольски билеташ хьеденнар а из вар. Города тIехьа город, юрта тIехьа юрт фашисташкара хьалоаккхаш кхьча советски бIухошца Берлине кхачандца тIом бир аз.

Советски эскаре гIуллакх деш а хиннa 1949-ча шере цIавеча, хIанз айса болх беча «Красный молот» яхача заводе токара учениканга белха вахар со. 1952-ча шера со вахаре эттара моаз доллашагIа долла ди хилар. КПСС членалла дIаийцар со. Цу хана денз 16 шу даьннад, хIаьта дукхагIйолча хана комсомольцашеи кагирхошеи дуа со. Царца беседаш ю, сай балха опытах лаьца дуц. Товарии балха говзал Iомаяра совгIа, къонача болхлошта шоай профессии езаелийта гIерташ дукха хьахьер аз а кхыча хьалхача болхлошa а.

Ленински комсомола ах бIаь шу дузача дения сийлаца накъьалхара тIаьйца дика социалистически декхараш завода еррагIача цхьаний комсомольски организацей цехашта юкъе эттере хьалха кхоачашдаьд тха цеха комсомольцаша. Къахьегама ваьте даим шоай дай дика гIулакхаш дIахо хьош ба тха комсомольцаш.

М. ШАБОЛИН,

«Красный молот» завода токарь.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера план ух шера 1-ча октябре хадал кхо бутт хьалха кхоачашдаьй респотребсоюза производственни комбината коллективо, 6287 эзар сома махьа товарашта реализаци яьй цар. Кхо процент лакхъяьй къахьегама оасарле. Комбината чуйоагIача массехк цеха юкъе хьалха латт кондитерски изделеш хьеча цеха коллектив.

Цун кулгалхочо Ларькова Екатерина Васильевнас укхаза болх бу 6 шу за. Дика бовз цунна ший болх. Дика вIашатIехьбаьккхаб цо цеха болх.

Дукха ба цеха дика къахьегаш йола нах. Масала, цхьаккха балха говзал яцар дукха ха йоацаш укхаза еннача Абдулазимовай. Бакъда, хьалхарча деношка дена хьахьеккхад цо ше къахьегамах ца къахкалга. Чехка карзерзаю цо ший балха говзал. 115—120 процент кхоачашъю кьонача йоIо дей задани.

Иштта дика болх беш я упаковщица М. Ахмадова, массехк балха говзал йола М. Шарипова, ... Х. Недобежкина, печица А. Гринюк, дукха кхыбараш. Комбината, республикански сийлен Доска тIа хьалтехах царех дукхагIбарий сурташ.

Цу коллективаа дукха тIехьайисаш Лорсанов Рамзана кулгалду бригадар а. Шушашна кийча чхьагIар Iочудеттача лакхара толамаш даьхад цар къаьстта ух шера. Ийс бетта плана 110 процент кхоачаш а яь хьанаре къахьег октябрь бетта а. Массехк къамах нах ба Р. Лорсанова кулгалдеча коллективе. Комбината кулгалхоша дукхаза баркалаш а кхайкадеш, ялчаи совгIаташи Сийлен грамоташ тайннай С. Исаева, Л. Безрукова, А. Далаевца, кхычарна. Шоай говзал кхы а лакхъяра лакхерча дешара заведенешка дешаш ба уж.

З. ДОШУХАНОВА.

СУРТА ТIА: пекарь А. Гринюк болх беш я.

М. Плиева сурт.

«СЕРДАЛО»
3-гIа агI. 20 октябрь, 1968 шу.

ИРАЗА НОВКЪА ВАЬККХАР СО КОМСОМОЛО •

Тахан, Ленински комсомола ах бlаь шу дузуш дийнахь, дуьнe къайлаь ховшаш дог гlордаьнна ва со. Шовзткъеа итт шу хьалха лага лацар такайара ираз сайга кхочаргда аьлла. Цахр чулатташ хиннача сох хилар советски авиаконструктор. Цунах леккарийла ва со вай хьамсарча Коммунистически партена, цо кулгалдеча Ленински комсомола. Хьйбенача вахара накъьа уйлаш еш хьалхашка отт сона ах бlаь шу хьалха лайнача халоний сурт.

...Латташ бар граждански тlом. Да вацар. Сол совгlа са ваьна кера цхь бер дар: са цхи йишен шу даьнна бошен. 1918 шера цхьйтта шу даьлча болх бе волла шу со — дари ноьхьостал вацр. Бакъла, тхо дехьа Ростовски областе юьш йиш йоацаш моцал ера. Дlасна дукха хlама вацар. Бовхам бохаш латтар. Дая хlама дацар. Цlагlа леладеча хьайбаех цхьа газа мара йисанцар. Газа етташ яр. Цунах яьккха шура телар ага уллача вешийна. Фунах даь лачара из кlалхара ваккха гlертар тха нана. Моцал чlоагlлуш латтар, къаьстта 1921 шера гуйре тlакхоаччаш ла йиш йоацаш хилар из. Цхьа хlама бе дезаш дар. Нанас лаьрхlар: газа еккача ахчах билетайи а ийца Ташкенте яха. Къамаьлаш дар, цига мочал яц яхаш. Со Наьсаре цхьан сага чулатта вахар. 1922 шера Ташкенте кхалхар са нана. Тlаьхьа сег воацаш бисар са йижарий. Бакъда, бахьа кlанийсбала гlерт уж. Зlамагlчарга бlарг хиобай нана чуотт боккхагlа бола йижарий...

... Бакъдар бакъде батрак хинна со а. Бакъла, Советски lалало, Коммунистически партено, Ленински комсомоло сег вир сох. Наха чулаттачара со кlалхара ваьккхар Ленински комсомол я. Наьсаре 1925 шера комсомола мугlарашка вахар со. Тахан укх дезача дийнахь аз дег тlара баркал ола сона хьалхашка кралонкъ хьабийлача Нохч-Гlалгlайчен комсомола. Къаьстта сона хьоаве лов 1925 шера Наьсаре комсомольски организацие секретарь хинна Тамбиев Юсуп. Юсик (оаха шитта валар цунах) керте латтала ячейка решени йир рабфаке со деша вахийта. ВЛКСМ обкомо чlоагlйир из решени. Иштта комсомола еннача путевках деша вахар со. Рабфак чаккхьаьккхачул тlехьагlа 1935 шера йистеьккхар аз Москвера Орджоникидзе цlерагlара авиационни институт, хlаьта 1950 шера авиационни академи.

...Хlанз тха дезалхь цхи саг висаб: Берригаш йижарий пенсионераш ба. Дика бах. Ираз долаш да хlаране вахар. 1966 шера со а вахар пенсе, бакъда хlанз а болх беш ва со: хьалха хет сона хlама ца деш lоха, цул совгlа вай общества кхы а пайда бала йиш я са. Двар а малар а шорта долаш бах са дезал. Йоккхагlйола йоl я врач-стоматолог, зlамагlа яр деша ягlа Орджоникидзе цlерагlча авиационни институте.

Тахан, укх дезача дийнахь, комсомольцашкеи кагирхошкеи аз ях: вай сийлахь-боккхача баьчча В. И. Ленина васкеташта тешаме хила, даим къахьегам беза, доккхал де даьшта хергlдаьнначарех, Вай мехка моллагlа зlамигача сага йиш я инженер, лор, педагог, инарал, lилмахо хила.

И. КОСТИН,
гор. Москва.

Грознерча вагонни депо хьалха латтарех я лаборантка комсомолка Алексеева Людмила. Дикача къахьегама толамашца накъаеннай из кагирхой дезача цlейна. Кхы цхьай хьилар лаьгl ца депо къахьет цо В. И. Ленина 100 шу дизара сийна тlанйца декхараш кхоачашдеча а.

Газза ю Людмилас мехкйлаьтта продукташта еш йола анализ, лерттlа тlахьожам лоаттабу пропарка яьчул тlехьагlа цистернашта дегазаци яра гlулакха.

Сурта тlа: лаборантка А. Алексеева.

В. Дзюалма сурт.

ДЕШАРХОШТА— КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

Кхуш йоагlача тlехьенна коммунистически кхетам балар — школа лоархlаме декхар да. Из кхоачашдеча боккха бехктокхам тlабуж берригача хьехархошта, къаьстта кхетама даьхе болча хьехархошта.

Укх шера март бетта г. Краснодаре хиннача lилма-методически конференце (цун балха юкъе дакъа лоацаш из са) дукха дийцар кхетама даьхе болча хьехархой балха методехи формашех.

Массехк шу да школа аз болх бу. Хала бале, бакъда дог тlехдеаккхаш ба из. Хьа хьийгача къхх беркат доалаш хилча са паргlата доал. Дукха йоккха я ала йиш яц кхетама балха оаха lоаль опыт, бакъда тхона хетачох терко е мегаргйолаш я из.

Тха воспителий дерна я: цхьаь цаl дешархо хила йиш яц цхьа общественни поручени йоацаш: хlара классни кулгалхочунга да дешархошта еннача поручений дневник. Цу тlа белгалдоах дешархочо тlадиллар, из кхочашдо ве деза ха. Берий балхаго бlарг лакхара дика новкъостал хул цунах. Хlаьта классени собрание хlара дешархочо цкй тайпара отчет ю цийна дарагlдаьнначох.

Хоаш да турпал гlулакхий романтикана кхуаш эзагlа бераш тlакхуви хилар. Дешархой из бераш теркал а беш, тха школе вlашагlъеллай «Искатель» яха клуб. Цул членаш ба берига дешархой. «Искатела» членаша укх тlехьарча шера дукха материалаш гулъяьй тха поселкерча хьалхарча комсомольцех, хьайккхлай комсомольски сийлен музей. Вай халкъа революционни къахьегама, тlема традицешца дешархой кхетар — тха сийлен декхар да. Школе каст-каста хул граждански. Сийлахь-боккхача Даьхен тlемий ветеранашца вlашагlкхетараш. Кхетама балха иштта лоархlаме моттиг дlалоаш тlема сийлен моттигашка гlолла еча походаша.

Къаьстта теркам тlатайт воспитателаша вай баьчча В. И. Ленина сийлахь-доккха вахар дешархошта шерра дlаловзийтара. В. И. Ленина образ езаш уж кхебара. Школе вlашагlъеллача В. И. Ленина музее хул пионерски сбораш, ленински урокаш, торжественни линейкаш, пионерски дружина совета заседанеш.

Укх деношка тха школе хилар ВЛКСМ 50 шу дизара сийна хетаь торжественни линейка. Школа комсомольцашен пионерашен торжественни дув биар дукха везача баьчча В. И. Ленина сийлахь-доккхача гlулакха шоаш даим тешаме хургба, аьнна.

В. [illegible],
Гарагарскерча юкъерча школе кхетама даьхьа завуч.

Ленински комсомола 50 шу дузача дейна дикача къахьегама толамашца накъабаьхкаб Гудермесски района комсомольцаш, кагирхой. Юбилей сийна тlанйца хинна социалистически декхараш толамашца кхоачашдаьд. Колхозашка, совхозашка, промышленни предприятешка къахьегача комсомольцашта юкъе тlехьавусаш сег дац. Яздр совгlа болча къонача болхлошех ахархошен хьинаре дакъа лаьц коммунистически къахьегама тlехьарча болане. «Коммунистически къахьегама ударник» яха цlе еннай производство тайп-тайпарча участкашка къахьегача 335 къонача сага.

Юбилейна къаьстта дика хийчай локомотивни депо контрольно-измерительни приборий цеха комсомольцашен кагирхошей. Производственни заданеш 120—150 процент кхоачашъеш хьабаьхкаб уж. Цеха еннай «Лакхача культура цех» яха цlи. Берригa комсомольцаш дешаш ба школашка, техникумашка, институташка. Депо къонача рационализаторашa еннай 17 рационализаторски предложени. 12 эзар сомага дlакхоачаш ба царех баьнна пайда. Къаьстта белгалбаьннаб рационализатораш Сидельников Геннадий, Морозов Виктор, Глебов Александр. Воскресникаш еш депо комсомольцашем кагирхошем ялх тепловоза ремонт даьй. Цига даьккхача ахчан цхьа дакъа Вьетнама новкъостала йолча фонде чуденнад, хlаьта вож дlадахийтад турпалашта — комсомольцашта памятник хьалдеча.

Медицински инструментий завода къона болхлой комсомола юбилейна накъабаьхкаб къахьегама кердача толамашца. Производстве хьалха латтачарна юкъе ба мастер Кеюнина Рая, шлифовальщицаш Конова Тамара, Деминa Валентина.

ВЛКСМ 50 шу дизара сийна тlанйца социалистически декхараш толамца кхоачашдаьд «Гудермес» яхача промысла кагирхоша. Промысла берригача комсомольцаша шоай сменни заданеш 115—120 процент кхоачашъю. Духьал укх шера шоай квалификаци лакхъяй 25 къонача болхлочо. Ударни къахьегам общественни вахаре хьинаре дакъа лоацарца бувзаш хьабоагlа промысла комсомольцаш.

Кхаш деладара культура лакхъяра, коммунистически къахьегама тlехьа баьржача болане хьинаре дакъа лоац юрта кагирхоша.

Юбилейни шера доккхий толамаш даьхад «Октябра 40 шу» яхача колхоза комсомольцаша. Тlайца хинна социалистически декхараш тlехкхоачашдаьд, къахьегама овсаре 7 процент лакхъяьй, дlаючча культурай цхьан центнерага дlабода мах 9 процент лохбаьб. Комсомольско-кагирхой звеньеша хlара гектара тlара чуйицад 28 центнер хьаг. ВЛКСМ 50 шу дизара сийна хьажача социалистически хьалхе доккхий къахьегама толамаш даьхарах колхоза комсомольски организацена еннай ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома цlе байрах.

Района комсомольцаштен кагирхоштен хьалхашка латта декхараш бехктокхаме да. Йиш кхебергбац оаха уж кхоачашдара, В. И. Ленина 100 шу дузача денна йоагlа кийче яра.

Района комсомольски организацена ВЛКСМ ЦК памятни байрах дlаро дегаш уваттадаьд района кагирхой. Уж бlубенна ба хlанз кердача толамашца В. И. Ленина ваь 100 шу дузача денна накъабаха.

[illegible],
ВЛКСМ Гудермесски [illegible] секретарь.

ДЕЗАЧА СОВГlАТО ДlАДЕХ

КЕРДАЧОХ БАЬННА ТОЛАМ

Тха боахаме эггара мехкеа, лоархlамеро йолча культурех цаl коартол я. Дукха лаьттан дlадаьцад цо — массехк бlаь гектар.

Боахаме укх шерашца ца хинна хьувкъам чучийцаб оаха. Совхоза болхлой коллектива даьхача толамашца да тха звеной къахьегама дакъа а.

68 гектар коартол дlайийна лаьтта да звеной членаша леладер. Вlаьсти йоаллаше а мел еза удобренеш хьаьрца лерттlа кlоартал йолаш аьхар оаха лаьтта. Цул тlехьагlа лоацача агротехнически хана дlайийра коартол. Дукха гlулакхаш эш цу культурана: окучивани, культиваци, кхьдараш. Уж дерига гlулакхаш болхлой кулг тоха дезаргдоацаш механизмашца дора оаха.

Республика цхьаькха боахаме доаца кердалар балха юкъедиьар тха совхозе укх шера. Из да хlара звеной члена цхьацца гектар коартол тlачйоагlъар свеклаш лелаерашта санна. Фуд цох хьахиннар? Харц дац, иштта болх леладара юххьанца духьале еш дукха бар. Коартол свекла яц, мишта чуэцаргья из, звеной ниа бохабдо хургдий-хьогl цох, яхаш дувцар ахьаболчар. Дерига харц дацар цар дувцаш хиннар. Свекла-м хьа а аьхка lойиллача хьалохьае мара езацар, хlаьта коартол агрегата тlехьарча сетка тlера лохьае езаш ма йий. Бакъда, кердачох хьабоала пайда а бар туш: хlара гектаргиппаца ховрa хlанз цкй мел болх бе беза, цох цийна фу лургда. Сихагlен дуккагlен коартол чуэца гlертар уж. Кхо — вийъ саг вlашагlкхийтте тахан цхьан не гектар, кхоана шоазагlчун яраш хьалохьаеш чуйица яьхар уж.

1020 тоян из культура чуенай тха звеной членаша укх шера. Хlара гектара тlара 150 центнер оаккар, хlаьта Шанхаева Лейлас, Талхиева Любас, Угурчиева Латхана, иштта кхьчар 200—220 центнер аьккхай.

Хьагучох кердача системах баьнна пайда боккха ба. Цхьабакъда система денна керда йоахе а гlулакх иштта дика хургдацар наха тlагlертта болх ца бор. Совхоза экономикага хьежжа мара шоай материальни хьал тоалургдоацилга хов къахьегамхошта. Цудухьа бу цар болх дика, цудухьа хьийкъай совхозе коартол дика. Хьагl адогlача шера а балха темпаш лохъе безам болац бац звеной членаш. Шоай толамаш комсомола юбилейна кетаду звеной кагирхоша.

А. УГУРЧИЕВ,
Наьсарен района «Знаменский» совхоза звеньевой.

Доккхийча къахьегама толамашца накъабаьхкаб шоай сийлахьча юбилейна швейно-производственни объединене йиьлагlча цеха комсомольцаш Резенкова Нина, Айрумянц Анна, Верешкина Елена. Технически отдела болхлой тlахьожам боацаш шоаш арахеца продукци дlаяла аьнна шоаш тlайца декхараш кхоачашдаьд цар. Хlаране 110 процент кхоачашгlю нормаш.

Сурта тlа: коммунистически къахьегама ударникаш (аьрдехьара аьттехьа) Е. Верешкина, А. Айрумянц, Н. Резенкова (ВЛКСМ районни комитета секретарь).

Д. Васильева сурт.

ЛЕНИНСКИ ТЕОРЕТИЧЕСКИ ТlЕХЬАЛЕ lОМАЮ

Вайна массанена а хьамсара я В. И. Ленина цlи. Къаьстта доккхий бехктокхаме декхараш отт политически дешара системерча политинформаторашта хьалхашка В. И. Ленина биографии цlаккха а дергйоаца цун тlехьален lомаяра даькъе.

Шоллагlа шу да аз 8—9 классашка деша лагlача бераштa В. И. Ленина биографи lомаю. Болх дlаболабаьча хьалхарча шерах ниьсагlа йола пропаганда методаш лехаш дувлача гlалатийи шу хилар. Бераша атта ца кхетаеш йолча чоалханерча проблемашка даьлча занятеш чlоагlа сагота, сакъердаме йоацаш хулар, бераш занятеи сихагlа чаккхъяларга хьежаш дагlар, из яллараца со цхьаь ягllаше а лийлха дlадолхар- «Цхьаькха хаттар а ца деш миштa ух уж дla? — уйла йора аз, — дерига кхетадаьхьогl? Цхьаькха хlана сацаяар юхе?» Уж занятеш е дикка хийцалий а хулар со.

Балха стиль бераша уйла тваравергйолча тайпара хувца эзар, занятеш уж шоаш тlагlертаргболаш е езар. Цу уйлаша сатем боабаьбар са. Болх хlехит-дукха дийнберболa В. И. Ленинах йола сакъердаме материалаш lоао йоласлар со. Бераш шоаш а дар, дуккха дар доаза, бlаргаго безам болаш.

Дlадахача lай каникулаш йолча хана бераша-краеведаша йоскве даха хилар тхо. Тхона байра шийлача lай цхьаькха хьада ха йоацаш дунен деррига мехкашкара, мехка еррига республикашкара, областашкара массе а тайпа бос бола деррига къамех бола нах эггара чlоагlагlа сага сий деш хиннача, эггара а хьакъйал долагlа волча сага — Сийлахь-воккхача Ленина зерате ухаш.

Мовзален В. И. Ленина Центральни музейи тхо дахар бахьан доаш бераш чlоагlа уйла е, шоашта бlаргадеййкар, хетадеинар вlашш дувца баьлар. Цу хана аз хьалладаьккхар Ленина вахарах лаьца дувцаш хола малагlа литература деша деза, цунна болх а баь шоашта бlарга мел дайнар, шоашта мел дайзар (Mоскерча бераштa, даьшта-моашошта дlа мимта дувца деза.

Хlанз школе бола беш а комсомольски лекторий. Цу балха ши лекстам ба: «Ленин хlанз а дийна мел бареха дийнагlа ва» яхеш, «Сийле хийла хьа, комсомол» яхеш. Лекторски группа 15 сар юкъеяна я. Хьинарегlа бола лектораш ба 9-ча классе дешаш бола Феньио Люда, Юрова Люда, Васильнова Лена, Козенкова Вера, кхьбараш.

Отпуске йолча хана дукха ниьх баьб аз. В. И. Ленина вахарца а делнельностаца а юваенача исторически моттигашка гlолла. Цу моттигашка гlолла дог тоъа ца луш тlехволлалал. Дерригачa адамаша вовзе боархl уж. Цига вьа, хьалкхийнад, кхийсад В. И. Ленина. Уж я городаш Ульяновск, Казань, Ленинград.

Ленинграде со хилар 25 ленински моттиге. Малала, Смольне, квартирамузее, Разлив яхача поселке исторически памятник-музей «Бу» йолча, Волковски кашмашка В. И. Ленина нанна зерате яха.

Цу наькъе дукха довзийтар сона. Аз lалашдир хиланза дарглоаца литература, эзаш дола йоазош дир, дlаззйир Ульяновске, Казане, Ленинграде йийша лекцеш. Цо сона новкъостал дир пропагандистски, лекциони, педагогически балха тlа.

Комсомольски кружокера беседаш сакъердаметlа хила яьлар. Бераша фотоальбомашка, вокх пособешка хьажачул тlехьагlа сога ; хаттараш делар.

Оаха лаьрхlад В. И. Ленина вахарах балдахи лаьца материалаш гулъе. Цу гlулакха хаьхтаги кхаьийта лаьрхlех оаха Ленинграде, Казане, Ульяновске.

Оахеш хьа мел гулъаьча материалех хадданза кийчдергда альбом, хlаьта из В. И. Ленин ваьча дийнахь деза 100 шу дузаш школана совгlата хургда оаха. Цу тха совгlатах боккха пайда баргба, хlаьта новкъостал а дергда хьехархошта, хургболча школьникашта-лектораштa, Ленинах лаьца эшаш йола материал хьахаржара.

Шахорча кружока балха из пайда хургба В. И. Ленинах долча фильмех (уж школе долаш да), изобразительни искусства музее республикански фикиалах, «Знание» общества районни а республикански а отделени квалифицированни лектораш бехьара.

Хьатlадагlача шера кружокера лаьlараш шоаш хургба тха школа дешархошта а даьшта-моашошта а хьахаьша беседаш еш, лекцеш ешаш. В. И. Ленина «Малаш ба халкъа доттагlий, хlаьта социал-демократашта дукьала тlом мишта бу цар», «Россе капитализм кегlаяр» яха, цхьадола балхаш lомадеш ба уж хlанз. Дешархоша цу гlулакхо ВУЗ-ашка а конспекташ уттае, лекцеш дикагlа лагалаца, тема цlеаргама йоаш lомабергба дешархой.

В. ГОРБАТЕНКО,
[illegible] № 1 йолча юкъерча школа пропагандист.

Тха интервью

ДАЬЙ ГlУЛАКХАШТА ТЕШАМЕ ДА

Эггара хьалха Ленински комсомола мугlарашка эттарех я Крафт Евдокия Федоровна. Хала вахар хиннед цун. Тахан Евдокия Федоровна пенсионерка я. Цlена Байрахка орден къег цун наьхха тlа. Ший вахарах, тхьовлагlча шера комсомольций вахарах дувцаш каст-каста го йиш я из школай, предприятей комсомольцаштен кагирхоштеа юкъе.

Укх деношка Е. Ф. Крафтаца къамаьл хилар тха корреспондента.

—Евдокия Федоровна, эггара хьалха Ленински комсомола мугlарашка юкъе отташ цу ханарча кагирхой вахарах лаьца lа дувцар лоара тхона.

—Орехово-Зуево яхача городе дар из. Фабрике со санна болх беш дукха кагирхой ткачихаш бар. Биркъа дар тхо тlадуехача барзкъа а юача хlаманна а. Цкъа Москвера студенташ баьхкар тхо долча. Доккха новкъостал дир цар тха фабрике комсомольски организаци вlашагlйоллаш. Комсомола мугlарашка дlаоттара тхона юкъе агитаци йора, кагирхошта хьалхашка латтача декхарех дувцар. Комсомольций салоlам дикагlа вlаштlехьбаккхаре хlара кlара цкъа сакъердаме сейренаш вlашагlйоххар. Дукхагlа уттэ баьлар кагирхой комсомола мугlарашка. Хlаьта цаpна юкъе кlезига бацар шоаш хьанйна никъ мел бехктокхаме а хала а ба кхетадеш. Цхьабакъда, массане дика кхетадеш дар комсомольцаш къе болчаргахьа болга, тlема дукхала латталга, хlаьта из дар цу хана массанена а дийзар. 1918—1920 шерий комсомольцаша леладаьча гlулакхех дувца дезаш дац. Цар вахар халеи тоалхаеи хиннад. 13—14 шу даьлча гlоне къахьегам бейзаб царна Даьхе бахьан долаш тlема гlулакхаш лелале дийзад.

Ираз да тlанзарча кагирхой вахар. Деша, къахьега, ловча бесса салаlа йиш йолаш ба уж. Дог гlоадоахаш да царна карагlдувла гlулакхаш а. Цу хана оаха дlадоладаь гlулакхаш хlанзарча поахале кагирхоша сийленца дlахо хьош хиларех доккха совгlат хул тхона къахьарча комсомольцашта.

ИШТТА ДАР ТХА ВАХАР

Эггара къаьнагlа болча комсомолцех ва Казалиев Саlид. Шийхана из доккха дакъе даьцад комсомольски ячейкаш вlашагlйохкача. Цу хана дена комсомольцки, партийни, советски балхаш деш хьавенна. Саlидагара интервью ийцад тха корреспондента.

— Саlид, малагlаш дар граждански тlом чакхбаьннaчул тlехьагlа Нохч-Гlалгlайчен комсомольцаша кхойчаадеш дикка гlулакхаш?

Граждански тlом чакхбаьннaчул тlехьагlа комсомольски организацеш вlашагlйохкара бола хьалача хьалашка дlаболабир комсомоло. Нохчашкахьа комсомольский партийни ячейкаш вlашагlйоккхара болх шерра баьржар 1920—1921 шерашка. Халеи сакъердамеи дар комсомольски вахар. Нагтахьа нара саг ниьслацар дийша. Цудухьа комсомольцашта халхашка декхараш эттар: бахача наха йоазув-дешар lомаде, мехкарча, доазол арахьарча а событеех лаьца наха политинформацеш ергйола изба-читальнеш вlашагlйохка. Нахана къамаьлде lомалора тхо кружокашка.

Дукха безар комсомольцашта шоай болх. Новкъостий судашка чlоагlа тlаlазар дора оаха балхаца гlулакх доацараштa, спекулянташта, дукха истий кхувдараштa, кхалиьха бокъонаш lотеlаераштa. Хан-ханнахьa наькъаш тоадера къеча наха новкъостал дора субботникаш дора. Сона дагадегlац эулам даь е цкй сий доадеш гlулакхаш лелада комсомолец бехктокхаме оза вийза.

Къонача тlехьено lомаде а дебаде а деза хьалхарча комсомольций сийлен гlулакхаш.

ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ КАГИРХОЙ СОЮЗА 50 ШУ ДИЗАРЦА ДУВЗАДЕННА КОМСОМОЛЬСКИ БОЛХЛОШТА, ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШТА, КОМСОМОЛА ВЕТЕРАНАШТА НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Кагирхошта коммунистически кхетам луча хьинаре дакъа лацарех а социалистически декхараш толаме кхоачашдарах а Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза шовзткъе итт шу дизарца дувзаденна Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Афанасьева Галина Ивановнана — ВЛКСМ Сунженски райкома хьалхарча секретара.

Ахильгов lиcа Махьмада — «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управлене Ленин орден лелаеча цхьоалагlча промысла оператора.

Айвазова Ксения Николаевнана — город Грозне, КПСС Октябрьски райкома хьалхарча секретара помощника, 40-ча шерий комсомолкана.

Ахматханов Израила Закийна — Нохч-Гlалгlай АССР профтехобразоване управлене начальника заместитела.

Вайсадзи Валентина Георгиевнана — ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома отдела заведующе заместитела.

Визирханов Алим-Пашийна — Шаьла юрта бовхама производственни управлене керттерча агронома, 50 шерий комсомольца.

Даурбекова Тlахlира Зинайна — Наьсарен района «40 лет Октября» совхоза доярка.

Дикаев Вахий Хожийна — Нохч-Гlалгlай Пачхьалкхен педагогически института ВЛКСМ комитета секретара.

Деребизов Валентин Константиновича — пенсионера, 20-ча шерий комсомольца.

Клеснер Александр Григорьевича — город Грозне № 5 йолча профессионально - технически училища директора, 30-ча шерий комсомольца.

Куриев Хьадиса Солебика — пенсионера, 20-ча шерий комсомольца.

Магерманов Диная Оалхазара — Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза тракторно-полеводчески бригада бригадира, 50-ча шерий комсомольца.

Казалиев Казалий Саlида — пенсионера, 20-ча шерий комсомольца.

Курдюков Григорий Дмитоевича — пенсионера, 20-ча шерий комсомольца.

Мальсагов Хьажмоахий Тухана — город Назранерча нефтебаза заведующиена, 30-ча шерий комсомольца.

Мальсагов Османа — «Назрановский» совхоза комсомольско-кагирхой звено звеньевойна, 50 шерий комсомольца.

Мамакаев Амай Махьмада — писатела, 30-ча шерий комсомольца.

Мусаев Какий Оалхазара — город Грозне № 4 йолча гlишлой-монтажни управлене камевщика.

Новикова Вера Львовнана — КПСС Нохч-Гlалгlай обкома отдела заведующена, ВЛКСМ обкома хьалхара секретарь хиннача.

Омельченко Валентина Ивановнана — Грозненски керттерча хулхакомбината болхлочоа.

Петраш Алла Фоминичнана — ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома секретара.

Посева Анна Ивановнана — КПСС XXIII-ча съезда цlерагlча крекинг завода оператора.

Попков Михаил Петровича — запасерча инарал-майора «Зарница» яхача ловзара республикански штаба начальника.

Пузин Валентин Павловича — Грозненски авторемонтни завода шлифовальщика.

Синельникова Мария Андреевнана — ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома отдела заведующена.

Саитов Абубакара Албена — Шелковской района жа лелаеча «Шелковский» совхоза жа lуйна.

Сухин Василий Даниловича — Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета Председатела заместитела.

Тохова Валентина Михайловнана — Грозненски хlумаш тегача производственни объединене мотористкана.

Угурчиева lамархана — Наьсарен района «Знаменский» совхоза коартолаш лелаеча комсомольско-кагирхой звено звеньевойна.

Хашиева Тамара Львовнана — город Грозне № 21 йолча школа директора кхетама балха йолча заместитела.

Хохлова Клавдия Тихоновнана — пенсионеркана, 20-ча шерий комсомолкана.

Хамбулатов Махье Махьмада — Нохч-Гlалгlай АССР писателий Союза члена, 30-ча шерий комсомольца.

Шамордина Людмила Александровнана — ВЛКСМ Старопромысловски райкома хьалхарча секретара.

Эгиева Залпаlийна — Наурски района «Новогорский» совхоза комсомольско - кагирхой бригада бригадира.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.
Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОНИН.

г. Грозный, 1968 шера 25 октябрь.

ВЛКСМ-а ОРДЕН ЛУШ Н. В. ПОДГОРНЕ ДАЬ КЪАМАЬЛ

Деза накъостий!

Мукъа ба сона, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительства, дерригача советски халкъа цIерагIа йоккха событи — Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза ах бIаь шу дизара юбилей а цунна Даьхен доккха совгIат — Октябрьски революце орден хилар а комсомольций, мехкарча кагийча нахьен мехкарийн, къонал айхьа комсомолана юхаенна хиначу доккхагIа долча воахалий накъа, укх торжественни собрание вIашагIа мел кхийттарий чIоагIагIа декъалц дуна.

Вай парте Централни Комитето дайтача моаршал тIа, КПСС ЦК Генеральни секретара накъоста Л. И. Брежнева даьча безамечен дог тоадолайтачен къамаьлаца лакха мах бир комсомола гIулакхий. ХIьета белггала да а да из, накъостий вешта, 50 шера парте кулганца комсомоло хьабенар белггала къовсамен карагIдийнача хIамайн боккхи турпала никъ ба.

Сийлаь традицеш дIахо а хьош, Ленински комсомоло, вай башха-дикача кагирхоша тахан а толанцен са йа кхоенин къахьет коммунизм хьалъяра ерригача участкашка.

Денна хIанааш кхоллаш карагIдулача турпалерча гIулакхашка, комсомольски удари гIишлошка, вузашкен школашкен вIаштIехьйоал советски къонача сага оамал — цун революционни энтузиазм, деналера кадайл, къахьегам дукха безам, хьалхашка оттадаь декхараш кхочашдара гIулакха чIоагIа, низ болаш, цIакха а лакъаргдоаца хьинар долаш хилар, патриотизм, марксизма - ленинизма идеишта чIоагIа тешаме хилар. Социалистически строе, советски конституце хIара къонача сага хьалхашка шерра тоенаш хьесал цун гIулакхаш массе а оагIорахьара тоалеш дегIаккхулара, цун дерригахьинар хьагучадаккхара. Коммунистически парте кулганца боккха болх бу комсомоло, кагирхошта кхетам балара, общественни вахара юкъеоз кагий нахи мехкарийн, политически къахьегамен гIулакхий шеррача накъа тIа боах уж.

Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизар белгалдаккхара чIоагIаь орден ВЛКСМ-а хиларо цIаьхха а тешал лу комсомола карагIдаьнна доккхий революционни, тIема къахьегама гIулакхаш Коммунистически партен Советски правительстван бIаргадьхьалъяш хилара.

ЯхалгагIа орден — ВЛКСМ-а сийлахьа байрахх тахап коаьегIдолаш йола Октябрьски революце орден — из да дерригача поахалех болча комсомольцашта — къаьнача ветеранаштен тахенарча ден комсомольцаштен денна совгIат.

Из совгIат деннад граждански тIема турпалашта, хьалхарча питилеткай индустре гигантащ хьалъяьрашта, юрта боахама коллективизаце активисташта, Iилма чIоагIаленашта штурм яьча рабфаковцашта.

Из совгIат деннад Сийлахь-боккхача Дай - мехка турпалашта, еза-йоккхен йаген индустри хьалъяьрашта, дунен тIа эгара йоккхагIа йола электростанцеш кхелларашта, эрий дохда лаьттаи карадерзадаьрашта.

Из совгIат деннад хIанз маьпенаш хьеш, болат лоаладеш, лаьттаи оахаш, беранита хьехаш, Iилман къайленаш гучайоахаш, космосе доладаш дехкаш, искусствен культурен кердача лакхьленашка бувлаш, городашта планаш уттаеш уж хьалъеш, маьрша къахьегам тешаме лорабеш, вай социалистически паччахьалкхен оборонин низ чIоагIбеш а.

Из совгIат деннад боарам болцаш шера а низ болаш а йолла вай Даьхенга дерригача комсомольцашта, из совгIат деннад лелае хьакъ долаш лелае йоагIача тайпарен сийлахь-боккхача Ленина цIи леладча ерригача Коммунистически Кагирхой Союза.

Мукъа ба сона Ленински комсомола Октябрьски революце орден иларах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ Iолеша.

«Советски Iаьдал отталечен чIоагIа комсомольцашта, советски кагирхошта тIехдаьнна доккхий чIамаш карагIдувларахи чIоагIа дакъа лацарахи, вай дахьен моастагIашца лаьттача тIемашка къонахчали турпалали хьахьокхарах, социализми коммунизми хьалъеча хьинаре дакъа лацарах, кхуваш йоагIа тIехьенаш В. И. Ленина васкеташта мутIахьа хургйолча уйланца хьалкхевра берте болх барах, ВЛКСМ-а 50 шу дизарца дувзаденна Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза Октябрьски революце орден йойла».

СССР Лакхехьарча Совета Президиума гIадаллирах чIоагIа гIадвеха а волаш Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза зIалу аз Октябрьски революце орден.

(Зале чIоагIа деттаи тIаьрин а долаш Н. В. Подгорне Ленински комсомола байракхах дIайола Октябрьски революце орден).

Деза накъостий!

Боахами культурен дегIаккхулача комсомольцаштен кагирхоштен карагIдаьнна хIамаш, вай Даьхен моастагIашца лаьттача къовсаме хьалькха къонахчали турпалали, кагирхой хьалкхебара хьинаре баь болх белгалбоаккхаш а ВЛКСМ 50 шу дизарца дувзадеш а Советски Союза орденаш еннай дукхача городской, районни, юкхьанкарча комсомольски организацешта.

Ленина орден еннай:

Челябински областа Магнитогорски городской комсомольски организацена.

Кемеровски областа Новокузнецки городской комсомольски организацена.

ЦIеча Байракха орден.

Луганиски областа Краснодонски городской комсомольски организацена.

Хмельницки областа Шепетовски городской комсомольски организацена.

I-ча степена Дай-мехка тIема орден

Николаевски областа Первомайски районни комсомольски организацена.

Мински областа Любански района комсомольски организацена.

Къахьегама ЦIеча Байракха орден

Татарски АССР-а Альметьевски городской комсомольски организацена.

Саратовски областа Балаковски городской комсомольски организацена.

Пермски областа Березниковски городской комсомольски организацена.

Московски областа Воскресенски городской комсомольски организацена.

Краснодарски края Дивногорски городской комсомольски организацена.

Горьковски областа Дзержински городской комсомольски организацена.

Свердловски областа Качканарски городской комсомольски организацена.

Куйбышевски областа Новокуйбышевски городской комсомольски организацена.

Приморски края Находкински городской комсомольски организацена.

Алтайски края Рубцовски городской комсомольски организацена.

Башкирски АССР-а Салаватски городской комсомольски организацена.

Краснодарски края Кургански районни комсомольски организацена.

Киевски областа Катарлыкски районни комсомольски организацена.

Витебски областа Новополоцки городской комсомольски организацена.

Хорезмски областа Янгиарыкски районни комсомольски организацена.

Чимкентски областа Кентауски городской комсомольски организацена.

Кустанайски областа комсомольски района комсомольски организацена.

Грузински ССР Руставски комсомольски городской организацена.

Азербайджански ССР-а Сумгаитски городской комсомольски организацена.

Литовски ССР Капсукски районни комсомольски организацена.

Молдавски ССР Котовски районни комсомольски организацена.

Латвийски ССР Даугавпилсски городской комсомольски организацена.

Омски областа Ленински районни комсомольски организацена.

Таджикски ССР Нурекски городской комсомольски организацена.

Армянски ССР-а Октемберянски районни комсомольски организацена.

Туркменски ССР-а Небит - Дагски городской комсомольски организацена.

Эстонски ССР-а Кохтла - Ярвески городской комсомольски организацена.

И. А. Лихачева цIерагIча Московски автомобильни завода комсомольски организацена.

Ленинградски Кировски завода комсомольски организацена.

«Знак почета» орден

Ставропольски края Невинномысски городской комсомольски организацена.

Херсонски областа Новокаховски городской комсомольски организацена.

Ташкентски областа Чирчикски городской комсомольски организацена.

Целиноградски областа Ерментауски районни комсомольски организацена.

Деза накъостий, 50 шу дизари Октябрьски революце орден хилари цIаьхха а тешаьала ду из Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза. ЧIоагIагIа даькъала ва аз ишта Советски паччахьалкхено доккхий совгIаташ денна комсомольски организацеш а.

Мукъа ба сона Ленински комсомол дIахо а коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхий декхараш кхочашдеча парте тешаме гIоначa хургйиларах са дог тешаш волга хIаьла.

Даг тIара лов сона дешачен Дай-мехка духьа къахьегамен вай сийлахь-йоккхача Даьхен дерригача комсомольцашта, дерригача кагирхоша тоалаш дехар, хIара хIамига сага боагIа мерз долаши дог гIоадьинен бахар.

Жоп луш дош деллача ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара Е. М. Тяжельникова Ленински комсомола цIерагIа дег тIара баркал аьлар партенен правительстванен доккха совгIат деларах, цо дош делар, ВЛКСМ дIахо а коммунистий ленински парте тешаме гIоначa хургхиларах:

«Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Кагирхой Союза шоазткъеи итт шу» яха доклад е дош лу ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара Е. М. Тяжельникова.

ВЛКСМ ЦК ТОРЖЕСТВЕННИ ПЛЕНУМЕ Е. М. ТЯЖЕЛЬНИКОВА ЯЬЧА ДОКЛАДА ИЗЛОЖЕНИ

Вайна массанена, аьлар Е. М. Тяжельникова, хIоаргта дег чу дикад КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежнева даь къамаьле парте Централни Комитета дайта моаршали.

Боккха кхаь хилар тхона комсомола Октябрьски революце орден иларахи мехка цхьайолча комсомольски организацешта паччахьалкхен совгIаташ даларахи.

Вайн хIаьнала шедача ишаца ховелар советски кагирхойн цул деналерча авангарда — комсомолан парте дас санна ю воахале, ленински йIовхали дIалехараши.

Мукъа ба сона, накъостий, шун цIерагIа ерригача комсомола, советски кагирхой цIерагIа комсомоло бечa баркал лакха мах барах вай парте а, цун деналерча штаба Ленински Централни Комитета, КПСС ЦК Политбюрово, Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета дег тIара дIайха баркал ала.

Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза 50 шу дизар — комсомольцийн дерригача советски кагирхойн сийрда цIей. Мехка вахара йоккха общественно-политически событи хиларах тарра дезду из Коммунистически парте, Сийлахь-доккхача советски халкъо, вай кийсархоша — къовсамга гIоллерча вIаста массе а маIингиюкарна вай доттагIаша.

Ленинен партен хьакхеллайш дегIайоалланий, новкъа яьккхай комсомол, лакхен сийлакьен декхараш оттадьа цунна хьалхашка, дунна кхаргйолча дуне эргадаккхара революционни идеишна Iалашхоьа из.

Парте хьалхенна комсомола Iоаьача ах бIаь шера опыто ленинизмана мутIахьа ткъа, парте гIулакхга тешаме хила Iомабу кагирхой, коммунизм хотъаргахиларах дег чура тешa къовсамхой хьалкхеба накъостал ду.

Советски Iаьдала 50 шу дизар дерригача халкъо дездаь иаьа шу даьначул тIехьагIен Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизар дезде кийчлучей кана дезду шиъ цIей Ленински комсомола.

Тахан советски кагирхоша деза мелдар, церна дагa мел латтар, тахенарча комсомола дезача ден дега тIоавно партеца, Ленинца. Сийлахь-боккхача Октябраца дувзаденна да.

ХIаьта къонача новкала тахан долаш мел дар, парте денна, цо хьакъале кулгалларах, нанна бер санна из дукха езаш хиларах хьахинна да.

Парте ю йовкхо цIаькха а хьехьокхаш ба «ВЛКСМ 50 шу дизараки кагирхошта коммунистически кхетам баларахи» бола КПСС ЦК сoцам.

Iалаьмата боккха теоретически практически лоархIам болча цу документа тIа белгалбаьъ хIанзарча этапе комсомольски болха лостам, къонстадаьа боахам, культура, паччахьалкхе хьалъечара ВЛКСМ лоархIам, безктокхаь лакхбара хоадам болаш ле дезараш.

Мукъа ба сона, ВЛКСМ ЦК Торжественни Пленума цIерагIа, ерригача комсомолен советски кагирхойн цIерагIа Коммунистически партена, цун Централни Комитета, Советски правительствана, вай сийлахь-доккхача халкъа Кагирхой Ленински Коммунистически Союз массаза сийна парте, халкъа, социалистически Даьхенна везза а тешаме а воI хургхиларах тешаде бала!

Комсомол хьакхоллара инициатор хиннай большевикий парти, дIахо дуцу Е. М. Тяжельникова. Исторе хьахьекхад, алхха болалой классаца мара, марксистски парте кулганца мара шоай бокъонаш, демократи, социализм бахьаи толамца къовсам лоаттабе кагийча наьхи мехкарийн реальни торонаш хург ца хилар.

Беррига эксплуатацена кIал латтараш мукъабахара тIехьара къовсам шийна тIаийцача парте цунна цхьана хьахьеккар къахьегача кагирхой керттера хьаштаь а ше хьалоацаш хилар, революце оагIонгахьа баьхар зараш бола къона къовсамхой, пролетарски байракхашта кIал кхотабир уж. «Вай ер яхоаьен партиа, — аздаь В. И. Ленина, — хIаьта кхоаве кагирхой я. Вай ер новаторий партиа, хIаьта новаторашта тIехьа хоза а уейш боагIа кагирхой. Вай ер къаьнача доккхаенначуьна ниа ца кхобеш къовсам лоаттабу парти я, хIаьта ниа ца кхобеш къовсам лоаттабечунна тIехьа диала а массанел хьалха гIоргба кагирхой» (соч., биз. гул. т. 14, оагI. 163).

ЛоархIамерча сахьата, гергацарча восстане курс белгалъеш, большевикаша шоай VI съезде лаьрхха дийцар кагирхой Союза лоархIамах дола дош.

Октябра исторически деношка шоай лаьшна, боккхагIболча вежарьица баламах балац теха эксплуататорски стройна духьала. Советски Iаьдал, пролетарийата диктатура бахьан къовсам лоттабеш хилар къона болхлойн ахархойн, салтийн матросаши.

1918 шера 29 октябре болхлойн ахархойн кагирхой Союзий I-ча Ерригроссийски съездо хьакхайкалир комсомол хьакхоллар. Эттара хьалха вIашагIъеллар кердача тайпара йола, единна йола кагирхой организаци — кхочашде дезхIанашкен декхарашкен дилачев коммунистически йола, характерита дилачев духкха наха чубоагIашн самодеятельни йола, Коммунистически парте вошнеш тIа кIоагIа латташ йола, цун кулгаца болх беш йола.

Дукха бехар уж, хьаллара комсомольцаш, беррига а тахьан шиъ зар. Цхьабакъда, уж вер дуне эргадаккхара сийлахь-йоккхача идеаша лог ураоттадаь революце тхьалш шиъ зар къона къовсамхо. Топ, книжка, бел бе а елла кхехкача вахара чукар уж.

Революце мидо Украине кхахкача ареанашка, Дона Волгая йовгача йистошка, Приморьи гуваьшка, СибарегIаьи къаьнача Уралаи лейла гIолла лийхар къонал. ТIемашка ниа а болар дегIа а йоагIар комсомол, цо шиъ мутIарашка нехар болхлой-ахархой гIулакха тешаме мел вар.

Комсомола денаш яькхача гимнастерка тIа хилар Советий республика хьалхара совгIат — тIема ЦIеча Байракха орден.

Советски лаьттан тIара цIенбаь араахйее баьннабацар интервенташи кIой хулаш, говраш тIара нуврaш Iоаьха ишар мефраба будеяецаьа, хIаьта Ленина парте станоиa тIа вейта, мехка бахкха, парташ тIа Iоховша, чертежни доски тIа боля бо тIахьийхар кагирхой.

Къонача революционерий организаци лоархIаш вIашагIъелаллар партен Ленинен комсомол. РКСМ III-ча съезде, бирсача 1920-ча шера, Владимир Ильич Ленина комсомолаца дувцар пролетариата диктатура хотъянача хьалашка эгара доккхагIча, эгара керттерча цун декхарех.

Шаккха а боаргбеацаш лоархIам болаш да ленински исторически къамаьл. Из хила а чиннад, кIаьта хIака долаш да Коммунистически кагирхой къовсама программа, марксистски теоре йоккха моттиг дIалоац цо, къонача ноалала баьвча даь сийлахь-докхха васкет да из.

1924 шера июль бетта комсомолах Ленински алалда хьина оттадир РКСМ VI съезд. Съезда манифеста тIа йоахар: «Моттийта, ерригача цIерaнта юкъе дикагIйола цIи лелаир духьа.., тIаьийцари оаха из решени. А из оаха тIаийцай СССР-е дахача дерригача халкъий беррига къахьега кагирхой шоай хьалха латтача отрядаца — Кагирхой Коммунистически Союзаца цхьан, Ленин сенна баха болх бе, къовсам лоаттабе Iомабайта, Ленина васкеташ кхочашдара цар уйла йохаргйоенаш хилийта».

Комсомола дерригача турпала исторе къаьста хьагойт цу сийлахьча дувна из массаза а тешаме хилар!

Дерригача комсомольски новхалий вахара доказдоаца закон хинна дIаттад: «Алхха болхлошиен ахара хошнен цхьана къахьегарца мара бокхьонца бола коммунизм хургбаь» яха ленински дешаш.

Ленински васкеташта тешаме хилар хьахьокхий эзамен хилар советски кагирхошта хьалхарча питилеткай дипулургоаца шераш. Мехка гIолла гIа баха йолаелар ленински комсомола къахьегаме сийле, цун ле а воагIаш локхия да йиш я советски Даьхен индустриални низ чIоагIбеча шийгара доагIа, дакъа лацарах.

Комсомола накъ тIа турпалеи вехаш хилар Кузнецкахи Магниткахи, Днепрогэсахи, Турксибахи, Сталинградски тракторни заводахи Амура тIарча — Комсомольскахи.

Ударничествен социалистически яьлен гойта инициатива баьхан долаш Ленински комсомола Къахьегама ЦIеча Байракха орден елар.

Социализм йизза котьийлар вай мехка. Цхьабакъда, халкъа хоара: империалисташта цхьан минота а СССР капиталистически норакхаш юхаметтаоттаяра уйла йиийолийташ да хилар. Коммунистий партена бIаргагора керда тIом дьара кхерии, революцена карагIдьиарашн лораде йоаж кийчбеш яр из.

Халкъа цIехиха а дипулургдац тIема бирса шераш. Дий шера лаьттар шийна тара кхы ца хинна тIом. Къасташ дар Советски паччахьалкхе дIахо хургьа, хургьац аха дош. дерригача адама кхел яр къасташ хиннар.

Парте тIахьехарах Даьхе лорае гIейттар дукхха къамаш дахача вай мехка дерригача халкъаш. Миллионаш кагий нахи мехкарийн эттар бIухой мутIарашка.

Ленинградерча хIара итт комсомольцах кйс передовой тIа вахар. ТIема хьалхарча деношка фронте ша бIаьи кховзткъа зaар комсомолец вахийтар Москвас.

Дайн боккагIболча мехкарийн когаметта станока тIа болх бора кхуви боагIараша, кхалнаха, мехкарашна-комсомолаша Iомайора малала наьха профессеш Комсомольско-кагирхой фронтовой. бригадаш вIаьнгIаьхкара инициатива дIайолеийр Урала, СибарегIаи, Поволжья комсомольцаша.

Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом хиннача шерашка Даьхенна хьалхашка доккхий гIулакхаш карагIдувларахи Дахье духхьезаш хургболаш советски кагирхой кхебара боккха болх барахи Ленина орден елар ВЛКСМ-а.

ТIом чакхбаьннача халача шерашка шоаш кхо ца беши къахьегама турпалла гойташ къадайгар кагирхоша. Комсомола из котало Ленина шоллагIа орден хларца белгалйир мехко.

Коммунизма материально-технически база хьалъяра керда декхараш оттадир хьалхашка Коммунистически парте. Цу шерашка комсомоло дIахо а йнхар дегIа а йоаллайр удари гIишлойъяра, халкъа боахама лоархIамегIча участкашта шефства лелаяра сийдола традицеш.

Укх тIехьарча 12 шера цхьа миллиони бара бIаьа зaзари кагий нахи мехкарийн бахер мехка керда гIишлош хьалъеча.

Социализм хьалъеча комсомольцаштен Советски кагирхоштен доккхий гIулакхаш, карагIдувларахи, целини замежини лаьтташ карадерзаьча шоаш кхо ца беш къахьегарахи Ленина кховлагIа орден елар комсомола.

Вай мехка коммунизм хьалъяра актуальнегIа доле экономически, социально-политически, идеологически декхараш белгалдаьна КПСС XXIII-ча съездах парте а халкъа а вахаре лоархIамегIа йола веха хилар.

Промышленносте юрта боахами дегIабоаллабара парте де лаьрхIа гIулакхаш къовбалдаь тIайийцар советски кагирхоша, хIаьта дерригача халкъаца цхьан уж кхочашдара тIагIертта къа а хьийгар.

Промышленносте гIишлошъечен болх бечарех ахаш кагий нахи мехкарийн ба, юрта боахама къахьегамхоех — 40 процент. Коммунистически къахьегама миллионаш ударникаш, къона рационализатораши изобретателаши, шоай профессех дикагIбараш яха цIи яккхара кхайкаьча конкурсашка дакъа лоаца бIаьи эзараш, общественни конструкторски бюрош, тохкаши лоаши йола группаш, «комсомольски прожектора» отрядаш — тIехь-тIехьагIа дуккагIа хул халкъа боахам дегIабоаллабара лоаттабеча къовсаме кагирхоша дакъа лоаца формаш.

Ленински комсомола 50 шу дизара юбилее кхи тIа а айдир советски кагирхой къахьегама хьинар. ВЛКСМ ЦК шоай къахьегама толамех рапорташ телаш дукха телеграммаши письмоши ухийт кагирхой коллективаша, цхьаболча комсомольцаша.

Мукъа ба сона, накъостий, ВЛКСМ ЦК торжественни Пленуме дакъа лоацарий цIерагIа ,къахьегаме доккхий толамаш даьхача дерригача кагийча наха, мехкарашта, ерригача комсомольски организацешта дег тIара баркал ала а цар дIахо а шоай беррига низ. хьинар эннеш коммунизм гIулакх котдаккхара кхоерг ца хиларах тешнига дIакхайкаде а.

ВЛКСМ 50 шу дизара кийчо яр а из дездар а В. И. Ленин ваь 100 шу дизара накъвдахара лоархIаме этап я, дIахо дуца оратора. 1970 шера 7 ноябрь тIаккхоачаш питилетка задаеш кхоачашъяра дерригача халкъо йоаджаьча социалистически яьле хьинаре дакъа лоац мехка комсомольцашен кагирхошен.

Вай мехка кердача районий газаш дIахо караерзаеча дакъа лаьар Ленински комсомола лоархIаме гIулакх да.

Сийлахь-боккхача Ленина юбилее сийна халкъа боахама лоархIамегIа йола 100 объект хьалъеча шефство лелаелга тIаэц комсомола. Цу лаькъе я дунен тIа эгара йоккхагIйола Красноярски ГЭС, КъилбаселаI — Центр яха газопровод, г. Тольятте хьалъю автозавод, дукхха кхыйола гIишлош.

Парте де лаьрхIар сийлахь-доккха хIама да — хIоттама хьалех тийша болаш юрта боахам лелабелга. Мехка къалъеш латт йоккхий оросительни системаш. Из вай комсомольски гIулакх да. Лаьтта лелаерашта дайм дегадбаллар кхочашдеча дакъа лацар — комсомольца, зIамигача сага цул сийлахьа фу хургда!

Коммунизм хьалъяра къахьегама овсарле дайн дегIаккхулар керттера проблема я. Промышленни предприятей, гIишлоний, транспорта, нахи гIулакх деча сфера, колхозий, совхозий комсомольски организацеша дерригадерга хIара къонача къахьегамхочун профессиональни говзал ленна лакхъара, къахьегама аракхеча продукце диках лаккхьеча шийгара хьоккхам телаш из хилийтара, халкъа сийлахь-доккхача лерхIаращцара шай идеалий бохаргбоаца бувзам кхетабеш из хилийтара.

Дукхха миллионаш йолча вай комсомоло, дIахо дуца оратора, толаме кхоачашду парте шийна тIадехка лоархIаме гIулакхаш, хIана аьча марксизма-ленинизма уйланца хьалхевьей из, цу сийлахь-боккхача хьехама идеех дизза да цун дерригa гIулакхаш.

Цунал алхха цунах латт советски кагирхой идейни байракх, чакхдовхача гIулакхий хьалхе лелаелга.

Шийн хьалхарча съезда комсомола дIахкайкадир коммунизма идеии йоржараш гу шийна шийн керттера декхар, аьнна. Дерригача 50 шера тIера ца йоалаш а цакхадаш а из кхоачашдара къахьегаш хьайогIа из.

Ленински комсомоло дIахо а Коммунистически парте опытаца, халкъа революционни, тIема, къахьегама традицешца кхеберга кагирхой, дегIаккхуларгьа советски патриотизма, СССР халкъий доттагIаллица бежарий доттагIаьи, пролетарски интернационализма уйлаш.

Ленински юбилея кийчо ярах сийлахь-боккхача баьчча а хьехархочун а идейни тIехьале кагирхоша Iомаяра керда этап хургья. В. И. Ленин ваь 100 шу дузача хана ленинизма лардаш Iомаеча шийна карагIдаьннача, къахьегаме, деннача, общественни болха тIа ше дIахьох дукхаргда хIара комсомольца.

Социализма мехкашта духьала, вай Даьхенна духьала дорха идеологически тIом лоаттабу империализмо. Исторически дегIаахара хIанзарча хано идеологически къовсам чIоагIа кхолхабалар хьахьокх аьнна, белгалдаьккхад парте Централни Комитета апрельски Пленумо. Социалистически мехкий, дунен халкъашта юкъера коммунистически болам мелбара, хIанзарча дала хьалла латта низаш вIашагIдахара, социалистически общество чулъара бух яккха гIортара тIаерзаь я антикоммунистически пропаганда ерригa йоккха аппарат.

Къаьстта теркам тIабохийт кагирхой идеех бахара.

Партийни комитетий кулгалца комсомольски органаша дерригa а ду коммунистически кхетам балара ерригача средствах, формах, методех пайда а эцаш идеологически болх дIахо тоабара.

Коммунистически кхетам балара даькъе йоккха моттиг дIалоац комсомольски кепайоазоно, радион телевиденен кагирхой редакцеша. Комсомоло арадоах 219 газети журнали. Цхьан «Комсомольская правда» газета вай кагирхой кепайоазон флагмана — тираж 7 миллионага кхоач. ХIара шера комсомольски издательствоша арахеш 40 миллион книжка. Большевистски кепайоазон традицешта тешаме йолча комсомольски прессах дукхача кагирхошта тIехь-тIехьагIа хьинарегIа йола агитатор, пропагандист, говза организатор хулаш латт.

Граждански тIема къонача турпалех, хьалхарча питилеткай гIишлошъерех, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема чIоагIнча, денал долча салтех кIезига яздаьдац советски литературей искусстван дошо фонда юкъедаха дика книжкаш, башха-дикаа спектаклаши фильмаши хьадаь, хьакхеллай музыкальни произведенеш, художественни полотнаш. Уж массаза а комсомола бе йоах.

Вай кагирхоша лоахаш ду шоай башха-дикача мехках, цун низах, цун сийлехьх. Комсомола вахара юкъейихьай дика керда традиций — революционни, тIема, къахьегама сийлен моттигашка гIолла ерригсоюзни походе ехга. Цу боламах революционера, къовсамхочун патриота практени оамалаш Iомаю низ бола хIана хиннад.

Хьара зIамига саг гера бе а делаш Советски мохк лораде кийча хургвола уйланца кхеву комсомольски организацеша, йовкхо ю СССР Гергашаьерча Низашка гIулакх де болча кагирхой кийчбара, новкъостал ду «Массаза а тIема гIулакх де декхарийла хилара» закон дизза кхочашдара.

ЗIамига саг массе а оагIорахьара дегIаеза волаш, коммунистически нравственность болаш, кагийча наьхей мехкарийн культура лакха йолаш хилийтара йоакхо ер — комсомольски организацей лоархIаме декхар. Шоай мукъача хьинах кхетамца пайда эца Iомабаь беза кагирхой.

Профсоюзашца, культура организашца цхьана комсомольски комитеташа де мел делар ду хIанзарча кагирхой дегIадаьккхача хьашташ дIаяла деккхара ерригача культурно-просветительни учрежденеш болх хилийтара.

Парте Централни Комитета сoцам кхочаш а беш, берийтен яхьни боагIачаршен физически кхетам балара дукхагIа йоакхо ю комсомоло.

«Адамле мел Iоаль гаьзай знанеш» тIагIертта а массе хана а наравэрсaе аьнна васкет даьд вайна революце сийлахь-воккхача баьчча.

Вай халкъо культурни революци оал знанешта тIехьа яьча походах, дика кийчбенна керда вахар хьалдар духьа цу дахна беррига мохк дешар Iомаде Iаьнда хиста парташ тIа хайра. ВЛКСМ вIашагIъеллача шера хIара бIаь зaaр комсомольца юкъе лаккхера образовани йолаш ваггахьа бараш мара бацар. ХIана хIара шолагIа комсомолен лаккхара е юкъера квалификаци йола диплом, итт класс чакхъяьцча аттестат йолаш ва. Комсомоле ве 380 зaaр инженер, 525 зaaр лори педагоги.

Беррига лийша ба, вузийн техникумийн 5,5 миллион студент ва. 50 миллион сег школашка дешаш ва. 165 зaaр къона Iалим болхе — ишта да ленински тIахьехама тахан вай лу жоп.

50 шу хьалха знанешта тIехьа дIаболаь поход хIана а дIахо хьош я. Ленински васкет кхочаш а деш из поход дIахо а дегIайоаллаярах шийн керттера декхар лоархIаш я комсомол.

Вай кагирхой боккха а лаьнар дола а отряд я советски студенчестве. Уж ба хургболе педагогаш лорани, инженераши агрономаши, производства командираши. Iилмани культурни лаьтотелаш. Шудувна вузий комсомольски организацеш декхарийла я студенташ марксистско-ленински мировоззрени йолаш, общественни болха навыкаш йолаш, творчески уйла а хьаш, Iилмани техникaнен безам болаш хьалкхебара йоакхо а.

Вузовски комсомол дока общественни хьинаро долаш хилар хьахьокхаш я гIиелош из студенчески отрядаш. Питилетка лоархIамегIа йола гIишлош еш, юрте школаш, культурно-бытовой производственни гIирсаш дош ийнаа укх шера 270 зaaр студент, цар нита боккха кхетама болх а баьь.

ХIара шера къоаллу вай Iилма. Кибернетика, математически логика, генетика, ядерни физика санна долча цун лоархIамегIча довкъошка йоккха моттиг дIалоац кагирхоша.

Вай дехар Iилман-технически революци зама я, духдувна Л. И. Брежнева ма аллара, деккар сейда латт аьнна, из латт «хIанзарча Iилмани техникан лаккхаленаш караерзаяра белггала беррига кагирхой юкъара хургбола болам боаргжабарех. Политически сакхетаме йолаш кардагIча Iилман-технически знанешца кийчбаьча кагирхоша кхы а доккхагIа дакъа лоацаргда коммунизм хьалъяра дерригача халкъа гIулакха юкъе».

Министерствайн ведомстваьйн кулгалхошка, промышленни юртбоахамен производства командирашка, советски профсоюзни органашка кагирхой технически творчество дегIайоаллара, профессиональни говзал лакхъяра эша хьалаш Iалашдар декхар я ВЛКСМ ЦК. Iилман-технически карагIдаьцараш карадерзадара тIехьара болаш дукхача накъа дакъа лоацаш хилийтар духьа.

Ленински комсомол, йоах Е. М. Тяжельникова, дунен халкъашта юкъерча коммунистически демократически кагирхой болама деналера отряд я. Революционни октябраша вай вахара юкъе ера интернационализм, советски оамалах ула йиш йоацаш дIаяттай из. Шийн ах бIаь шера исторе чуль комсомол массаза а йиннай империализма, колониализма, фашизма духьала, демократена, социализма тIехьа, хьалхале нехала дикагIча кхоанен духьа цIенхашта къовсам лоаттабаьрашца цхьана. Кагирхой Коммунистически интернационала вIашагIъеллерех цаI я Ленински комсомол.

Шоай интернациональни декхара советски кагирхой тешаме хилар къаьгга хьагойташ да къовсам лоаттабеча турпал вьетнамски халкъа тIехь-тIехьагIа дуккагIа ду новкъостали из хьаллацари.

Вай мехка кагирхоша дIадех ДРВ-ена оаккхарий хьисапе бомбаш еттилга цIендаь социалелга, Къулбехьен Вьетнамера американски бIуннаш аракхагIа, шийн кхех хьастве вьетнамски халкъа шийна бокъо дулга.

Кагирхой дунен халкъашта юкъерча болама хьинар доле иш ба социалистически мехкий кагирхой союзаш. Социалистически содружества мехкий цхьоагIо чIоагIъяра шоаш кара доагIа дакъа лоац советски кагирхоша, дерригa а ду социализми цунна карагIдьиккараши лорадара.

Чехословаке социализма карагIдьиккараш цIенхашта хьаллацаро хьахьокх вай интернациональни декхар вай пролетарски хьисапе кхетадеш хилар, революцен социализмин гIулакх чакхдаллалца лоруде вай кийча хилар.

Вай чIоагIа тешаш да вежарашка болча мехка социализме хьа а дах хьалкхийнача къоннача воахала социалистически яр мара кхийола кхоане дила бийш йоацига.

Ленински комсомола, беррига советски кагирхоша дизза хьаллоац цхьа социалистически мехкий партешен правительствашен контрреволюцион юкъатохаран. Чехословаке социализм лорадара хиннача чакхдаьхна гIулакхаш.

Империалисташта хоала, социалистически мехкий халкъаша историях юхадерзадайтаргдоацийга, вай доттагIал дохадайтаргдоацийга. Уж массаза а кийча ба империалистий махкахьаха цIенхашта йохае.

Вай комсомольски моарша ду социалистически мехкашкарча кагирхошка, вайна лов социализми коммунизми хьалъеча цар шайла толамаш дахар!

ЧIоагIъ лу капиталистически мехкий кагирхой коммунистически союзашцара Ленински комсомола бувзамаш. Халача хьалашка болх бу цар. ХIана аьча, цхьанне тIехьа шоллагIьар йолаш позицеш йоача империализмо ния бу прогрессивни, революционни къахьегача кагирхошта.

Комсомоло, советски кагирхоша доккха ду марксистско-ленински партей кулгалла керда хьоаьнеш йоахача классега гIоллерча шоай вежарий дешалаь. Оаза лу шуга тхоай деналера коммунистически моаршал, тхона лов империалистески капитала духьала, кагирхой политически социально-экономически бокъонашта тIехьа, социалистически идеалий духьа лоаттабеча къовсамеш кхоа толамаш дахар!

Империализма духьала къовсам лоаттабу Iарбий махкий халкъаша вай, агрессора дIаваларча Iарбий территореш тIара империальски бIунаш арадехар лоаш.

ДегIаухаш латт Ази, Африка, Латински Америка мехкашкарча кагирхойн студенчески организацешера советски кагирхой доттагIал бувзамаш.

Советски кагирхоша тIера а кIар клетадеш а да американски империализманен кхамен олигархештен духьала, къочкаре тийша хIана доалаш, демократа социальни прогресс бахьане Латински Америка халкъаша лоаттабеча къовсама лерхIаш дола сийлахьа хIинда.

Ленински комсомоло, советски кагирхоша [illegible] дакъа лоац шийн мутIарашка дукхха профессиони кагирхой вIашагIъехача Кагирхой Дерригдунен Демократически Федераце, студентий Дуне халкъашта юкъерча союза болха юкъе.

Софе хиннача IX-ча Дерригдунен кагирхой студентий фестивало цIаьхха а хьахьекхар мамара, демократе, социализма низий толаш, империализмана, расизмана, Вьетнаме американски агрессе духьала къовсам лоаттабе кагирхой лаьрхIа хилар.

Вайна чIоагIа дагаблеш китайски кагирхой. Мао Цзэ-дуна шовинистически, великодержавни курсо цIенхашта эр ду Китай социализма гIулакха, кхувш боагIачча кхетам балара.

«Культурни революце [illegible] дIайола [illegible] Мао Цзэ-дуна [illegible] кагирхой, Iалашла [illegible] партийни комитеташ, [illegible] конституцонни органаш [illegible] пайда [illegible] туйгалалла [illegible]. Шалобакъда, вай теш [illegible] халкъа, цун кагирхошта уж [illegible] халонаш [illegible] а из шоай мехка социализм карагIдаьнараш меттаьа лоаттада вIаштIехьлаьргхилара.

Шийн [illegible] дездеча хана комсомоло цIаьхха а дIаккхайкаду, интернациональни бокхонца кхетабеш болча советски кагирхоша дIахо йодача хана а интернационализма пролетарски байракх лакха лоаттаергхилар.

Ше вIашагIъеллача хана [illegible] деношка [illegible] советски общества революционни [illegible] коммунизм гIулакх [illegible] тийша къовсамхой кийчбу школа саве, мехка вахара лоархIаме моттиг дIалаьнар цо.

Шоазткъеи итт шера ВЛКСМ мутIарашка идейно чIоагIеннча бIаьи миллион гергга саг. Комсомола кхобаь миллионаш бараш КПСС мутIарашка дIаийцаб. Тахан ВЛКСМ кагирхой деналерча отряда — кхыъевоагIа Советски паччахьалкхена дахача халкъий къамий 23 миллион совгIа зIамига сага йоI.

XXIII съезда, КПСС ЦК Октябрьски а (1964 ш.) цул тIехьагIа хиннача а Пленумаша комсомола болх дIахо а тоабара, цун балха масштабаш шоръяра, инициатива дегIайоаллара дика торонаш хьайийлар.

Партийни кулгалдар — Ленински комсомола низаш, чIоагIал, денал духхдувла керттера хьост. Коммунистически парте Централни Комитета денна йоакхо ю кагирхой, Ленински комсомола, кулгалду цун балха белгаIваь де деларий перспективаш.

«Вай мехка хьалдаяца лаьтта деналраш кхоачашдаро дIалех, — йоах «ВЛКСМ 50 шу дизараки кагирхошта коммунистически кхетам балара да дезарех» бола КПСС ЦК сoцам тIа, — дуккача наха дакъа лоацача, самодеятельни, общественно-политически организаци, парте резерв, кхуваш йоагIача тIехьенна коммунистически кхетам дучен керда общество хьалъеш цун эгара гергагIа вола гIонача хиларах тарра ВЛКСМ лоархIам кхы а лаккхагIа айбар».

Комсомола лоархIам лакхбара духьа из шерагIа юкъеоз еза боахам, культура, паччахьалкхе дегIайоаллача.

ВЛКСМ 50 шу дизара кийчо еш хана вай мехка чакхъаьлар Ерригсоюзни комсомольски собрани — вай иннай, вайна карагIдаьнараш [illegible] бехча балха парте [illegible] отчет ялар. Собранеш чакхъяьлар 250 зaaр комсомольски организацешка. Тайп-тайпарча [illegible] волча 30 миллион комсомольца дакъа лаьцар цига. Собранешка кхайкаьлар дир 3 миллион гергга комсомольцаша, парте, комсомола, граждански, Дай-мехка тIема ветеранаша. Цо цIаькха а [illegible] советски наьха дерригача [illegible] гIулакхаш тIехьенгара тIехьенга дувлаш чIоагIа деладем хилар, 60-ча шерий цхьона тIехье Даьхе [illegible] долаш керда котало [illegible] хилар. Ерригсоюзни комсомольски собрани йола [illegible] ВЛКСМ мутIарашка дIаийцар 600 зaaр зIамига саг йоIа.

КПСС ЦК адресегIа дIадахьийта вай мехка къонало шийн хьалхарча Коммунистически партена мутIахьа хилар, карагIдаьнараш доаьнйташ долаш, керда рубежаш белгалъеш йола письмоши рапорташ.

Шоазткъеи итт шу аьлча кийчо коммунистий сийлахь-йоккхача парте кулгал а деш комсомол яха, къаьстта, къовсам лоаттабу. аьлар Е. М. Тяжельникова шийн къамаьл чакхдаьлаш. Воаран йола хьалонаш тIаоттаи береша шерашка а дог тIоадбаьккхача хьалхалеш творчестве а комсомол Коммунистически партена тIаьна [illegible] цун тешамен мутIахьа гIона а йолаш.

Мокхаш санна чIоагIаллин хьаоагIа йолаш йола вай парти чекхаьльнай ерригача халонех, дIа а доладаь керда, башха-дика коммунистически вахар толаше хьалдеш йоаш, дерригача адамаlена кхоанига бода никъ а бувлуш.

Сийлахь-воккха Ленин вах вай парте гIулакхашка. Парте тIахьехах вай коммунизм хьалъе Iомадаь.

Комсомольца эгара чIоагIагIа дагалаттар да коммунист хулийта. ХIана аьлча цул цIенагIа, шийна наькха безам дукхагIа тIабоадаш, сийлахьа цIи яц лоаттан тIа! Коммунист — из революционер, новатор, цIена а лакха а уйлаш йола саг, наха гIулакх [illegible] сийлахь-йоккхача [illegible] саг.

Комсомол 50 шу дизар дездеш вай дуб бул, коммунистий партена, шоай социалистически Даьхенна, революце сийлахь-доккхача гIулакха тешаме хиларех.

* * *

Торжественни Пленуме дакъа лоацараш бераш эгара хьалха декъалдир шун 50-ча шерашкарча комсомола хьакъа Магнитогорски металлургически комбината вальцовщика В. А. Шахтарина. Тахан вай массанена, йоах цо, дипулургдоаца ди да. Ленински комсомола цIаьхха а кхы совгIат деннад, комсомольций беррига [illegible] денна совгIат да из.

(Йостедаьлар 6-ча оагIув тIа).

ВЛКСМ ЦК ТОРЖЕСТВЕННИ ПЛЕНУМЕ Е. М. ТЯЖЕЛЬНИКОВА ЯЬЧА ДОКЛАДА ИЗЛОЖЕНИ

(Дукхадоалар. Доладар 5-ча агIо тIа).

Октябрьски революце ордем къаьстта вайна еза я, хIана аьлча Октябро деннад вай кагирхошта ираз, сийрда цIоза вахар.

Дог тохадолийташ дийцар къонача болхлочо, магнитка хьалъеча дакъа лоацаш хиннача даь воIо, тахкарча шийтта хьамсарча городах, 60-ча шерашкарча комсомольцийн къахьегама гIулакхех.

ДоккхагIдолча ноахалий башха дика традицеш кагирхоша еза лелаю, йоах В. А. Шахтарина. БоккхагIболча вежарашцен дашицен мийс а луш коммунизм хьалъяра дийлахь-доккхача гIулакха шоай нийсаш знамени дIаялараш доккхагIа хIама дац хIанзарча кагирхой.

Пленум даькъала юкъ 20-ча шерашкарча комсомольски ноахала викалаша. Ветеранаш мутIарашка ва комсомольски поэт А. Безыменский, 16 шу даьннача хана полка комиссар хиннар генерал-лейтенант Н. А. Соколов-Соколенок, эггара хьалха комсомола организатораш хиннараш.

Трибуна тIа ва РКСМ кхоалагIча съезда делегат, 22—24-ча шерашка РКСМ ЦК секретарь хинна КПСС ЦК лакхерча партийни школа профессор В. Ф. Васютин.

Укх дезача деношка а йоах цо 20-ча шерашкарча комсомольцех хIаравена дог тохадолийташ боккха кхаъ хиннаб. Юххьанцарча къонача комсомольски делошка саина а хеташ дакха шуга лу, тха къона доттагIий, тхоай дIайха моаршал.

Тхох цхьабарий доккха ираз хилар комсомол вIашагIйоллача дакъа лаца, дукха бараш революце баррикадашка латаш хиннаб. ХIана са а са новкъостий а, революце хьалхарча шерашка хиннача комсомольцийн кхоэтаче итт-итт шу дизад. Комсомола мутIарашка бе тха эзарий къонгаш. ХIаьта а тхо шуца цхьан мутIарца да.

Революце хьалхарча шерашкарча комсомольцийн ноахала цIерагIа оратора тIехьех хIанзара комсомольцашца массаза а къовсаме дакъа лоацаш хилара, вахаре котало лехара, даим парте гIулакха мутIахьа хилара.

Трибуне ва къаьнагIвола комсомольски поэт Александр Безыменский. Пленуме дакъа лоацараша цо еш стихаш:

Тха массане а 18 шу даьннача хана,
ХIаьта комсомол хьахкина ха
дуйха ха яц,
вIашк дага дуьла вай Iемача хана.
Безама а хьоастам оалар вай —
воккха саг!
Тхогара цхьа грамм...
эсала корортьаш шойна, оаха
боаха гIа чIоагIех шерен ба.
Тхо комсомолал къаьцагIа да,
хIаьта балха тIа
— из воккха саг вац, тхо и
доккхий нах дий!

Пионерски горний оазаш хьахоз. Шийн воккхагIвола воша, вожати — комсомол — даькъала юкъа баьхкаб къона ленинаш. ГIаддаха, гIоадьнна бераш дIа-юхя декъалу зале. КIаьнкаштех йIигаштех тIатохкаш я кIе буденовкаш. Пионераша кIайн цIеи эзаш лу парти правительствай хулгалдошта, комсомольцашта, революце, тIема, къахьегама ветеранашта доазол арахьара баьхкача хьаьшашта. Къонача смена рапорт делар тахан боккхагIчарна шоай патриотически гIулакхех, ихнашн йиаш яхарих, халкъа сийлен каьхьаша чача походих, солидарноста кемацца вьетнамски бераштa дахьийтача совгIатех лаьца. Коммунизм хьалъерий эстафета дIахо яхьа тиъль кхоъ миллионий пионери кийча хиларах йола стилаш еш:

Ас дув буъ Ленина сацна деша,
Ленина сацна къахьега.
Къовсам лоттабе, гIулакх де, ураш е!

Эзаза пионерски комсомольски вилалий председательствующе цIера даьлча, Пленуме дакъа лоацараша тIоараш техар. Эггара хьалха Московски метрополитен хьалъйоллачна Т. Ф. Федорова, кIа хеза пограничник Н. Ф. Карацупа, пхиIаьние болам болабьр М. С. Ремченко, цу шерашка цIи хеза хинна ткачиха М. И. Виноградова Пленуме баьхкаб шоай ханнарча нахица. Цар цIерагIа комсомольцаш даькъала буиц Социалистически Къахьегама Турпало П. Ф. Кривоноса — къилбехьеъ-малхбузен машенаькъа начальника, транспорте стахановски болам дIаболабьа инициатора.

П. Ф. Кривоноса дагадоахийтар къахьегама ударникий пароль хинна дош: из да «Лой Iа». «Лой Iа Днепрогэс!» «Лой Iа Магнитка!», «Лой Iа тракторш!». Цун хиара нах ба социалистически яхьа хьалхара байракаш айъраш. Москве хьава аравалалехьа аьлар П. Ф. Криваноса хьежар со оаха цхьан хана рекорд яьккхача Славянск — Лозовая яхача участке поездаш мишта лел, сона чIоагIа кхаъ а хулаш хьайра дукха хана дена цу рекордах уж тIехьаьннилга.

П. Ф. Кривоноса лоаца баьккхар комсомольцаша балха тIа, дешара йсккхача сухалца ка ялар лоаш.

Советски ахархой къонача смена цIерагIа къамаьл дир Гродненски области «Слава труду» яхача колхоза комсомольски организаце секретара, хьейбаш лелаеча бригада бригадира Н. И. Халопикас.

Са даь да — дог тохадолийташ аьлар 60-ча шерашкарча комсомолка лаьттан лай хиннаб. Тхо а да-кх цун тIехье ахаржой, хIаьта тхо лаьш дац, тхо лаьттан дай да. Тха юртара зIамига саг — коллективист, шийна лалатта бехктохам мел лоархIаме ба кхетабенн общественна хьалхашкара шийн декхар довзаш ва. Тха колхозерча кагирхошка ший эггара бехктохкамегIа йола балха участкаш. ПоагIача хьисапа дика Iомае гIерт тхо юртбоахама техника, кIира шоллагIволча комсомольца юкъерен лакхерен образование я.

Лаьттан дай хила тха боIъа йккхараш тха дай ба аьлар цо шийн къамаьл чакхдоалаш.—Царна карагIдийнарш сийлента хьаллаца гIерт тхо. Тхоа тешача партена баркал хилда. Тхо цун бераш да, оаха деш лу партена, халкъа беррига низ тIабаьхийта коммунизм хьалъеча къахьега.

Пленуме дакъа лоацараш даькъала буьц 40-ча шерашкарча комсомола викала. Цар ноахала тIаьттар фашистски захватчикашта духьала тIом а беш, шоай са из кхоаеш социалистически Даьхе лораелга. Цу духьа тахан кагирхошка къамаьлаш деъар ноаккхошта лелаш да Советски Союза Турпалий дошо седкъий, тIема ордешаш, медалаш. Уж ба цIи хеза летчикаш А. И. Покрышкин, И. Н. Кожедуб, М. П. Чечнева рейхстаг йоаккхача дакъа лаьца М. В. Кантария, Брестски крепость лораеш хиннача легендарни гарнизона комсорг С. М. Матевосян, «Молодая гвардия» яхача подпольни комсомольски организаце член И. М. Иванцова, кхыбараш.

Алан шерий комсомола ноахала цIерагIа къамаьл ду Комсомольск-на-Амуре хьалъеча эггара хьалха дакъа лаьнача, тIема ветераний Советски комитета президиума бехктокхамерча секретара А. П. Маресьева. БоккхагIболча вежарашкара, даьшкара, йоах цо, оаха хьайцар къонахчаллала эстафета, хIаьта цхьаькха шеко йоацаш Даьхе бахьан тIом а бир. 40-ча шерашкарча комсомольцаща васкет ду мехкарча таханарча къоналга: тешаме хила парте ленински байракха, лаьшн дакь-даьшн хьалъе йолаь коммунизма йоккхий зланеш хьалъеча! Нагахьа кхерам тIаьтта моттиг минслойн, цаI сакин мессавэр гIаьтта Октябра хьакхелар лорадара.

Торжественни Пленум даькъала юкъ СССР-а Геозапицарча Йилий делегаце, масса тайпа долча эскарий къонача бIухоша. Залерча массане а уйла тIаьхийта ладуегI цар боевой рапортага. Къамаьл ду гвардейски часта командира майора Краева.

— Оаха дош лу Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета тхо массаза а фе хиларaш, — йоах цо.

— Стратегически ракетай культашкарча тIема посташка, атомни хинкIалерча лодкай болата отсеканашка, довзуй доацача вай сийкана сигала, тактически учениш еча йоа кхийча аренашка тхо массаза а кхийча да моллагIвола агрессор юхатоха а йоккхе я.

Интернациональни гIулакха шоаш тешаме хилар цIаькха а хьахьекхар советски бIухоша Чехословакера социалистически бытеш йолча хана. Коммунистически парте хьалххебаьча бIухоша цIаькха а хьахьекхар шоай башха-дика гIулакхаш: Марксизма-ленинизма идеяшта тешаме хилар, денал долаш, сатохалуш, кIоаргга шоай патриотически а интернациональни а декхар довзаш хилар.

Нана-Даьхе! 60-ча шерашкарча комсомольцийн-бIухой цIерагIа оаха къамаьл ду хьога. Халахь, хьа ираз бахьан долаш тхо даим бIухой хьалхарча мугIарашка хургхилар аьнна, шийн къамаьл чакхдоалийт эпсара.

Эггара машерегIарча професе викала «Мостстрой № 1» треста управлюще, Социалистически Къахьегама Турпала Масленников Геннадий Пленуме дакъа лоацаршта къамаьл ду 50-ча шерарча комсомольцийн цIерагIа.

— Вай «магниткаши» «комсомольскаши», — аьлар цо. — уж я Братски ГЭС, Донбасса шахташ, Абакан-Тайшет яха машинихъ, аьха целинки лаьтташ. Тха ханарча наха юкъе хьалхарча мугIаре латт шийн къонахчалца, доккхал долаш хиларца массаза хьокхам телаш хинна Юрий Алексеевич Гагарин. Комсомола дукха хона дезз дика йоваш а Гагарина Валентинай, Северинов Кузьма, Бортквич Генрих цIераш. Цар къахьегама толамий боккъе а «ударнически коллективна низ тIатохар».

Вай дерригаш а шийн тайпара да, аьлар шийн къамаьл чакхдоалаш Г Масленникова, хIаьта а вай цхьатара да коммунизм хьалъяра гIулакха мутIахьа хиларца.

Лоакхча маршица зала хубоаIа профессионально-технически дешара заведеней дешархой. Болхлой классе къонача цин киалнон резерва делегаташа стихотворни хьисапа Пленуме дакъа лоацараш даькъала а буйцаш, аьлар ах бIаь шера советски профессионально-технически школа 23 миллион квалифицированни болхло кийчаъ хиларих лаьца, цар мугIарашкара цIи хеза новаторaш, космонавташ, Iилманхой, халкъа артисташ, олимпийски чемпионаш арабаьнна хиларах лаьца.

Болхлой комбинезонаш тIаювхача кагийча нахех меккараших дийцар Сийлахь-воккхача Ленина бIаь шу дузача денна нисъабахара шоаш мишта кийчлуш ба, мишта къахьег, деш, сало.

ЧIоагIа дог тохадолийташ минуташ хилар Пленуме дакъа лоацараьшта гаьнарча вежарашка болча, американски империализма варварски агрессена духьала къонахчал долаш латача мехкарча вайтача викала дош делча. Трибуне ва Вьетнама къахьегача кагирхой Союза ЦК хьалхара секретарь Ву Куанг. Цо дег тIара даькъала юкъ Ленински комсомол ах бIаь шу дизарцен лакха награда Октябрьски революце орден яларден.

— Тха халкъ, — аьлар Ву Куанга, — къонахчал долаш латаш да шийн кортамукъале бахьан долаш. Цо хIалакъбий американски агрессорий бIеха уйлаш. Тха бIухоша тIера йохаь чуейтай хIанзалехь 3200 совгIа американски самолет, чудахийта я, дохадьн а дукха да США кемаш. Къилбехьен Вьетнама патриоташа доккхий толамаш даьхад. Из тха котало хинна Iац, из шун котало я, дунен тIа мел долча прогрессивни низай котало я.

Ву Куанга дег тIара баркал аьлар советски халкъа массе оагIорахьара хьал е лоацаш Вьетнама сийлахьча тIом тIа цунна новкъостал дарах. ДРВ кагирхой цIерагIа цо аьлар цун мехкарча кагийча нахех меккарийн советски кагирхойн доттагIалч денала солидарности марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма принципаш лараш тIа дIахо а чIоагIлургхилараш.

ДРВ калиъон кагирхошен эшаергаш еррига халоваш, беррига низ тIа а бахнийта кхоачашдергда шоай интернациональни декхар — эшаергаш къиза мроставгIа яха дешаш вьетнамски доттагIчо аьлча чIоагIа тIоараш техар зале багIачар.

— Тха але безам ба вайна дIадалар Пленуме шийн къамаьл Ленинградски машинаькъа транспорта инженерий института студента А. П. Михайлушкина, — советски кагирхой даим хьоца ба, турпала вьетнамски халкъ.

Тхона, студенташта, общества тийша хьаденнад Iилма карадерзалара дола сийлени бехктохкамен кхоаш бахьан болх белга. Тхога хьеж гIишлош, кхеш, аудиторeш, лабораториш, классаш. ХIаьта керттера декхар да марксистско-ленински идеяш, коммунистически мораль чIоагIъяра къовсам лоаттабар.

ЧIоагIа безам тIаболаш ладийгIар Пленуме гулбеннараша Советски Союза Турпала, летчика-космонавта В. В. Николаевас-Терешковас даьча къамаьлага. Оаха, летчикаша-космонавташа, аьлар цо, комсомолагара дехар ду массаза а тхох комсомольцаш лархIар. Комсомол тха вахара хьалхара стартови площадка. Комсомол — тха хьалхара космодром. Хинна карайоаца парте къонал а комсомол, хIаьта из да, даим комсомоле вай хургхилар.

ДIахо дувш космонавта комсомоласи аваацем Даьхен партии езар, котален лоIам, говзалн денали яхараш санна дола дика гIулакхаш шоаех дохкаш хьалихебаьб, кагирхой. ЦIаьхха хинна дац эггара хьалха космосе вахаь советски саг, комсомоло кхевнь Юрий Гагарин хилар.

ЧIоагIа дег чу дувшача дешаша баркал аьлар эггара хьалхарча кхалсага-космонавта комсомольцийн къахьегIче ноахалаша Космоса йоахеча коталонашца ишы а дукха гIа Даьхен сий дохкара летчикаша-космонавташа шоай низ кхоачаргхиларах тешам бедар цо царна.

КПСС Центральни Комитета Пленуме дакъа лоацаш хинавар цIерагIа письмо дахьийта прадлоани елар. Из Iоеш ВЛКСМ ЦК секретара В. Н. Пастухова.

ЧIоагIа тIоараш а летташ тIайтар торжественни заседание Пленуме дакъа лоацараше КПСС Центральни Комитетага доладийтача письма текст.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГА

ВЛКСМ ЦК ТОРЖЕСТВЕННИ ПЛЕНУМЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАШКАРА

Ленински комсомоле шоатаъе итт шу дузача укх дезача деношка Советски Мехка кагийча нахаш, мехкараш шоай йIерга сийнаш, дег тIара уйлаш, шоашта хетарен дешаш хьогалъа дохладу, коммунистий парти, Ленина парти!

В. И. Ленина инициативагIа хьаьь комсомол парте хьаькъалеча кулгаца вхаш, къовсам лоттабеш, къахьегаш я. Доллача хIанан тIехь котталонаш йола марксизма-ленинизма хьехам бенаб из комсомола, тешам боларна дог уреттадаьд, кагирхой революционни хьалар тIадерзадаьд коммунизм котъахкар духьа доаттабеча къовсама. Советски кагирхой массаза а коммунистий партеца, кердадараш лехарийн кхолларийн партеца, чIоагIача революционни гIулакха партеца ба.

КПСС ЦК-ас Еррригсониш Ленински Коммунистически Кагирхой Союзага дайтача шоаршал тIа лакха нах бу комсомола гIулакхий. Парте шийн тешаме гIончо лоархI кулш, комсомолах тайша лелалу бехктохкаме гIулакхаш, шийна дагадоахараш цунна тIадохк. Комсомолалара советски халкъа безами сийн даькхараш цун мугIарашка революционни гIулакхий школа, ленинизма школа чакхъяьккхача, къонача наьрача къовсамхой ноахалин да.

Тахан комсомольски байракха тIа ворх Даьхен лерда доккха совгIат — Октябрьски революце орден. Цунна бIегIалдаьхах Перекопа Берлинал штурм яьча, Магнитке Братски хьалъеча комсомольцашта, низ бола социалистически держава хьаьъча сийлахь-доккхача халкъа тешаменча къонгаштен меккараштен карагIдаьнна хIамаш. Царна карагIдийна гIулакхаш, халкъа уж тешаме хилар оаха даим тхоай дегашка лелалдерга!

Комсомола гIулакхий лакха мах бар да меккарча дуккхача дикагIа йолча комсомольски организацешта Советски Союза орденаш ялар.

Комсомольцийн кагирхойн цIерагIа оаха дег тIара баркал оал партена, хьалхъа, советски Даьхенна оаха деза лоархIаш дола уж доккхий совгIаташ даларах, оаха дош лу, Ленински комсомола летописа юкъе оахой нерда сийлахье оагIон кхъергхиларах, массаза а коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсама хьалхарча юкъе тхоаш хургхилараш. Оаха тхоай сийлахье декхар лоархI вай революционни гIулакх кIаьд ца луш дIахо кхахьарах. Массаза а советски кагирхой вахара лара хургъа вай халкъа турпала традицеш.

ДIахо тха бе безар боккха творчески болх ба. «ВЛКСМ 50 шу дизарен кагирхошта коммунистически кхетам балара декхарийн хьакхехьарча» КПСС ЦК Сойнно белгалду хIанзарча этаперча ВЛКСМ гIулакхий керттера лостамаш, коммунистически кагирхой Союз дIахо идейни организационни чIоагIъера накъаш. Ленински комсомоло шийн дерригa низаш знаменаш, лоIам а хьинар а тIадохийтаргда вай парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара.

Шоатте итт миллион гартта болча кагийча нахен мехкарашен дакъа лаьцача юбилейни Еррригсониш комсомольски собрание рапорташниш резолюциешкаш дийкар кагирхой вай партеца гонахьа кхы а айхагIа кхотабала даьркIа, социалистически Дай-мехка экономически обороннин низ, са ца кходеш къахьегарна чIоагIбе, коммунистий сийлахье гIулакхаш кIаьд ца луш шоашта дIаIомаде, революционни теори творчески карадерзае, кIаьхна а лоргIйоацача марксизма-ленинизма идеяшта тешаме хила кийча хилар!

КIаьа ца луш инициатива, новаторство гойта, социалистически дисциплина чIоагIъе, къахьегамнара коммунистически гIулакхаш чIоагIде дезаш шоаш хилар бIагагу комсомольцаштен комсомолкаштен, кагийча наха а мехкарашта а. Iилма-технически прогресс сиха йоадча вай замалахьа тхоай эггара хьалхарча мугIарера декхар лоархI оаха хIанзара пяьтешен корорралгах, квалификацин лакхъалгах, тхоай говзал организовалш тоалгах. Комсомоло кхочашдергъе парте задани — боккъонца массане а юкъера болам бодржабергба хIанзара Iилма-технически знанеш карадерзар духьа.

Оаха доккхал ду тхоай мехках, доккхал ду СССР халкъий бохаргIвлача цхьогIонах, доттагIалах, вошалах — социалистически пачхаьлкхен чIоагIачен вошабулургIоацачен низех. Комсомоло дIахо а долла хIама дергда дIахо а социалистически къамий барт чIоагIбар. Советски Союза халкъий морально-политически цхьоагIо чIоагIъера.

Ленински комсомоло, советски кагирхоша массане а чIоагIа къоабалъе коммунизм хьалъера декхараш тоаме кхоачашдара, социалистически содружество чIоагIъера, империализме тайшача балхагIа леладу гIулакхаш хоадамболаш йахтоара, къамий-кортамукъален болам хьалладара, машар чIоагIбара, керда тIом ца хилийтара тIаерзаь партен пачхаьлкхени политика.

Советски кагирхоша боккъонна хоадамболлаш цIаьхха а дIахайкаду вьетнамски халкъа турпал къовсам шоаш бизза хьаллоацаш хилар, къовсам лоттабеш йолча Вьетнама наьса гIулакх котдаргхиларах шоаш чIоагIагIа дог тийша хилар.

Оаха деза а лоархIаш йоа а лелалерга, моллагIча тайпара а тIакхувларех лоре а дергда социалистически мехкий халкъаша кагирхой вIашагIбувзаболийта доттагIала гIулакхаш, тхоай дийн бекхкагIа болча вежарий, революционерий а тIемахой а кIайна вIашагIхетта дола гIулакхаш. Оаха чIоагIдерга капитализма прогрессивни кагирхой доттагIалли солидарности, царна новкъостал дергда социальни бокъонаш бахьан долаш, машар, демократи, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме. Тхо дIахо а чIоагIа латторгда пролетарски интернационализма позициеш тIа, вай классови моастагIашца машар бола гоаьва аккерга оаха тхоашта чуьва.

Шоай Дай-мехк лорабарал дазагIен сийлахьен а долаш цхьаьккха гIулакхи декхари дац Ленински комсомола, беррригача советски кагирхошта. ХIаьта нагахьа санна Октябра карагIдаьнначунта, социалистически мехкий халкъий доттагIала тIакхоеда моастагIчоа дагадохе, — кхерадургдац тха дог, чIоагIагIа хургда тха кулг.

Ленински комсомоло, беррригача советски кагирхоша кхы а йоккхагIча энтузиазмоца дакъа лоацаргда Владимир Ильич Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизара дола доагIача тайпара накъадахар духьа. Деррригача халкъо лелаеча ямь, ленина айль хьорга вай революце цIе байракх, даим дийна латтача ленински хьехама байракх!

Доккха а кьага а декхар латт тхоаш халхашка! ДIахо—боккъонна дола ираз дакхара лоаттабенза баргбоаним бола къовсам. ДIахо котало—коммунизма котало!

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти!

Даькъала хийла КПСС ленински Центральни Комитет!

Даькъала хийла турпал советски халкъ!
Хоастам хийла сийлахь-воккхача Ленина!
Хоастам хийла Октябра!
Даькъала хийла коммунизм!

* * *

Дош хадлош Пленуме къамаьл дир ВЛКСМ ЦК хьалхарча секретара Е. М. Тяжельникова.

Торжественни Пленум дIакъовлар хьакхайнаду.

Ура а этта «Интернационал» доакхи зале. Даькъала воа Советски Союза Коммунистически парти, цун ленински Центральни Комитет, коммунизм хьалъеш долада советски халкъ.

(ТАСС).

СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛ, ПОЛКОВНИК ГЕОРГИЙ ТИМОФЕЕВИЧ БЕРЕГОВОЙ «СОЮЗ-3» ЯХАЧА КЕМА КОМАНДИР, ЛЕТЧИК-КОСМОНАВТ

Георгий Тимофеевич Береговой Полтавски области Карловски район Федоровка яхача юрта ваьв 1921 шере 15 апреле. Цун берал Енакиево яхача городе волаш дIадехад.

Зурийтта шу даьннача хана, юкъерча школе борхI класс йисте а яьнна Енакиеврин металлургически заводе белха вахаъ Георгий.

ЗIамига воача хана денз воаца дуккхаезаш хиннев Георгий, цудухьа, аэроклуб йистельнахачул тIехьагIа 1938 шере декабре тIема летчикаш кийчбеча Луганени школе деша вахар из. Цу хана денз кIаьнз тиъаь итт шу даьннад Георгий Тимофеевич Советски Эскаро фегарча тIема низашна гIулакх деш воа.

Эггара хьалха Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом болабеннача юкъха денз тIом тIа латтача эскара хьалхаъа из, штурмовой авиаце тIа тайп-тайпарча фронташка тIом беш хинав.

1943 шере августе Советски Союза Коммунистически парте мугIарашка вода Георгий Тимофеевич.

1944 шере октябре фашистски гIаьрееанца баьча тIом тIа майрали турпалаш гейтарах Советски Союза Турпала цIи еннай Береговой Георгий Тимофеевича.

ТIом чакхбаьннaчул тIехьагIа эггар лакхера школа йистеъннар Георгий Тимофеевичо, хIаьта цул тIехьагIа летчикий - испытателий курсаш яьяй.

1956 шере летчика-испытателя белха тIа волавалехьа а, хIанз Ю. А. Гагарина цIерагIвелча Фегарча тIемая Краснознаменни академии йистеъаьнкар цо.

Береговой Георгий Тимофеевича летчик-испытатель волаш болх баьб 1948 шере денз 1964 шерега кхаччалца. 1961 шере «СССР заслуженни летчик-испытатель» яха сий дола цIи елар цунна.

1964 шере кандидатий степень дIаелаьа Георгий Тимофеевич.

Георгий Тимофеевич Береговойна — Советски Союза Турпало шIа, дукхаа орденаш медалаш еннай.

Георгий Тимофеевич зуд йоалаь ва. Цун зуда — Лидия Матвеевна 1929 шере яьй, Московски Пачхьалкхен университета исторически факультет йисте а яьнна, юкъерча школе истори хьехаш я.

Цар воI Виктор — студент, йоI Людмила школе дешаш я.

Космонавта Береговойн да, коммунальни бусьтама белхало, 1960 шере вийнав, нана Марина Семеновна, 1968 шере яьй, хиIа дезашца яхаш я.

ВЛКСМ 50 шу дизара сийна лоьрчача социалистически яхье дика къахьегаш толамаш даьхар центрально - ремонтни мастерской комсомольцаша Попов Валерея, Маркитантова Валентинас.

Дика мах бу технически тIахьожама отдело цар хьаьча приборашта, хIаьта шоай ден нормаш 115—120 процент кхоачашъю цар.

Сурта тIа: КИПа слесараш комсомольцаш В. Попови В. Маркитантова.

А. Васильйна сурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ООН-а ЛОАРХIАМЕ ДЕКХАРАШ

Ше хьахинна 23 шу дизар укх кIирагIа дездир ВIашагIкхийттача Къамий организаце. Цу шерашка ООН шийн мугIараш дика шер а даьд, эггара дуккагIа викалаш чубоагIа, машар лорабе аьнна вIашагIъелла дунен халкъашта юкъера форум ше хиларах тарра, позицеш чIоагI а яьй.

23 шу хьалкагIа ВIашагIкхийттача Къамий Организацена юкъе бар 51 мохк, хIаьта ООН Генеральни Ассамблея хIанзарча сессе балхаца дакъа лоацаш ба 125 пачхаьлкхен викалаш. ООН-а дукхала состав хувцаяларо дикка хийцар ООН-ерча низий лоаттам а. Цига хIанз дукхагIа ба колониализма дукъ тIера кхессача, дегIаухача Азеи Африкаи мехкий викалаш. Нагахьа санна ООН хьахиннача хьалхарча шерашка керттерча империалистически державий цар мукъагIа долча мехкийн эггара йоккхагIа йола блок хиннале, хIанз цу блока позицеш, шеко йоацаш, мелъенийн, Советски Союзи кхьдола социалистически мехкаши керте латтача антиимпериалистически низаша, къонача дегIаухача мехкий йоккхача группо хIанз дикка влияни ю еррига организаце гIулакхашта.

Духьал укх тIеххьарча шерашка, ООН-ера политически низий лоаттам хувцабеннaчул тIехьагIа, хоаллалакхъеннай цу организаце эффективность а. ТIемаш юкъсуттa довнаш па хилийтара, халкъашта юкъера цхьана делалу гIулакхаш машара накъаца дегIакхувлара тIадерзадаь дукха гIулакхаш чакхдаьхад ООН-а. Укх шера, масала, ООН-а новкъостал даьд ядерик герз доаржа па дара хьакхехьа барт вIаштIехьбаккхара, социальни, гуманни, культурни дешашка хьожаш йолча ООН Генеральни Ассамблея комитето укх деннoшка тIанйцар машара кхелашта эггара лоархIамегIа дола документ — «Ха дукха дIаяхар тIема зуламхоштен адамлена дуьхьаларча зуламаштен па лархIара хьакъехьара» дунен халкъашта юкъерча ховене проект.

Цхьабакъа, машара инструмент хиларах тарра ООН-а карагIдаьнна хIамаш лоархIамегIа хургдар, нагахьа санна ВIашагIкхийттача Штатий доал ду гIозарашк малхбузехьара цар партнераш цу организацех «шийлача тIема» трибуна е, хIаьта цкъаза, духхьал агрессе герз де а, масала, 1950 шера. Корее тIема низаца интервенци йоладьча хаьц санни, ца гIертаре.

Дунен районашка цкъа цхьаннахьен тIакха кхычахьен империалистически державаша цахаддаш кхохкама кхуврчаш уттадаьд, герза низаца агрессеш лелайй кхича мехкашта духьала. Дукха шераш да американски империализма бехкагIа вьетнамски халкъа цIий мехкаш латта. ВIашагIкхийттача Штаташа хьаллоаттаеш йолча Израила дукхаза а агрессивни довнаш даьд Iарбий мехкашта духьала, цар территорех цхьа дакъа дIалаьцад.

Империалистически державаша лелаю маневраш бахьан долаш агрессораш юхасоцабен Къулба-Малхбоален Азе, Гаргарча Малхбоалене, Латински Америке кхераме довнаш ца хилийтем ООН-а мегадеца а. Советски Союзен машар безача кхыча мехкашен хьийга къа бахьан долаш из империалистически агрессораш хьагучабоахаши дерригача дуненна хьалхашка бехке беши йола трибуна а хулаш дIанийттай цкъа санна дукхаза а.

ООН-а балхаца хьанаре дакъа а лоацаш, машара инструмент хиларах тарра цун влияни чIоагIъе а гIерташ, Советски Союзо кхача социалистически мехкашен агрессораши цар довкъошхойн хьагучабаьха ца Iеш, даим хоадамболлаш дола накъаш хьийхад тIема кхераме довнаш дIададахара, дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбара. ООН-а Генеральни Ассамблея хIанзарча 23-ча сессе ден повестка тIара керттера моттиг дIалоаш герз Iоадеяза социадаран герз дIадаккхаран саггота чакхдахара дезача цхьадолча гIулакхий хьакъехьарча СССР правительства меморандумо».

Iадаьмате боккхача лоархIаме йола проблемаш латт хIанз ВIашагIкхийттача Къамий Организацена хьалхашка. 24 октябре, ООН-а 23 шу дузача дийнахьа, цун Генеральни секретара У Тана белгалдаьккхар, «хьатIахулаш дола ноахалаш тIема балех дахаз» аьнна лаьрхIа хилар ООН Устава тIа хьакхайкадаь долламехьа а, цу Уставо чулоацаш йола идеалаш лерхIарашн кхоачаш ца деш гаьнна диса хилар а хIаьта ядерни катастрофа дIахо а адамлена кхерам тIатувсаш хилар а. Дика идеалашн лерхIарашн бахьан долаш 23 шу хьалкагIа ООН вIашагIъелла хиларах уж кхоачашдар — яшта да цу йоккхача дунен халкъашта юкъерча организаце лоархIамегIара декхараш.

ка а демократе хьаллоацаши гедохаши хилара хьакъехьара декларанеш мел мах болаш я. Кхыметтел американски политически дентелаш шоаш а мича лоархIабу греческа военщина хIанзара режим демократически я ала.

Дунен общественноста массане а цхьатарра, харци законагIа йоацаши хиларах тарра, харцахь лаьрхIай Афинашка Iаьдала керте латтача «Iаьржача полковникаша» керда конституци хьаллоацаш дукха ха йоацаш чакхъяьккха референдум. ХIанзарча греческа доал дерриш киназашца, эскарца, доазол дехьарча йоккхача капиталаца барт вIаштIехьа а баьккха, шоай низ мел кхоачар даьдоллашехьа а, цар вIаштIехьдаьнндац шоай Iаьдал «закона тIа декх ⸗ пэ» йоашта кийша даьсса конституци халкъага цхьа бахьан а хьаллацийта. Харжарх о ех диьлагIча даькъо, низаш дергда ехаш кхерам тIатийсса боллашехьа а, тиганзар хоржамий урнашка баха. ХIаьта керда конституци хьаллоацаш дIаеннача голосий процентах лаьца аьлча, кхыметтел малхбузехьарча кепайоазон дуккхача органаша а лоархI греческа официальни статистически данеш духхьал цIелгагIара хьеIайла хилар.

Референдум араяккхалехьа Грецехинна низаш делтен террори хIанз а долаш да. ДикагIча оагIорахьа цхьаьккха хIама хувпаденнадац афински набахтенашка. Укх деннoшка судо цхьаькха процесс а йолаьй греческа столице хунтана раьза боацараштa духьала. ХIаьта а, Афинашкара диктаторски режим шоай оагIонгахьара даькъала юша мегаргйолаш лаьрхIар ВIашагIкхийттача Штаташа, юха а цига герз кхаьхийта а долаьд. Рейтера агентства беча хоамагIа, укх эггара гергагIча хана ВIашагIкхийттача Штаташкара греческа герзашарча низашка кхоачаргъя укх шера 21 апреле Греце тIема переворот хиннaчул тIехьагIа цига кхухьийтаргйоацаш социаь хинна 20—30 реактивни самолети массех мини тральщики.

Греческа фашистски режимана деш дола американски тIема новкъостал, ма дарра аьлча, цIаккха а сецалац. Цхьабакъда, США правительства яь хIанзара решени тIемачоа нийсса политически мaIан долаш а я. Афиначе доал дераштa вIалла хиланьа дарг а доацаш эшаш дар массанена а хоергдолаш Вашингтоно хIанзара режим къоабалъелга. «Нью-Йорк таймс» яхача газето дукха ха йоацаш яздора: «Iаьдала керте йисара деза-доккха герз эшаш яц хунтa. Из гера ца даьхийтача а гIулакхашта доал дулургдолаш я хунта.

Американцаш раьза баьб хунто. МалагIа бахьан да эгIаьяхка хиначa Вашингтоно афински «Iаьржача полковникашта» сел тешаме а доккха а новкъостал хьожадар? Из йоккха къайле яц: НАТО кулгалхоша Грецех Средиземноморски бассейнера цу агрессивни тIема блока тешаме бастион яра шоаш лаьрхIараш чакхдахара гIулакха тешаменен ладувгIаргдолен герз санна лоархI хIанзара афински кулгалхой. Цхьабакъа, греческа «Iаьржача полковникаш» пайда эшара даьъе Вашингтоно даи дола лоархIамаш, детаргахье, тоьаа гаьнагIа долхаш а да. Из хьахьокх укх тайпарча белгалйоалаш йола факто: Грецена деза-доккха герз кхухьийтила юха дIадоладава хьакъехьа США правительства из вьявлени Вьетнаме яхийта гIашлой бIарча бригада кийчъе хунта безам хилара хьакъехьара хоам непайоазон тIа арабаьннaчул тIехьагIа наьм лоадама юкъ юкъе ца йоалийташ, цунна тIехьа йир.

Вашингтоно Афинашта новкъостал ду, хIаьта афински полковникаш шоай хур деш ба НАТО-нел цун даьштен шоаш мутIахьа хилар вIаьхьокха гIерташ. Духхьал араяьре ше хьаллацарех гу греческа режимена Iаьдал шийн бе дусарехиларех бола тешам. ХIаьта а, из Iаьдал тIа-тIа дукхагIа меллуш доагIа. Грецерча антидемократически режимана халкъо еш йола духхьале тIа-тIа чIоагIлуш латт. «ХIара денна боккхагIа хул тха къовсам, Асфале дорха репрессеш эшашехьа а, бIаьш мах хуцаш, низаш деш, набахта чубехкашехьа ар, — хьакхайкадо дукха ха йоацаш» Ламбракиса демократически кагирхой» яхача организацерча патриоташа.

ХIаьта цу турпалача къовсамо демократи кхеьча къаьнарча Эллада халкъо тешаме котало яккхара кхоачадергда гIулакх. Демократически бокъонаш маргIатонаш бахьан долаш ше лоаттабеча къовсаме греческа халкъ хьаллоаш дунен тIарча деррига машар безача халкъаша.

В. ВАШЕНЧЕНКО,
С. ИВАНОВ.
(ТАСС).

США-с ДАЬКЪАЛА ЮВЦ ГРЕЧЕСКИ ХУНТА

26 октябре дерригача дунен тIа белгалдоаккхаргда фашистски диктатурана духьала къовсам лоаттабеча греческа демократашцарча солидарноста Дунен халкъашта юкъера ди.

21 октябре ВIашагIкхийттача Штаташа хоам бир греческа хунтана герз кхухьийтара дийхка наькъаш хьадоасташ хиларах.

ВIашийн вийсйича уж факташ геттара шаьра хьагучайоал. Цар кхы тIа а хьаькъах, официальни Вашингтоно чIоагIа хьакхайкаеш йола ВIашагIкхийттача Штаташта чукьара санна, иатта дунен кхьра моттигаш-

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йолчаа а йоацаш ха хила тарлу; Iуйрангахьа лестача хана пхьаьшейолча моттигашка дохк латтаргда, лаьгIо мух хьекхаргба. Бийсанара температура республике гIолла -1—6 градуси Грозне—2—4 градуси шелда хургъя. дийнахьа республике гIолла 8—13 Грозне 10—12 градусе йIовхал.

30-чей 31-чей октябре юкъ-юкъе сккхан а уттташ ха латтаргъя. 30-ча октябре ловдамбоашаш йоачан хургъя цхьаццайолча моттигашка дохк уттаргда, Малхбоалехьара лаьгIон, боарамга кхоачаш мух хьекхаргба. Фегара температура бийсанна 2 градус шелалтара 3 градус йIовхалга кхоачаш, дийнахьа 4—9 градусе йIовхал йолаш хургъя.

Метеостанци.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж).
Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-30-11; бехктохкама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамен письмий отделий—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж).
Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательстве типографи. Революции проспект. 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ04403. Заказ № 4068.